

FINANTSINSPEKTSIOONI AASTARAAMAT
2008

Sisukord

1. Juhatuse esimehe pöördumine	2
2. Finantsinspeksiooni juhatus kinnitus.....	4
3. Finantsinspeksiooni tegevusaruanne	5
3.1. Finantsinspeksiooni lühitutvustus	5
3.2. Juhtimine ja organisatsioon.....	6
3.2.1. Nõukogu tegevus	6
3.2.2. Juhatus tegevus	7
3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus	8
3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte	9
3.3. Järelevalvetegevus.....	10
3.3.1. Uute tegevuslubade väljastamine ja emitentide prospektide registreerimine	10
3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring.....	14
3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll.....	18
3.3.4. Basel II ja sisemised riskihindamismeetodid	19
3.3.5. Rahapesu tõkestamine	20
3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijapoliitika	21
3.4.1. Finantsinspeksiooni prioriteedid ja vahendid tarbijate harimiseks	21
3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud tarbijate pöördumised	22
3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel	24
3.5.1. Ülevaade õiguskeskkonna kujundamisest	25
3.5.2. Aruandluse ühtlustamine ja optimeerimine.....	26
3.5.3. Finantsinspeksiooni juhendid.....	27
3.6. Rahvusvaheline koostöö	29
3.6.1. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Liidu finantsjärelevalve komiteedes.....	30
3.6.2. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedes.....	32
3.6.3. Rahvusvaheline koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides	33
3.6.4. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal	33
3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega	34
3.6.6. Rahvusvahelised missioonid.....	35
4. Finantsinspeksiooni 2008. aasta tulude-kulude aastaaruanne	36
Tulude-kulude aastaaruanne.....	37
Bilanss	41
Selgitused 2008. aasta bilansi kohta	41
5. Sõltumatu audiitori aruanne.....	42
6. Eesti finantsturu ülevaade.....	44
6.1. Majanduskeskkonna areng.....	44
6.2. Krediidiasutused	45
6.3. Kindlustusseltsid	51
6.3.1. Elukindlustusseltsid	52
6.3.2. Kahjukindlustusseltsid.....	54
6.4. Kindlustusvahendajad	57
6.5. Fondivalitsejad ja fondid.....	58
6.5.1. Fondivalitsejad.....	58
6.5.2. Investeeringu- ja pensionifondid	59
6.6. Investeeringusühingud	64
6.7. Investeeringuteenused.....	67
6.7.1. Väärtpaberiportfelli valitsemine	67
6.7.2. Väärtpaberite hoidmine	68
6.8. Emitendid	69
6.9. Väärtpaberituru korraldajad	70
6.9.1. NASDAQ OMX Tallinn	70
6.9.2. Eesti väärtpaberite keskregister	72
Lisa 1. Finantsinspeksiooni struktuur	73
Lisa 2. Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. detsember 2008	74

I. Juhatuse esimehe pöördumine

Austatud lugeja!

2008. aasta läheb kindlasti ajalukku: ülemaailmseks kasvanud finants- ja majanduskriisil on vaieldamatult oluline mõju Eesti majanduse ja finantssektori tänastele ja homsetele arengutele. Kuigi kriisi mõju nii riigi, ettevõtja kui ka üksikisiku tasandil on märkimisväärne, on hea meel tõdeda, et oleme Eestis seni suutnud vältida finantsteenuste pakkujate kokkukukkumist ja maksumaksjate raha kasutamist turuosaliste ja finantssüsteemi stabiilsuse hoidmiseks. Siiski tuleneb väga oluline mõju nii läbi investeeringute väärtuse languse kui ka laenuraha hinna tõusu. Pinged kapitaliturgudel, pankade vähenenud usaldus üksteise suhtes ja võetavate riskide osaliselt ratsionaalne, osaliselt emotsionaalne ümberhindamine avaldab otsest mõju laenu-pakkumisele. Loomulikult ei aita see kaasa meie majanduskliima paranemisele. Finantssektori jaoks tervikuna suurenesid riskid 2008. aasta jooksul oluliselt.

Pankade laenuportfellide üldkiire kasvu periood lõppes juba 2007. aasta suvel. Täna võime juba rääkida pankade koond-laenuportfelli vähenemisest. 2008. aastat ilmestab ka pankade turuosade arvestatav muutus eelkõige kahe suurema panga kahjuks. Meie pangandussektorit tervikuna iseloomustas eelmisel aastal viivislaenude suhteliselt kiire kasv. Vastav tase on suhteliselt kõrgem väikepankadel ning väiksematel välisfiliaalidel. Makseviivitused on saagenenud kõikides kliendigruppides ehk tegemist on üldise majandustsükli pöördumise tagajärgede, mitte üksikute probleemsete klientidega. Eeldame viiviste ja krediidikahjumite jätkuvat suurenemist. Samas on pankade kapitalipuhvrid piisavad ning pangad on võimelised moodustama provisjone kuni neli korda suuremate viivislaenude katteks ilma täiendava kapitalivajaduseta. Tänu erakorralistele tuludele on pankade kasumlikkus seni vähenenud oodatust vähem.

2008. aastal pöörasime varasemast suuremat tähelepanu pankade krediidi- ja likviidsusriskide analüüsile, lisaks täiendavale analüüsile suurendasime tähelepanu ka erinevate tugevus-analüüsides ehk stress-testides läbiviimisele nii krediidiasutuste kui ka kindlustusseltside osas.

Meie finantsturgude integratsioon Skandinaavia turgudega ja globaalse finantskriisi piiriülene olemus sunnib meid tegema väga aktiivset koostööd nii Rootsi finantsjärelevalve kui ka Balti riikide kolleegidega. Viimase kahe aasta jooksul on meie koostöö naabritega liikunud *ad hoc* koostööprojektidest nn järelevalvelise koostöö kolleegiumite suunas, mis katavad mitme-poolsete kokkulepete alusel kogu järelevalvelise töö spektri. Nende kolleegiumite töö on pikaajaliselt planeeritav ja põhineb ühistel riskihinnangutel. Finantsinspeksiooni võimekust ja kiiret arengut nii riskipõhise järelevalve teostamisel kui ka rahvusvahelise koostöö osas hindasid kõrgelt nii Rahvusvahelise Valuutafondi audit Eesti finantsstabiilsuse raamistiku osas ja Moneyvali audit rahapesu tõkestamise tõhususe osas.

Kriisijuhtimise raamistiku tugevdamiseks sõlmisime Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga kokkuleppe, mis sätestab iga institutsiooni täpse rolli ja koostöömehhanismid kriisolukordade ennetamisel ja vajadusel ka juhtimisel.

Peame jätkuvalt üheks oma peamiseks töösuunaks tarbijate teadlikkuse ja finantsalase kirjaoskuse tõstmist. Täiendame igapäevaselt oma tarbijaportaali www.minuraha.ee eesmärgiga tuua sageli keerulised rahandusvaldkonna küsimused inimestele lähemale ja muuta need arusaadavamaks. Tõlkisime meie tarbijaharidusportaali vene keelde, et pakkuda emakeelset tasakaalustatud ja objektiivset informatsiooni ka neile, kelle emakeel ei ole eesti keel. Minuraha veebikülje külastatavus on aasta jooksul kahekordistunud, seega on olemas tarbijate arvestatav huvi ja vajadus tänases olukorras tugineda põhjalikele teadmistele.

Täna kõiki kolleege ja koostööpartnereid hea töö eest. Soovin kõigile edu keeruka majandusolukorraga toimetulekul.

Lugupidamisega

Raul Malmstein
juhatuse esimees

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

Tallinnas, 13. märtsil 2009. aastal

Käesoleva aastaaruande koostas Finantsinspektsiooni juhatus ja see on esitatud kinnitamiseks Finantsinspektsiooni nõukogule. Aastaaruanne esitatakse Riigikogule.

Käesolev aastaaruanne sisaldab Finantsinspektsiooni:

Tegevusaruannet lk 5–35;

Tulude -kulude aastaaruannet lk 36–40;

Bilanssi lk 41;

Audiitori järeldusotsust lk 42.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et aastaaruandes toodud faktiline informatsioon on tõene ning Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne on vastavuses Finantsinspektsiooni seadusega ja rakendatud arvestuspõhimõtetega.

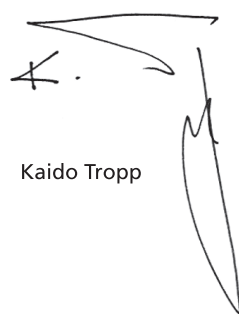
Raul Malmstein

Kilvar Kessler

Andres Kurgpõld

Kaido Tropp

3 • Finantsinspeksiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspeksiooni lühitutvustus

Finantsinspeksioon on autonoomse pädevuse ja eelarvega finantsjärelevalve asutus, mis tegutseb järelevalve teostamisel riigi nimel ja on oma tegevuses ja otsustes sõltumatu.

Finantsjärelevalve tegevuse eesmärgiks on aidata kaasa finants-teenuseid pakkuvate ettevõtete stabiilsuse ja teenuste kvaliteedi tagamisele ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi usaldusväärsust ja stabiilsust. Järelevalve eesmärk on tagada, et finants-asutused suudavad kliendi ees võetud kohustused tulevikus täita – maksta välja hoiused, kindlustuskahjud või kogutud pensioni jmt. Samuti on Finantsinspeksiooni oluliseks ülesandeks aidata kaasa Eesti finantssektori efektiivsuse suurenemisele, süsteemsete riskide vältimisele ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele. Järelevalve tööks on ka selgitada, millised on riskid tarbijate jaoks ja pakkuda neile teavet ning tuge finantsteenuste valimiseks. Oluline on samuti finantsvaldkonna süsteemsete riskide vähendamisele ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele suunatud töö.

Finantsinspeksiooni seadus võeti Riigikogus vastu 9. mail 2001. aastal ning ühendatud järelevalve alustas tegevust 1. jaanuaril 2002. Finantsinspeksioon ühendas Eesti Panga alluvuses tegutsenud Pangainspeksiooni ning Rahandusministeeriumi haldusalas tegutsenud Kindlustusinspeksiooni ja Väärtpaberiinspeksiooni.

Finantsinspeksiooni tegevust kavandab ja juhtimist kontrollib Finantsinspeksiooni nõukogu. Nõukogu koosneb kuuest liikmest, kellest kaks on liikmed ametikoha järgi ning neli nimetatavad liikmed. Nimetatavatest liikmetest pooled nimetab ja kutsub tagasi rahandusministri ettepanekul Vabariigi Valitsus ja pooled Eesti Panga presidendi ettepanekul Eesti Panga nõukogu. Finantsinspeksiooni nõukogu esimees on ametikoha järgi rahandusminister.

Finantsinspeksiooni strateegia aastateks 2007–2010 seab inspeksiooni tegevuse põhieesmärkideks piiriülese järelevalvelise võimekuse tõusu, ennetavate järelevalvemeetodite osakaalu kasvu, finantsteenuste tarbijate teadlikkuse tõstmise, avatud kommunikatsiooni ja organisatsioonikultuuri ning Eesti finantssektori rahvusvahelise konkurentsivõime tagamise läbi tegevuse efektiivsuse ja minimaalse vajaliku bürokraatia.

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogusse kuulusid seisuga 31.12.2008:

esimees:

- **Ivari Padar**, rahandusminister

liikmed:

- **Andres Lipstok**, Eesti Panga president
- **Matti Klaar**, Šveitsi aupeakonsul Eestis, kindlustustegevuse ekspert
- **Ruut Mägi**, audiitortevuse ekspert
- **Andres Sutt**, Eesti Panga asepresident
- **Veiko Tali**, Rahandusministeeriumi finants- ja maksupoliitika asekancler

Nõukogu otsused

2008. aastal toimus neli korralist nõukogu koosolekut.

Nõukogu kinnitas Finantsinspektsiooni 2007. aasta aastaaruande ja aruandeaasta kasumi summas 3 060 000 krooni, mis arvati eelarvereservi eesmärgiga kindlustada institutsiooni jätkusuutlikkus.

Kinnitati Finantsinspektsiooni 2009. aasta eelarve summas 71 639 000 krooni ning tehti ettepanek rahandusministrile 2009. aasta järelevalvetasu mahuosa määrade kinnitamiseks. Eelarve koostamisel lähtus nõukogu finantsturgude madalseisu arvestades konservatiivsuse põhimõttest.

Nõukogu juhtis inspektsiooni tegevust kavandades erilist tähelepanu ülemaailmsest finantskriisist tingitud olukorra igakülgse analüüsimise ja võimalike ennetavate tegevuste kavandamise vajadusele ning sellest johtuvalt ka teiste riikide järelevalveasutustega igapäevase järelevalvelise informatsiooni operatiivsele vahetamise olulisusele. Samuti vajadusele tõhustada erinevate riskide hindamist. Nõukogu pidas samuti oluliseks osalemise jätkamist Euroopa Liidu erinevate töörühmade ja töögruppide töös.

3.2.2. Juhatuse tegevus

Juhatuse koosseis

Finantsinspektsiooni juhatusse kuulusid seisuga 31.12.2008:

esimees:

- **Raul Malmstein** (ametisse nimetatud alates 16. jaanuar 2006);

liikmed:

- **Kilvar Kessler** (ametisse nimetatud alates 1. jaanuar 2008)
- **Andres Kurgpõld** (ametisse nimetatud kolmandaks ametiajaks alates 1. jaanuar 2008)
- **Kaido Tropp** (ametisse nimetatud kolmandaks ametiajaks alates 1. jaanuar 2008)

Juhatuse esimehe volituste tähtaeg on neli aastat, liikmete volituste tähtaeg kolm aastat.

Juhatuse otsused

2008. aastal toimus 48 juhatusse koosolekut, kus tehti 130 haldusotsust.

2008. aastal olid juhatusse kõrgendatud tähelepanu all ennekoike likviidsus- ja krediidiriski valdkonnad ning rahvusvahelisest finantskriisist tulenevate mõjude analüüsimine. Sealhulgas osaleti siseriikliku finantskriiside reguleerimise õigusliku raamistiku väljatöötamisel.

Samuti oli üheks prioriteetseks valdkonnaks Euroopa Liidu finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID raamistiku tutvustamine turuosalistele ning Hea ühingujuhtimise tava rakendamise seotud teemad.

Tulenevalt muutustest majanduskeskkonnas tuli pöörata senisest suuremat tähelepanu investeerimis- ja pensionifondide osakomanike õiguste kaitsmisele, sealhulgas võrdse kohtlemise printsiibi nõude täitmisele. Jätkuvalt oli juhatusse tegevuse keskmes finantsteenuste tarbijate teadlikkuse tõstmine, seda nii vastava veebilehe kui ka soovituslike juhendite kaudu.

Juhatusse liikmete vastutusvaldkonnad

Juhatusse esimees **Raul Malmstein** vastutab inspektsiooni strateegia kujundamise, üldjuhtimise ja juhatusse töö korraldamise, kogu järelevalvetegevuse koordineerimise ja tõhusa toimimise, institutsionaalse arengu ja siseriikliku koostöö koordineerimise, välis- ja avaliku suhtluse ning väliskoostöö koordineerimise, siseauditi korraldamise, töötajate koolituse korralduse ning sisekommunikatsiooni toimimise eest.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- Juhatusse esimehe abi
- Kommunikatsioonijuht
- Personali- ja koolitusjuht
- Rahvusvahelise koostöö koordinaator
- Siseaudiitor
- Tarbijahariduse projektijuht

Juhatusse liige **Kilvar Kessler** vastutab turujärelevalve ja õigusosakonna töö eest, sealhulgas väärt-paberituru järelevalve, järelevalveliste õigusküsimuste koordineerimise ja vajadusel ettevalmistamise, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas või koostöös teise juhatusse liikmega ja rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkondades.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- Turujärelevalve divisjon
- Õigusosakond

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

Juhatuse liige **Andres Kurgpõld** vastutab kapitalijärelevalve valdkonna toimimise ja arengu eest, sealhulgas krediidasutuste, kindlustusandjate, investeerimisühingute ning muude järelevalve alla kuuluvate finantsasutuste järelevalve eest rõhuasetusega järelevalve subjektide riskide seirele, maksevõimelisusele ja muudele kapitalijärelevalvelistele aspektidele. Samuti tegevlubade andmise ja kehtetukstunnistamise ja finantsasutuste juhtide ning aktsionäride usaldatavusnõuetele vastavuse eest. Tema vastutusvaldkond hõlmab ka regulaarse aruandluse kogumise protsessi ja selle arengut ning rahvusvahelist koostööd oma vastutusvaldkonnas.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- Kapitalijärelevalve divisjon
- Regulatsioonide ja aruandluse divisjon

Juhatuse liige **Kaido Tropp** vastutab finantsteenuste järelevalve ja inspeksiooni siseteenuste toimimise ning arengu eest, sealhulgas finantsteenuste järelevalve, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas, piiriüleste teenuste teavituse korralduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonna, inspeksiooni eelarveprotsessi korralduse, organisatsiooni tugiteenuste toimimise ja arengu, infotehnoloogia protseduuride väljatöötamise ja rakendamise ning rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkonnas.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- Finantsteenuste järelevalve divisjon
- Siseteenuste osakond

Finantsinspeksioon väärtustab avatud organisatsiooni põhimõtteid ning sellest lähtuvalt on Finantsinspeksiooni personalipoliitika aluseks nii kõrge järelevalvelise standardi tagamine läbi kompetentsete ja motiveeritud töötajate kui ka avatud töökultuur. Neid eesmärke silmas pidades on välja töötatud inspeksiooni värbamis- ja koolituspoliitika ning motivatsioonisüsteem, mille aluseks on töötajate tööpanuse õiglane kompenseerimine.

2008. aastal viidi Finantsinspeksioonis läbi olemasolevate ametikohtade kaardistus, mille käigus kirjeldati töökohtadega seotud peamised tööülesanded, ametikohtade asendatavus, võtmeisikute töökoormused ning ühtlasi identifitseeriti seni katmata, kuid Finantsinspeksiooni jaoks prioriteetsed valdkonnad.

Seisuga 31. detsember 2008 oli Finantsinspeksioonis moodustatud 70 ametikohast täidetud 68. Neist 3 töötajaga olid töösuhetel ajutiselt peatatud nende lapsehoolduspuhkusel viibimise ajaks ning üks töötaja töötas Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee CEBS-i sekretariaadis. Tulenevalt olukorrast finantsturgudel ning tuginedes välismissioonide, sealhulgas Rahvusvahelise Valuutafondi IMF finantssektori hindamissmissiooni (*Financial Sector Assessment Program, FSAP*) viidetele, otsustas Finantsinspeksiooni nõukogu aasta lõpus suurendada Finantsinspeksiooni ametikohtade arvu 1. jaanuarist 2009 viie koha võrra kuni 75 ametikohani.

2008. aastal asus Finantsinspeksiooni tööle 7 uut töötajat ja lahkus 3 töötajat. 2008. aastal sõlmis Finantsinspeksioon suveperioodiks ka 2 praktikalepingut. Praktikakohtade pakkumine võimaldab Finantsinspeksioonil rakendada õppureid näiteks uurimuste läbiviimisel, kasvatades endale seeläbi tulevast töötajaskonda.

Finantsinspeksioonis töötas aasta lõpu seisuga 43 naist ja 25 meest. Finantsinspeksiooni töötajate keskmine vanus on 35 aastat. Töötajaskonna keskse osa moodustavad finantsanalüütikud, riskijuhid ja juristid. Kõik Finantsinspeksiooni töötajad omavad kõrgharidust. 2008. aasta lõpu seisuga õppis magistriõppes 10 ja doktoriõppes 3 töötajat.

Finantsinspeksiooni kui organisatsiooni väärtusteks on kompetentsus, avatus ja otsustavus. Suurendamaks inspeksiooni avatust ja toimimise efektiivsust ning lähtudes heast haldustavast viis uuringukeskus Klaster 2008. aastal läbi Eesti finantssektori turuosaliste arvamusuuringu. Uuringu eesmärk oli saada tagasisidet nii rahuolu kohta inspeksiooni sisulise töö kui ka töötajate kompetentsusega. Tervikuna on uuringu tulemused kättesaadavad Finantsinspeksiooni kodulehelt: http://www.fi.ee/failid/Turuosaliste_arvamusuuring.pdf. Turuosalistes andsid Finantsinspeksiooni töötajatele ja tööle kõrge hinnangu, rõhutati töötajate asjatundlikkust ja suhtelist avatust võrreldes näiteks meie kolleegidega teistes Balti riikides, kelledega paljudel turuosalistel on oma töös olulisi kokkupuutepunkte. Kõlama jäid seisukohad, et Finantsinspeksioon ja tema töötajad on kompetentsed, objektiivsed ja suhtlemiseks avatud.

Finantsinspeksioon hindab oma töötajaid, pakkudes neile nii motiveerivat kompensatsioonipaketti, tunnustades parimaid kui ka investeerides töötajate koolitusse ja erialasesse arengusse. Finantsinspeksiooni palgapoliitika lähtub eeldusest, et töötasu keskmine suurus peab olema finantssektori tööjõuturul konkurentsivõimeline.

Töötajate koolitus

2008. aastal uuendati Finantsinspeksiooni töötajate koolitus- ja arenduspoliitikat eesmärgiga paremini suunata töötajate erialast enesetäiendamist. On selge, et vaid kõrgelt kvalifitseeritud, professionaalsed ja motiveeritud töötajad suudavad tagada Finantsinspeksiooni seadustest tulenevate nõudlike ülesannete täitmise. Koolituste planeerimisel lähtutakse organisatsiooni strateegilistest vajadustest ja iga töötaja personaalsest arenguvajadustest. Viimased selgitatakse välja arenguveestluste käigus, mille raames toimub ka töötajate eelmise perioodi tulemuste hindamine ja uute eesmärkide seadmine eesisevaks perioodiks.

2008. aastal osalesid Finantsinspeksiooni töötajad nii Eestisestel kui ka väliskoolitustel. Lisaks toimus ka erialaseid inspeksioonisiseseid koolitusi. Koolituseks kulutatud summad moodustasid ligikaudu 5% Finantsinspeksiooni personalikuludest. Koolituskulu ühe inspeksiooni töötaja kohta oli 17 096 krooni (koos lähetuskuludega).

Töötajate koolitus- ja arenduskontseptsiooni üks osa on stažeerimise võimaldamine välisjärelevalvetes ning teistes rahvusvahelistes finantsjärelevalvega seotud organisatsioonides. Stažeerimise eesmärk on lisaks oskuste, teadmiste ning kogemuste vahetamisele ühtse järelevalvelise kultuuri arendamine ja järelevalvetevahelise koostöö tõhustamine.

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

Finantsinspektsiooni siseaudiitori ametikoht on loodud Finantsinspektsiooni seaduse alusel. Siseaudiitor allub ja annab aru juhatusale, kes suunab siseaudiitori tegevust, kinnitades siseaudiitori strateegilise plaani neljaks aastaks ja täpsemad tööplaanid kvartalite kaupa. Siseaudiitori missioon on aidata juhatusel saavutada organisatsiooni eesmärges parimal võimalikul moel ja mõistlike kuludega. Siseaudiitor juhindus oma tegevust kavasades ja läbi viies *The IIA (The Institute of Internal Auditors)* siseaudiitorite eetikakoodeksi põhimõtetest, kuid siseauditi rahvusvaheliste standardite põhimõtteid järgis niivõrd, kuivõrd neid on võimalik ja mõistlik väikeses organisatsioonis järgida.

Siseaudiitor sai täita oma ülesandeid sõltumatuna ja objektiivselt. Siseaudiitori peamistes ülesannetes ja töökorralduses olulisi muudatusi 2008. aastal ei toimunud ning koostöö juhatusega oli väga hea. Juhatus arutas siseaudiitori märgukirju ja auditite tulemusi vastavalt nende laekumisele, tegevuse aruannet ja ülevaadet olulisematest riskidest kord kvartalis.

Siseaudiitori siseauditi ala tegevust suunas peamiselt strateegiline plaan aastateks 2007–2010, millest tulenevalt auditeeris siseaudiitor 2008. aastal peamiselt kahte valdkonda: inspektsiooni põhitegevust ehk tegevust finantsjärelevalve korraldamisel ning organisatsiooni siseelu ja töökorraldust. Inspektsiooni põhitegevuse valdkonna auditite olulisemad teemad olid krediitiasutuste loataotluste menetluste, olulisemate järelevalvejuhtumite, inspektsiooni järelevalvelise riskihindamise protsessi ja turuosaliste tegevust suunavate soovituslike juhendite hindamine. Siseauditi fookuses oli ka inspektsiooni tegevuse hindamine finantsteenuste tarbijate teavitamisel, sh. tarbijaveebis oleva teabe

kättesaadavuse ja kasutatavuse hindamine. Organisatsiooni siseelu ja töökorralduse valdkonna auditite tähtsamad teemad olid inspektsiooni töötasu- ja motivatsioonisüsteemi, koolitusvajaduste kaardistamise ja koolituste korralduse, uue asjaajamiskorra rakendamise, ametipangakaartide kasutamise sihipärasuse ja õiguspärasuse, andmebaaside kasutamise ja juurdepääsuõiguste andmise praktika ning laekunud arvete käitlemise protsessi hindamine. Samuti ka järelevalvesubjektide arvamuseuringu korraldamise hindamine.

Siseaudiitor ei avastanud 2008. aastal organisatsiooni siseelu ja töökorralduse valdkonna auditite ja menetluste käigus ühtegi olulise raiskamise või väärkasutuse juhtumit ega eelarvedistsipliini olulist rikkumist. Inspektsiooni juhtimis- ja kontrollisüsteem toimis olulises ulatuses põhjendatud ootuste kohaselt. Nõukogu ja juhatuse otsuste ning juhatuse esimehe käskkirjade täitmise distsipliin oli hea.

Siseaudiitori hinnangul toetas juhatus 2008. aastal jätkuvalt tegevusi inspektsiooni maine ja usaldusväärsuse tõstmiseks ning konkurentsivõime tugevdamiseks tööjõuturul.

Huvide konflikti ennetamise meetmed toimusid seaduses sätestatud nõuete kohaselt, Finantsinspektsiooni ametnikud suhtusid huvide konflikti ennetamisse küllaldase vastutustundega. Siseaudiitori seitsmeaastane töökogemus kinnitab samas, et õiguse selguse ja õiguskindluse huvides on vaja muuta huvide konflikti juhtumite ennetamist ja avastamist puudutavat õigusnormistikku.

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Uute tegevuslubade väljastamine ja emitentide noteerimisprospektide registreerimine

Tegevuslubade väljastamine

2008. aastal andis Finantsinspektsioon tegevusloa kolmele uuele fondivalitsejale ja täiendava tegevusloa ühele turul tegutsevale fondivalitsejale. Fondivalitseja tegevusluba anti AS-ile Limestone Investment Management ja AS-ile Redgate Varahaldus (praeguse ärinimega AS Redgate Asset Management). Nordea Pensions Estonia AS-ile anti fondivalitseja tegevusluba kohustuslike ja vabatahtlike pensionifondide valitsemiseks ning vabatahtlike pensionifondide valitsemiseks fondivalitseja täiendav tegevusluba ERGO Varahalduse AS-ile.

Tabel 1. Tegevuslubade väljastamine 2008. aastal

Valdkond	Tegevusloa omandaja
Fondivalitseja	AS Limestone Investment Management
Fondivalitseja	AS Redgate Asset Management
Fondivalitseja	ERGO Varahalduse AS (täiendav tegevusluba)
Fondivalitseja	Nordea Pensions Estonia AS

Finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID alusel kehtestatud väärtpaberiturust seaduse muudatus sätestab, et investeerimisnõustamisega võivad täna Eestis tegeleda ainult vastavat tegevusluba omavad finantsasutused. Tegevusloa väljastab Finantsinspektsioon. Seoses 19. novembril 2007 jõustunud seadusemuudatusega oli järelevalvesubjektidel kohustus seaduses ettenähtud üleminekuperioodi jooksul esitada inspeksioonile teade osutatavate investeerimisteenuste kohta ning vajadusel taotleda investeerimisnõustamiseks täiendav tegevusluba.

Lihtsustatud menetluse raames väljastati tegevusloa investeerimisnõustamiseks järgmistele järelevalvesubjektidele: AS Avatron Asset Management, AS Danske Capital, AS GILD Financial Advisory Services, AS Kawe Kapital, AS KIT Finance Europe, AS LHV Varahaldus, AS Lõhmus, Haavel ja Viisemann, AS SEB Pank, AS SEB Varahaldus, Swedbank AS (kuni 17. märtsini 2009 AS Hansapank), AS Trigon Alternative Funds, AS Trigon Funds, AS Trigon Securities, Cresco Väärtpaberite AS, Ergo Varahalduse AS, Evli Securities AS, Marfin Pank Eesti AS. Üldmenetluse raames väljastati investeerimisnõustamise tegevusluba AS-ile Gild Fund Management.

Filiaalide asutamisevabaduse load

Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide finantsasutuste filiaalid võivad pakkuda Eestis kõiki oma koduriigis pakutavaid finantsteenuseid, milleks neil on olemas tegevusluba. EL liikmesriikide finantsasutuste filiaalide järelevalvekorraldus põhineb vastastikuse usalduse põhimõttel. Filiaali järelevalve eest vastutab päritoluriigi järelevalveasutus. Filiaalile ei rakendu Eesti seadusandlusest tulenevad kapitalinormatiivid ja piirangud.

Finantsinspektsioon kogub sellele vaatamata paljudelt väliskrediitiasutuste filiaalidelt järelevalvelist aruandlust eesmärgiga analüüsida, kuidas filiaalide tegevus võib mõjutada Eestis väljastatud tegevusloa alusel tegutsevaid turuosalisi. Kui välisfinantsasutus pakub Eestis teenuseid tegevusluba omava tütarettevõtja vahendusel, teostab tütarettevõtja üle täieulatuslikku järelevalvet Finantsinspektsioon.

2008. aasta jooksul asutasid teistes EL liikmesriikides registreeritud finantsasutused Eestis kolm krediitiasutuse filiaali:

Tabel 2. Filiaalide asutamine 2008. aastal

Valdkond	Filiaal Eestis
Krediitiasutus	Pohjola Bank plc Eesti filiaal
Krediitiasutus	Danske Bank A/S Eesti filiaal
Krediitiasutus	AB Bankas Snoras Eesti filiaal

Olulise osaluse menetlused

Isikud, kes soovivad omandada olulist osalust Eestis tegevusloa alusel tegutsevas finantsasutuses, peavad vastama seadusega kehtestatud usaldusväärsuse kriteeriumitele. Olulisemateks nõueteks on isiku laitmatu ärialane reputatsioon, läbipaistvad ärisidemed ja võime tagada ettevõtte usaldusväärne juhtimine. Finantsinspektsioonil on õigus keelata olulise osaluse omandamine kui isik Finantsinspektsiooni hinnangul nimetatud nõuetele ei vasta.

2008. aasta jooksul viis Finantsinspektsioon läbi kolm olulise osaluse menetlust. Kõikides menetlustes langetas Finantsinspektsioon positiivse otsuse.

Tabel 3. Oluliste osaluste omandamine 2008. aastal

Valdkond	Subjekt	Osaluse omandamist taotlenud isik
Fondivalitseja	AS GILD Property Asset Management	AS GILD Partners
Kindlustusandja	Seesam Life Insurance SE	Wiener Städtische Versicherung AG Vienna Insurance Group
Krediidiasutus	Tallinna Äripanga AS	AS Leonarda Invest

Piiriülene teenuste pakkumine

Teistes Euroopa Liidu liikmesriikides tegevusluba omavad finantsasutused ei pea Eestis finantsteenuste pakkumiseks Finantsinspektsioonilt tegevusluba taotlema. Piiriüleste teenuste osutamist võib alustada peale seda, kui välisriigi järelevalveorgan on teavitanud Finantsinspektsiooni finantsasutuse soovist pakkuda Eestis teenuseid ning edastanud Finantsinspektsioonile seaduses nõutud andmed. 2008. aastal kasvas jätkuvalt piiriüleste teenuste pakujate arv, kasv oli märkimisväärsim investeerimis-teenuste valdkonnas.

Tabel 4. Piiriüleste teenuste pakujad Eestis

	Arv seisuga 31.12.2008	Arv seisuga 31.12.2007
Pangateenused	219	183
Investeerimisteenused	886	367
Kahjukindlustusteenused	313	272
Elukindlustusteenused	80	64
Kindlustusmaakleri teenused	736	615
Kindlustusagendi teenused	1170	1082
Fondivalitsemisteenused	10	9
Investeerimisfondid	62	58
E-raha teenused	13	7

Kindlustusvahendajate nimekirja kandmine

Eestis tegutsevad kindlustusvahendajatena kindlustusmaaklerid ja -agendid. Kindlustusmaakler esindab kindlustusvõtja huve. Kindlustusagent esindab kindlustusseltsi huve, vahendades ühe konkreetse kindlustusandja teenuseid. Seisuga 31. detsember 2008 tegutses Eestis 26 kindlustusmaaklerit ja 1003 kindlustus-agenti.

2008. aastal kanti kindlustusmaaklerite nimekirja 6 kindlustusmaaklerit:

Tabel 5. 2008. aastal nimekirja kantud kindlustusmaaklerid

Kindlustusmaakler	Clemenc Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	AAA Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	Smart Kindlustusmaakler AS
Kindlustusmaakler	Fix-Kindlustus Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	Credo Kindlustusmaaklerid OÜ
Kindlustusmaakler	OÜ Kindlustusmaakler Tiina Naur

Kindlustusagendid kannab kindlustusagentide nimekirja kindlustusselts, keda agent esindab. Kindlustusagentide nimekiri on kättesaadav Finantsinspektsiooni veebileheküljel www.fi.ee.

Prospektide ja ülevõtmispakkumiste registreerimine

Väärtpaberituru seaduse kohaselt tuleb seoses väärt-paberite kauplemisele võtmisega Finantsinspektsioonis registreerida ja avalikustada nõuetele vastav prospekt. 2008. aastal registreeris Finantsinspektsioon neli noteerimisprospekti: AS-i ABC Grupp, Balti Investeeringute Grupi Pank AS-i ja AS-i SEB Pank võlakirjade noteerimisprospektid ning AS-i Merko Ehitus aktsiate noteerimisprospekti.

Tulenevalt väärt-paberituru seadusest kontrollib Finantsinspektsioon ka ülevõtmispakkumise vastavust õigusaktidele ning kooskõlastab ülevõtmispakkumise prospekti ja teate. 2008. aastal kooskõlastas Finantsinspektsioon Carlsberg Estonia Holding OÜ ülevõtmispakkumise Saku Õlletehase AS-i kõigi aktsiate omandamiseks.

Valla- ja linnaeelarve seaduse kohaselt tuleb valla ja linna kinnine ja avalik võlakirjaemissioon registreerida Finantsinspektsioonis. 2008. aastal registreeriti Finantsinspektsioonis Tartu linna võlakirjaemissiooni prospekt kinnise pakkumise läbiviimiseks.

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

Pangad

Pankade riskianalüüsi viidi 2008. aastal läbi tavapäraste kuu- ja kvartalialanalüüside vormis. Analüüside käigus hinnatakse Eestis tegutsevate krediitiasutuste kõiki olulisemaid riskivaldkondi – nii krediidi- kui ka operatsiooni-, likviidsus-, turu- ja muid riske, tuginedes nii kvantitatiivsele kui ka kvalitatiivsele informatsioonile. Analüüside tulemused olid oluliseks sisendiks järelevalve-tegevuse planeerimisel ning esmaseks infoallikaks kohapealsete kontrollide planeerimisel ja läbiviimisel.

Majanduskeskkonna ja kinnisvaraturu arenguid arvestades pöörati erilist tähelepanu kinnisvaralaenudega seotud riskijuh-timise protsessidele ning laenustandardite järgimisele pankade poolt. Finantsinspektsiooni jätkuva monitooringu käigus jälgi-takse pankade poolt väljastatud eluasemelaenude mahtude ning laenutingimuste muutusi, kommerts-kinnisvara ning aren-dusprojektide finantseerimist, samuti kinnisvaralaenude kvali-teeti. Selleks, et pankade laenuportfelli kvaliteeti paremini hin-nata, viis Finantsinspektsioon läbi täiendava analüüsi nelja suurema panga – Swedbank AS-i, AS-i SEB Pank, Danske Bank A/S Eesti filiaali ja Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaali – kin-nisvaraga tagatud eraisikute laenude kvaliteedi osas. Üle 60 päeva viivises olevate laenude analüüs näitas, et eraisikute kinnisvaralaenude kvaliteet 2008. aastal oluliselt halvenes. 2008. aasta lõpu seisuga ulatus üle 60 päeva viivises olevate laenude jääk ligikaudu 2 miljardi kroonini moodustades 1,9% eraisikute kinnisvaraga tagatud laenuportfellist (võrdluseks:

2007. aasta lõpu seisuga oli vastav näitaja 0,5%). Eraisikute viivislaenude kiiret kasvu tuleb tõdeda kõigi suuremate pankade puhul, samas olid pankade kapitalipuhvrid võimalike kahjumite katmiseks tugevad. Selgesti oli eristatav probleem-sete laenude suurem kuhjumine 2006.–2007. aasta jooksul väljastatud laenude puhul, mis moodustasid kokku ligi kaks kolmandikku kõikidest viivislaenudest. Raskusi oma kohustuste täitmisel oli ülekaalukalt eraisikutel, kelle poolt laenatud summa suurus jääb alla 600 000 krooni.

Seoses maailma finantsturgudel toimunud sündmustega oli 2008. aastal Finantsinspektsiooni kõrgendatud tähelepanu all likviidsusrisi monitooring. Regulaarselt kaardistati pankade olu-korda likviidsuse tagamisel ning kujundati hinnangud likviidsus-riski realiseerumisele ning anti hinnang likviidsusrisi juhtimi-sega seotud protseduuridele ja sisekordadele.

Samuti keskenduti pankade teenusestandardi sisustamisele lepingueelse teabe esitamisel. Selleks kehtestas Finantsinspekt-sioon kaks uut soovituslikku juhendit: Nõuded investeerimis-hoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele ja Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele tea-bele. Juhendite eesmärgiks on suunata krediitiasutusi avaldama enne lepingu sõlmimist klientidele asjakohast ja piisavat teavet, et tagada eeldused teadlike investeerimis- ja laenuotsuste tege-miseks.

Kindlustusseltsid

Eestis tegutses 2008. aasta lõpu seisuga juba kuus välisriikide kahjukindlustusseltsi filiaali. Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud elukindlustusseltside tegevus on samas märkimisväärses mahus laienenud naaberriikidesse. Seega on kindlustusseltside järelevalves iga aastaga üha tähtsam koostöö teiste riikide järelevalvetega.

Kahjukindlustusseltside järelevalves kontrollis Finantsinspeksioon 2008. aastal eelkõige kahjude käsitlemise protseduure ning Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi Üldnõuded kindlustuslepingutele täitmist. Elukindlustuse valdkonnas jätkati nn stresstestide ehk tugevusanalüüside tegemisega, et hinnata finantsturgude languse mõju kindlustusandjatele.

Samuti koostab Finantsinspeksioon kvartaalseid riskipõhiseid analüüse kindlustussektori arengute kohta. 2008. aastal viidi lisaks regulaarsetele analüüsidele läbi mitmed erakorralised analüüsid, näiteks osaleti kohustusliku kogumispensionini väljamaksete põhimõtete väljatöötamisel. Alates 2009. aasta 1. jaanuarist on kohustusliku kogumispensioniga liitunud ja vanaduspensioniiikka jõudnud inimesed õigustatud saama II sambast väljamakseid ühe võimalusena ka kindlustuslepingu sõlmimise kaudu. Finantsinspeksiooni analüüsis pöörati tähelepanu erinevatele pensioni väljamaksmise võimalustele ning tehniliste eraldiste arvutuse ja kasumi jaotamise põhimõtetele. 2008. aasta teisel poolaastal esitas Finantsinspeksioon kindlustusseltsidele mitmeid *ad hoc* päringuid, et hinnata ülemaailmse finantskriisi mõjusid kindlustusandjatele. Peaeesmärgiks oli kontrollida seltside jätkusuutlikkust usaldatavusnõuete täitmisel.

Kindlustusvahendajad

Kindlustusvahendajate järelevalves keskendus Finantsinspeksioon eelkõige kindlustusmaakleri kutsestandardi kujundamisele osas, mis puudutab maakleri poolt kindlustusvõtja kindlustushuvi väljaselgitamist ja kindlustuslepingute sõlmimiseks esitava teabe esitamist. Hoolsus- ja kutseoskuste selgitamiseks kontrollis Finantsinspeksioon soovitusliku juhendi Nõuded kindlustusvahendusega tegelemiseks rakendamist kindlustusmaaklerite poolt.

Täiendavalt kontrollis Finantsinspeksioon 2008. aastal varade lahususe nõude täitmist kõikide kindlustusmaaklerite poolt. Kindlustustegevuse seaduse kohaselt on kindlustusmaakler kohustatud hoidma kindlustusvõtja poolt makstud kindlustusandjatele kuuluvad kindlustusmaksed eraldi arvelduskontol.

Investeeringimis- ja pensionifondid

Investeeringimisfondide järelevalves keskenduti eeskätt investeeringimis- ja pensionifondide investeeringuspiirangute täitmise kontrollimisele, valdkond oli tingituna finantsturgude erakorralisest olukorrast tavapärasest oluliselt kõrgema tähelepanu all. Erilise tähelepanu all oli pensionifondide investeeringute vastavuskontroll, mis puudutas pensionifondide investeeringuid riskantsematesse ja vähemlikviidsematesse instrumentidesse.

Fondivalitsejate poolt igakuiselt Finantsinspeksioonile esitatavate aruannete põhjal kontrollitakse investeeringute vastavust õigusaktides ja fondi tingimustes sätestatud piirangutele. Eestis registreeritud investeeringimis- ja pensionifondide arvel on tehtud kokku ligikaudu 2800 investeeringut.

Endiselt on Finantsinspeksiooni suure tähelepanu all investeerimis- ja pensionifondide klientidele ja potentsiaalsetele klientidele esitatava teabe kontroll.

2008. aastal analüüsis Finantsinspektsioon ka õiguskeskkonda pensionifondivalitsejate huvide konfliktide maandamise ja vältimise valdkonnas. Analüüsi tulemusena esitati omapoolsed ettepanekud huvide konfliktide reguleerimiseks, eelkõige puudutasid ettepanekud huvide konfliktide maandamist ja vältimist kohustuslike pensionifondide valitsemisel. Rahandusministeeriumile esitatud seaduseelnõu kohaselt soovib Finantsinspektsioon oluliselt karmistada pensionifondivalitsejate huvide konfliktide maandamise ja vältimise reegleid.

14. novembril 2008 jõustusid kogumispensionide seaduse, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse, investeerimisfondide seaduse, kindlustustegevuse seaduse, Tagatisfondi seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muudatused. Muudatuste läbi jõustusid Finantsinspektsiooni ettepanekud, mis puudutavad pensionifondide tasude mudeli lihtsustamist ja alandamist.

2008. aastal registreeris Finantsinspektsioon 10 uue investeerimisfondi ja 9 pensionifondi tingimused ning 17 investeerimisfondi ja 13 pensionifondi tingimuste muudatused. Tingimuste registreerimise ja muutmise käigus kontrollib Finantsinspektsioon tingimuste sätete täielikkust, selgust ja kooskõla õigusaktidega.

Fondivalitsejate arengute kohta koostab Finantsinspektsioon samuti kvartaalseid riskipõhiseid analüüse, kus hinnatakse muuhulgas fondituru olukorda tervikuna, jälgitakse fondivalitsejate kasumlikkust ja kontrollitakse usaldatavusnõuete täitmist.

Investeerimisühingud

Investeerimisühingute riskianalüüsi läbi viies pühendatakse enim tähelepanu ja järelvalvelist ressursi järelvalvesubjektidele, kus riskid ettevõtte jätkusuutlikkuse ja klientide vahendite säilimise jaoks on Finantsinspektsiooni hinnangul kõige kõrgemad. Investeerimisühingute finantsriskide hindamise aluseks on kvartaalne järelvalvealane aruandlus. Investeerimisühingute juhtkondadega kohtumiste käigus esitatakse vajadusel täiendavaid järelepärimisi. Suuremate ja aktiivsemate turuosaliste puhul toimub täiendav igakuine riskimonitooring, mis loob eeldused õigeaegseks rikkumiste avastamiseks.

Investeerimisühingute järelvalves keskenduti 2008. aastal finantsinstrumentide direktiivi MiFID rakendamise ning kapitaliregulatsiooni nõuete täitmise kontrollile. Kontrollide käigus hinnati MiFID-i direktiivi muudatustest tulenevate uute nõuete täitmist klientide käsitamise, teenuse sobivuse ja asjakohasuse hindamisel ning klientide kaebuste lahendamisel.

Tulenevalt järsult halvenenud majanduskeskkonnast vähenes nõudlus investeerimisteenuste järele ja mitmed investeerimisühingud tegutsesid seetõttu kahjumlikult. Kantud kahjumite tagajärjel ligines mitme investeerimisühingu kapitaliseerituse tase kehtestatud piirmääradele. Sellest johtuvalt pööras Finantsinspektsioon tähelepanu riskidele, mis võivad kasumi vähenemise suundumuse jätkumisel või pikemat aega kahjumis püsimisel teravned. Muuhulgas hinnati täiendavate omavahendite kaasamise ja kapitalireservide moodustamise võimalusi.

Eraldiseisva väärtemenetluse raames kontrollis Finantsinspektsioon teabe esitamist AS-i SEB Pank poolt SEB Likviidsusfondi klientidele. Kontrolli tulemusena tuvastas Finantsinspektsioon õigusaktide rikkumise ning määras AS-ile SEB Pank ebaõige ja mittetäieliku teabe esitamise eest rahatrahvi summas 300 000 krooni.

Väärtpaberiturg

2008. aasta maailma väärtpaberiturgude tugevast hinnakorrektsioonist ei jäänud puutumata ka NASDAQ OMX Tallinna börsil kaubeldavad väärtpaberid. Halvenev majanduskliima toob reeglina endaga kaasa surve ettevõtete majandusnäitajatele, pannes seeläbi proovile ettevõtte juhtimise ja selle läbipaistvuse ning tuues teisalt kaasa üha suurema ahvatluse ebaseaduslikul viisil väärtpaberitehingutest kasu saada või vältida kahju. Mõlemad eeltoodud aspektid on olnud väärtpaberituru valdkonnas Finantsinspektsiooni prioriteediks läbi terve 2008. aasta.

Korrektne ning läbipaistev ettevõtte majandusaruandlus on investeerimisotsuste üks peamisi aluseid. Seetõttu on oluline, et analüüsi sisend oleks kvaliteetne ning tagatud on selle usaldusväärsus ja järjepidevus. 2008. aasta jooksul töötati välja Finantsaruandluse kontrolli käsiraamat koos selle juurde käiva riskimaatriksiga, mis põhineb Euroopa väärtpaberituru järelevalveasutuste komitee CESR standardil (*Standard No. 1 on Financial Information; Enforcement of Standards on Financial Information in Europe, 12.03.2003, CESR/03-073*). Käsiraamatu alusel keskenduti 2008. aasta teises pooles problemaatiliste emitentide aruandluse süvendatud kontrollile ning tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks tehti tihedat koostööd nii NASDAQ OMX Tallinna börsi kui ka emitentidega.

Emitentide juhtimispraktika läbipaistvusega seoses viis Finantsinspektsioon detsembris 2007 ja augustis 2008 läbi emitentide Hea ühingujuhtimise tava (HÜT) aruannete analüüsi ning tuvastas, et emitendid on 2006. ja 2007. a majandusaasta aruande osana esitanud HÜT aruannete koostamisel rakendanud erinevat hoolsusastet. Samas on HÜT-i kehtestamine üldiselt suurendanud läbipaistvust ühingujuhtimises ning süsteemi käivitusfaasis on HÜT-i täitmist kajastavad aruanded koostatud pigem hästi või ootuspäraselt. Peamiste puudustena tuleb nimetada kõigepealt asjaolu, et emitendid ei ole oma juhtimistavasid hinnanud kõigi HÜT-i soovitude vastu, mistõttu ei kajasta paljud HÜT-i

aruanded kõiki emitendi juhtimistavade erinevusi HÜT-i soovitudest. Eelnev võib viia aktsionäri eksiarvamusele, et emitent järgib HÜT-i soovitusi suuremas osas kui ta seda reaalselt teeb. Teiseks on mitmed emitendid jätnud selgitamata, mis on põhjustanud emitentide juhtimistavade erinevuse HÜT-i soovitudest. Kolmandaks oli puudusi nõutud teabe avalikustamisel. HÜT aruanded sisaldavad tihti nõutud teabe otsese avaldamise asemel viiteid teistele dokumentidele või tegevusaruande osadele, mis teeb teabe leidmise keeruliseks ja aeganõudvaks. Emitentide veebilehed ei kajasta nõutud teavet täielikult, paaril juhul oli emitendi korporatiivinfo veebis kättesaadav ainult inglise keeles. Puudulikud olid ka mitmed üldkoosoleku kokkukutsustest.

Finantsinspektsioon kavatseb üldnimetatud vajakajäämisteparandamiseks algatada emitentide ning asjassepuutuvate riiklike institutsioonidega arutelu regulatsiooninõuete väljatöötamiseks.

Aastast-aastasse on toimunud ja toimub jätkuvalt väärtpaberikauplemise jooksev monitooring ning inspektsioon viib läbi *ad hoc* analüüse seoses turult tulnud vihjetega. Turu tunnustatud tavadele mittevastava käitumise avastamiseni on viinud ka aktsiatehingute igapäevane monitooring, mis on kaasa toonud vääртеomenetluste algatamise. Finantsinspektsioon peab antud valdkonnas vajalikuks tõhustada veelgi koostööd teiste riiklike struktuuride, eelkõige politsei ja prokuratuuriga.

Aasta kestel kontrolliti samuti neid juriidilisi ja füüsilisi isikuid, kelle puhul esines kahtlus, et nad võivad osutada investeerimisteenuseid ilma vastavat tegevusluba omamata või püüda avalikusest ebaseaduslikul viisil kaasata finantsvahendeid. Kontrolliti ka kõigi väärtpaberituru seaduses §188 lg 13 nimetatud teavituskohuslaste ehk emitendi juhi, juhi lähedase ja emitendiga seotud juriidilise isiku tehinguaruandlust ning sellega seoses algatati viis vääртеomenetlust.

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

Pangad

2008. aastal viis Finantsinspeksioon läbi kohapealsed kontrollid järgmistes krediidasutustes: AS BIGBANK, AS SEB Pank, Swedbank AS ning Tallinna Äripanga AS.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati pankade:

- krediiditegevust ja krediidiriski juhtimist;
- krediiditegevusega seotud aruandlust;
- talitluspidevuse korraldust;
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise protseduuride vastavust uue rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse sätetele ja rahvusvahelisele tavale;
- madala maksumääraga piirkondades registreeritud klientide suhtes rakendatud hoolsusmeetmeid ning nende üle rakendatud kontrollimehhanismide efektiivsust;
- IT-valdkonna muudatuste ja intsidentide haldamise protsesse ning neist tulenevate riskide maandamise meetmete piisavust;
- finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID muudatustest tulenevate nõuete täitmist teenuse sobivuse ja asjakohasuse hindamisel klientide jaoks ning klientide kaebuste lahendamisel;
- laenude väljastamist, teenindamist ja laenuvõtja maksevõime hindamist;
- väljastatud laenude hindamise protseduuri reegleid ning nende järgimist;
- viivislaenude sissenõudmise protsesse;
- siseauditi tegevust;
- juhtkondade tegevust ja juhtkonnale suunatud raporteerimist.

Kindlustusseltsid

2008. aastal viidi kohapealsed kontrollid läbi järgmistes kindlustusseltsides: AS If Eesti Kindlustus, ERGO Kindlustuse AS, Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS ja SE Sampo Life Insurance Baltic.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati kindlustusseltside:

- operatsiooniriski juhtimise korraldust;
- talitluspidevuse tagamist;
- infotehnoloogia valdkonna korraldust;
- kindlustuslepingute sõlmimise protsessi
- kindlustuskahjude käsitlemist;
- rahuldamata nõuete eraldise adekvaatsust ja arvutamise põhimõtete õigsust;
- sisekontrollikeskkonda ja siseauditi funktsiooni toimimist.

Alates 2007. aastast on Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud kindlustusseltsid aktiivselt laiendanud oma kindlustustegevust Lätis ja Leedus. 2008. aastal kontrolliti esmakordselt kolme Balti riigi järelevalveasutuse koostöös Euroopa äriühinguna tegutseva elukindlustusseltsi filiaalide tegevust. Ühise kontrolli eesmärgiks oli hinnata seltsi erinevate funktsioonide piiriülest toimimist.

Fondivalitsejad ja investeerimisühingud

Finantsinspeksioon viis 2008. aasta läbi neli kohapealset kontrolli kolmes investeerimisühingus: Evli Securities AS, AS KIT Finance Europe ja Löhmus, Haavel & Viisemann AS.

Kohapealsete kontrollide raames hinnati:

- finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID muudatustest tulenevate nõuete täitmist teenuse sobivuse ja asjakohasuse hindamisel klientide jaoks ning klientide kaebuste lahendamisel;
- väärtpaberitehingute orderite automaatse edastamise (AOR ehk Automatic Order Routing) korraldust ja toimimist;
- rahapesu ennetamise alastest regulatsioonidest tulenevate nõuete täitmist suhete loomisel klientidega ja nende poolt kaasatud vahendite haldamisel rakendatud sisekontrolli protseduure;
- krediidasutuse tegevusloa taotlusmenetluse raames sisemiste protsesside ja sisekontrollisüsteemide vastavust krediidasutuste seaduse nõuetele.

3.3.4. Basel II ja sisemised riskihindamismeetodid

2008. aasta alguses jõustusid pangandussektoris uued riskitundlikuma kapitali adekvaatsuse raamistiku Basel II põhimõtted, mida rakendatakse Euroopa Liidus läbi Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivide 2006/48/EC ja 2006/49/EC kohaldamise. Basel II on senisest riskitundlikum panganduse usaldatavusnormatiiv, mille eesmärgiks on tagada pankade poolt võetud riskide piisav kaetus kapitaliga, et kindlustada hoiustajate varade säilimine ja rahasüsteemi stabiilsus. Samuti paneb Basel II suurt rõhku heade riskijuhtimistavade rakendamisele, kuna just riskijuhtimine mängib esmatähtsat rolli rahasüsteemi stabiilsust ohustada võivate sündmuste ennetamisel.

Basel II rakendamisega kaasnev oluline muudatus on täiendava kapitalinõude arvutamise kohustus operatsiooniriski katteks. Kuigi Basel II raames on regulatiivsete miinimumkapitalinõude arvutamise meetodika senisest riskitundlikum, ei suuda reeglitepõhine kapitali adekvaatsuse raamistik sellest hoolimata hõlmata täielikult kõikide turuosaliste unikaalset riskiprofiili. Seetõttu nõuab Basel II põhimõtete rakendamine lisaks etteantud meetoditel põhinevate regulatiivsete miinimumkapitalinõude (Pillar 1) jälgimisele ka paralleelse sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi (Pillar 2) rakendamist. Ühtlasi teeb Basel II võimalikuks täpsemate statistiliste sisemiste riskihindamismeetodite kasutamise kapitalinõude arvutamisel, mis eeldab aga Finantsinspektsiooni eelnevat heakskiitu.

Tulenevalt asjaolust, et sisemiste riskihindamismeetodite kasutamine kapitalinõude arvestamisel on lubatud vaid Finantsinspektsiooni loal, jätkas Finantsinspektsioon 2008. aastal pankade taotluste läbivaatamist üleminekuks krediidiriski ja operatsiooniriski sisemistele riskihindamismeetoditele. Vastavate menetluste käigus hinnati pankade poolt krediidiriski ja operatsiooniriski mõõtmisel kasutatavate sisemiste riskihindamismeetodite vastavust regulatiivselt etteantud kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele nõuetele. Kvantitatiivsed nõuded puudutavad esmajoonel sisemiste riskihindamismeetodite prognoosivõimet ning statistilist usaldusväärsust. Kvalitatiivsed nõuded käsitlevad sisemiste riskihindamismeetodite infotehnoloogilise infrastruktuuri usaldusväärsust, läbipaistva dokumentatsiooni olemasolu, piisavate sisekontrollide toimimist ja riskihindamismeetodite väljundite integreeritust panga igapäevasesse otsustusprotsessidesse. Menetluste käigus teostati mitmeid kohapealseid kontrole, millest võtsid osa ka Rootsi ja teiste Balti riikide järelevalveasutused. Finantsinspektsioon väljastas 2008. aastal ühe loa krediidiriski sisemise riskihindamismeetodi kasutamiseks ning samuti ühe loa operatsiooniriski sisemise riskihindamismeetodi kasutamiseks.

Kuna Basel II esindab printsipiipõhist regulatsiooni, mis jätab rakendamisel tõlgendamisruumi nii järelevalveasutusele kui ka turuosalistele, pöörab Finantsinspektsioon suurt tähelepanu vastavate soovituslike juhendite väljatöötamisele eesmärgiga suurendada järelevalvetegevuse läbipaistvust ja edendada heade riskijuhtimistavade juurdumist turul.

3.3.5. Rahapesu tõkestamine

2008. aastat saab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas pidada mitmes mõttes murranguliseks. 28. jaanuaril 2008. aastal jõustus uus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RTRTS). Uue seadusega võeti Eesti õigussüsteemi üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv Rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (nn III rahapesu tõkestamise direktiiv) ja direktiiv III rahapesu tõkestamise direktiivi rakendusmeetmete kohta. Uus seadus karmistas ärisuhte loomist reguleerivad õigusnorme ning laiendas Rahapesu andmebüroo võimalusi tehingute peatamiseks, sh tehingu objektiks oleva vara käsutamise piiramiseks kuni kolmekümneks ööpäevaks.

Uuenenud reeglite kohaselt nõutakse teenusepakkujatelt kliendi tegevuse senisest põhjalikumalt tundmist, et hinnata ettevõtte poolt teostatavate tehingute vastavust tema tegevus- ja riskiprofiilile. Samuti nõutakse teenusepakkujalt tehingutesse kaasatud vahendite päritolu tuvastamist. Uueks nõudeks on äriühingu, tema omanike ja lõplike kasusaajate ja tehingute kohta oleva teabe kontrollitavus sõltumatute allikate vahendusel. Esitatud andmete õigsust tuleb regulaarselt kontrollida kogu ärisuhte jooksul. Uue seaduse jõustumisega kaasnevad ka mitmed täiendavad hoolsuskohustused teenusepakkujatele. Krediidi- ja finantseerimisasutused on kohustatud pidevalt jälgima oma klientide tehinguid ja tuvastama nende hulgast tehinguid, mis erinevad kliendi varasemast käitumisest, on ebaharilikud või kahtlase iseloomuga. Kahtlastest või ebaharilikest tehingutest on teenusepakkujad kohustatud informeerima Rahapesu andmebürood.

Teine oluline sündmus oli Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise ekspertkomitee Moneyval¹ veebruaris toimunud hindamisviisi Eestisse ja hindamisraporti kaitsmine detsembris Strasbourgis. Moneyval hindas nii Eesti õigussüsteemi, finantsjärelevalve kui ka politsei töö efektiivsust. Hinnangu andmise aluseks oli FATF²-i rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alaste soovitusel rakendamiseks kehtestatud meetmete hindamise

metoodika. Sama metoodikat kasutab hindamisel ka Rahvusvaheline Valuutafond. Finantsjärelevalve tegevust käsitlevad hinnangud olid raportis valdavalt head või väga head. Kokkuvõttes anti raportis Eesti rahapesu tõkestamise alasele tööle, sh järelevalvetegevusele selles valdkonnas väga kõrge vastavushinnang.

Järelevalvealane tegevus

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alane järelevalvetegevus oli 2008. aastal suunatud eeskätt turuosaliste poolt rakendatavate hoolsusmeetmete kontrollimisele. Muuhulgas hinnati viies krediitdiasutuses uue RTRTS-i jõustumisega seotud muudatuste rakendamise efektiivsust. Samuti oli jätkuvalt vaatluse all suhete loomine mitteresidentidest klientidega.

2008. aastal toimusid lisaks põhjalikumad kohapealsed kontrollid Swedbank AS-is, AS-is SEB Pank ja AS-is KIT Finance Europe eesmärgiga hinnata finantsasutuste sisemiste protseduuride vastavust kehtivatele õigusaktidele ja rahvusvahelisele tavale ning madala maksumääraga piirkondades registreeritud klientide suhtes rakendatud hoolsusmeetmete kohaldamist. Koostöös Läti Finants- ja Kapitaliturgude Komisjoniga viidi läbi AS Latvian Biznes Banka Eestis tegutseva tütarettevõtja AS Eesti Krediidi-pank kohapealne kontroll.

Kontrollide tulemus näitas, et krediidi- ja finantseerimisasutuste üldine teadlikkus rahapesu riskidest on tõusnud, õiguskeskkonna muutustest ollakse teadlikud, sisemised protseduurireeglid on üldiselt kooskõlas muutunud õigusaktidega. Vastavalt koostöökokkuleppele teavitab Finantsinspeksioon kohapealsete kontrollide tulemustest teisi asjaomaseid järelevalveasutusi.

Finantsinspektiooni esindajad võtsid ka 2008. aastal regulaarselt osa Eesti Pangaliidu rahapesu tõkestamise toimkonna ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks loodud valitsuskomisjoni tööst, kus peamisteks arutlusteemadeks olid Moneyvali hindamise ja vastava hindamisraporti kaitsmisega seotud küsimused.

¹ Moneyval - The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures. Moneyval on viimaste aastate jooksul sarnase hindamise läbi viinud enamikes Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. FATF ja tema tütarorganisatsioonid on sama metoodikat kasutades hinnanud paljusid riike, sh Venemaad, Hiinat, Jaapanit, Mehhikot

² Financial Action Task Force

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijapoliitika

3.4.1. Finants- inspektsiooni prioriteedid ja vahendid tarbijate harimiseks

Järelevalve tööks on muuhulgas selgitada, millised on riskid tarbijate jaoks ja pakkuda neile teavet ning tuge finantsteenuste valimiseks. Finantsteenuseid tundev tarbija sõlmib lepingu teadlikumalt, mis vähendab hilisemaid vaidlusi finantsteenuse osutajatega. Tarbija asjatundlikkus lepingu sõlmimisel on oluliseks lisaväärtuseks turu efektiivse toimimise tagamisel.

Neid eesmärke silmas pidades on käivitatud ja edasi arendatud tarbijatele suunatud veebikeskkonda www.minuraha.ee. 2008. aastal tehti kõnealuses valdkonnas olulisi jõupingutusi erinevate ühiskonnagruppideni jõudmiseks. Finantsinspektsioon algatas koostööprojekte Sotsiaalministeeriumiga võlanõustajate abistamiseks ja koolitamiseks ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga riiklike õppekavade täiendamiseks finantsteenuste ja -toodete algõppega.

Seda, et Finantsinspektsiooni tarbijaportaali www.minuraha.ee on end õigustanud, näitab portaali kasutajate arvu kiire kasv. Kui 2007. aastal külastas portaali 35 869 üksikkülastajat ja külastusi oli kokku 46 516, siis 2008. aastal olid vastavad arvud 81 209 ja 117 762. Tarbijaveebi arendati ja täiendati nii sisu kui vormi osas, varasemast olulisem osa on seal nüüd uudistel ja kommentaaridel ning mängulistel testidel. Näiteks interaktiivne tarbimismäng „Oliver otsustab!” peaks tekitama finantsala teadmiste vastu laiemat huvi. Selles mängus ei kontrollita niivõrd teadmisi, kuivõrd jagatakse uusi teadmisi praktiliste teemade kaudu.

Tarbijaveebi tutvustati läbi aasta erinevate kanalite kaudu: erilehed, messid, koolitused, reklaamid suuremate päevalehtede veebilehtedel, reklaamklipid ühistranspordis, trükireklaamid, vastavasisulised voldikud suuremates pangakontorites ja postkontorites, lingid finantsteenuste pakkuja veebilehtedel, e-posti kampaania jpm.

Finantsinspektsiooni koostööprojekt Sotsiaalministeeriumiga võlanõustajate abistamiseks ja koolitamiseks on välja kasvanud sotsiaaltöötajate vajadusest täiendavate finantsteadmiste järele. 2008. aastal alustas Finantsinspektsioon vastavasisulise koolituste abimaterjali väljatöötamisega, milleks rahalise toetuse andis Hasartmängumaksu Nõukogu. Koolituste abimaterjal valmib aprillis 2009.

Samuti sai 2008. aastal alguse koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumiga riiklike õppekavade täiendamiseks finantsteenuste ja -toodete algõppega. Finantsinspektsioon esitas Riiklikule Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusele oma ettepanekud riiklikku ühiskonnaõpetuse ainekavasse finantsalase tarbijahariduse teemade lisamiseks ning alates 2009/2010. õppeaastast on need 6. ja 9. klassi ühiskonnaõpetuse programmis sees. Jätkub koostöö õppematerjalide väljatöötamisel. Haridus- ja Teadusministeeriumiga koostöös korraldab Finantsinspektsioon 2009. aastal rahateemadel ka üleriigilise õpilaskonkursi, et õpilaste tähelepanu finantshariduse tähtsusele juhtida.

3.4.2. Finantsinspektsioonile esitatud tarbijate pöördumised

Finantsinspektsiooni tegevuse alused ja pädevus on reguleeritud Finantsinspektsiooni seaduses ja kindlustusseltside, krediitiasutuste, fondivalitsejate ja investeerimisühingute tegevust reguleerivates õigusaktides. Finantsinspektsioonil ei ole pädevust lahendada finantsteenuste klientide kaebusi sisuliselt, st teha vaidluste pooltele täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi, kuid Finantsinspektsioon saab anda sõltumatu hinnangu tekkinud olukorrale ning vajadusel alatatada järelevalvemenetluse finantsteenuse osutaja suhtes eesmärgiga tagada finantsteenuste turu läbipaistvus ja usaldusväärsus.

Finantsteenuste tarbijate pöördumiste registreerimise ja süstematiseerimise alusel saab Finantsinspektsioon ülevaate finantsteenuste turu peamistest vaidlustest ja nende esinemissagedusest teenuseosutajate ja tarbijate vahel.

Möödunud aastal Finantsinspektsioonile esitatud pöördumiste arv kasvas märgatavalt, sealhulgas kasvas eeskätt pangandusvaldkonna kaebuste arv. Kokku esitati Finantsinspektsioonile 2008. aasta jooksul 153 kaebust. Võrdluseks: 2007. aastal esitati Finantsinspektsioonile 82 kaebust. Kui 2007. aastal pöörduti pankade tegevust puudutavates küsimustes inspektsiooni poole 24 korral, siis möödunud aastal laekus pankade tegevuse peale 95 kaebust. Ülemöödunud aastaga võrreldes on vähenenud reisikindlustust ning vabatahtlikku sõidukikindlustust (kasko-kindlustust) puudutavate pöördumiste arv.

Kõige rohkem kaebusi esitati AS SEB Panga gruppi kuuluvate äriühingute kohta (sh AS SEB Pank, AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus) – kokku 70 pöördumist. Erakorraliselt laekus 49 kaebust pärast AS SEB Varahalduse poolt SEB Likviidsusfondi osakute ümberhindamist. Fondiosakute ümberhindamine ei vastanud klientide ootustele, sest AS SEB Pank oli müügitegevuses käsitlenud SEB Likviidsusfondi kui täiesti riskivaba rahapaigutusvõimalust.

2008. aasta jooksul Finantsinspektsioonile esitatud pöördumistest olid enamik seotud investeerimisteenuste, laenude, arvelduste, liikluskindlustuse, pensionieaks säästmise ja varakindlustusega. Tõusnud on selliste pöördumiste osakaal, mis on seotud nii investeerimisteenuste kui ka pensionikindlustuse lepingu tingimuste tõlgendamistega.

Pangateenuste puhul esilekerkinud muud probleemid tulenesid peamiselt laenulepingute tingimuste erinevast tõlgendamisest lepingu poolte poolt või kliendi pealiskaudselt tutvumisest poolte õiguste ja kohustustega enne seda, kui ta sõlmis laenulepingu. Arveldusteenuste puhul olid probleemid seotud sularahautomaatides tehingute tegemisega, igapäevaste arvelduste ning pankade teenustasude läbipaistvuse temaatikaga.

Kindlustusteenuste tarbimisel põhjustas vaidlusi peamiselt kindlustustingimuste erinev tõlgendamine lepingu poolte poolt või kliendi pealiskaudne tutvumine poolte õiguste ja kohustustega enne kindlustuslepingu sõlmimist. Vaidlused olid seotud ka kahju hüvitamise tähtajast kinnipidamisega kindlustusandja poolt ning kahju hüvitamisest keeldumise põhjendatusega.

Finantsinspektsioonile 2008. aastal esitatud pöördumiste arv finantsasutuste lõikes:

Tabel 7

Teenuse pakkuja	Pöördumiste arv	Turuosad oma sektoris ³
AS SEB Pank	64	21%
Swedbank AS		
(kuni 17. märts 2009 AS Hansapank)	12	49%
If Eesti Kindlustuse AS	11	28%
ERGO Kindlustuse AS	7	22%
Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal	8	11%
AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus	6	34%
Salva Kindlustuse AS	5	8%
Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS	5	12%
Danske Bank A/S Eesti filiaal	5	12%
Swedbank Elukindlustus AS	4	40%
BTA apdrošināšanas		
akciju sabiedrība Eesti filiaal	4	4%
AS Eesti Krediidipank	3	2%
AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal	3	3%
ERGO Elukindlustuse AS	2	6%
AS BIGBANK	2	1%
Swedbank Varakindlustus AS		
(kuni 17. märts 2009		
AS Hansa Varakindlustus)	2	14%
Seesam Life Insurance SE	2	8%
AS Inges Kindlustus	2	3%
AS AON Eesti Kindlustusmaakler	1	N/A
Swedbank Investeeringufondid AS		
(kuni 17. märts 2009		
AS Hansa Investeeringufondid)	1	51%
AS GILD Fund Management	1	7%
Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal	1	1%
SE Sampo Life Insurance Baltic	1	12%
KindlustusEst Kindlustusmaakler OÜ	1	N/A
Kokku	153	

Finantsinspektsioonile 2008. aastal esitatud kaebused teenuse liikide lõikes:

Tabel 6

Teenuse liik	Pöördumiste arv
Investeeringud	59
Laen/krediit	17
Arveldused	17
Liikluskindlustus	13
Pension	12
Varakindlustus	10
Kaskokindlustus	9
Elukindlustus	4
Hoiused	3
Kahjukindlustus	3
Reisikindlustus	3
Õnnetusjuhtumikindlustus	3
Kokku	153

Pöördumiste arv aastate lõikes:

Tabel 8

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pangad	-	-	26	12	16	28	36	24	95
Kindlustus	232	86	49	29	41	42	30	56	54
Muud	-	-	-	5	1	4	6	2	4
Kokku	232	86	75	46	58	74	72	82	153

³ Turuosad seisuga 31. detsember 2008. Turuosad on esitatud ümardatuna, kindlustuses turuosad kindlustusmaksete alusel, panganduses ja fondivalitseja puhul varade mahu järgi. Elukindlustusseltside turuosa suuruse arvutamisel ei ole arvestatud filiaalide andmeid.

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

Finantsinspektiooni seaduse § 6 lg 1 punktist 5 tulenevalt on Finantsinspektiooni ülesandeks õiguskeskkonna kujundamisel teha ettepanekuid finantssektorit ja selle järelevalvet puudutavate seaduste ja muude õigusaktide kehtestamiseks ja muutmiseks ning osaleda vastavate eelnõude väljatöötamisel. Finantsinspektiooni seaduse kohaselt kooskõlastatakse Finantsinspektiooniga need õigusaktide eelnõud, mis reguleerivad finantsjärelevalve subjekti või Finantsinspektiooni tegevust või mõjutavad muul viisil finantsjärelevalve eesmärgi saavutamist.

Sissejuhatus

Sõltumata majandustsüklist vajavad inimesed kindlust. Finantssektor toimib efektiivsemalt ja arvestab rohkem tarbijate huvidega, kui õiguslik raamistik on selge ning seadusandja seda ootamatult ei muuda. Samuti kui järelevalve kohaldab norme ühetaoliselt ning arusaadavalt ja kohtud tegutsevad piisava kiirusega ning objektiivselt.

Kehtiva õigusliku raamistiku osas näeb Finantsinspektioon, et teatud valdkonnad võivad vajada põhjalikku läbitöötamist – näiteks teenuse osutajate huvide konfliktide valdkond, finantsteenuste ühetaoline reguleerimine, finantsteenustest tekkinud kohtueelsete vaidluste lahendamise mehhanism. Samuti mõnede teenuste, näiteks fondivalitsemise reguleerimise lihtsustamine. Kohendamist vajab ka finantsturgu reguleerivate õigusaktide normitehnika. Finantsinspektioon otseselt õigusloomega ei tegele, kuid on andnud siin oma panuse ja on jätkuvalt valmis selle arendamises kaasa rääkima.

Suurimad kitsaskohad on hetkel järelevalve jaoks efektiivse kohtueelsete vaidluste lahendamise mehhanismi puudumine ja asjaolu, et Finantsinspektiooni haldusaktide toime peatamise võimalus on praegu väga lai.

Finantsteenuse osutaja ja tarbija vahel tekkinud vaidlustes võib tarbija end tunda jõuetuna: ühel pool suured finantskorporatsioonid, teisel pool lihtne inimene. Kohtud aga peavad lahendamata väga erineva iseloomuga vaidlusi, mis ulatuvad isaduse tuvastamisest kuni kliimaatiliste muutujatega seotud tuletis-

lepinguteni. Lisaks võivad kohtuvaidlused olla väga aeganõudvad. Seepärast on Finantsinspektioon jätkuvalt seisukohal, et Eestis on vaja mitmete teiste Euroopa riikide eeskujul luua õiguslik raamistik ja käivitada finantsteenuste kohtueelsete vaidluste lahendamise organ, mis tegeleks üksnes finantsteenuste valdkonnas esilekerkinud vaidlustega.

Finantsinspektiooni praktikas on esinenud juhtum, kus vastaspoole tegevuse, esialgse õiguskaitse ja kohtumenetluse tõttu tekkis järelevalvel õigus saada isikult vajalikku soovitud teavet alles pärast seda, kui oli möödunud aasta vastava (algse) haldusakti väljaandmisest. Taoline olukord on äärmiselt ohtlik kriisiolukorras, kus näiteks pangale on vaja rakendada erakorralise aruandluse kohustust, et saada kohe teavet hindamaks ohu suurust. Viivitus teabe saamisel, rääkimata aastasest ootamisest, võib tähendada, et järelevalveasutus ei ole teadlik tegelikust olukorrast ja see võib lõppkokkuvõttes realiseeruda krediidiastutuse ootamatu maksejõuetusena. Väärib märkimist, et mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis on välistatud finantsjärelevalveasutuse haldusaktide toime peatamine esialgse õiguskaitse või kohtumenetluse tõttu.

Käesolevaks hetkeks on halduskohtud Finantsinspektiooni tegevuse suhtes välja kujundanud alljärgnevad põhimõttelise tähtsusega seisukohad:

- finantsjärelevalve subjektid on ise vabatahtlikult oma tegevuse suundadega allutanud end Finantsinspektiooni järelevalvele, aktsepteerides seeläbi võimaluse, et inspektioonil tekib vajadus teostada järelevalvet ka nende suhtes;
- seda, kuidas Finantsinspektioon järelevalvet teostab ja millist teavet peab vajalikuks oma järelevalvelise töö tarbeks koguda, on inspektiooni diskretsiooniotsus;
- Finantsinspektiooni töö ja järelevalvespetsiifikast tulenevalt ei saa teabe nõudmise akt olla detailideni üksikasjalik;
- Finantsinspektiooni teabe nõudmise aktides nende eesmärgi sätestamine tähendab inspektiooni poolt adressaadi suhtes selgitamis- ja ärakuulamiskohustuse täitmist;
- avalik huvi rikkumise avastamise vastu kaalub üles teabenoõude adressaadi huvi vältida nõudes viidatud andmetega seotud töökoormust ja ebamugavusi.

3.5.1. Ülevaade õigus- keskkonna kujundamisest

Finantsinspektsioon soovib õigusloome vallas esile tõsta head koostööd Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga. Järgnevalt puudutame mõningaid olulisemaid õigusloomealaseid arenguid 2008. aastal (koostatud seisuga 20.02.2009).

28. jaanuaril 2008 jõustus uus **rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus**, millega võeti Eesti õigussüsteemi üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv Rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (nn III rahapesu tõkestamise direktiiv) ja direktiiv III rahapesu tõkestamise direktiivi rakendusmeetmete kohta. Seadusega kaasnevatest muudatustest on toodud pikem ülevaade Finantsinspektsiooni veebilehel: <http://www.fi.ee/?id=2949>.

14. aprillil 2008 jõustusid Rahandusministri määrused nr 10 **Nõuded krediidi- ja finantseerimisasutuse poolt kehtestata- vatele protseduurireeglitele ning nende rakendamisele ja täit- mise kontrollimisele** ja nr 11 **Rahapesu ja terrorismi rahastamise väikese riski kriteeriumid, mille korral võib hoolsusmeetmeid kohaldada lihtsustatud korras**.

1. novembril 2008 jõustus **reklaamiseadus**, millega seati Finantsinspektsioonile kohustus teostada järelevalvet Finantsinspektsioonilt tegevusloa saanud pankade, kindlustusseltside, kindlustusvahendajate, investeerimisühingute, fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide, väärtpaberituru jt Finantsinspektsiooni seaduse §-s 2 nimetatud finantsjärelevalve subjektide poolt klientidele osutatavate finantsteenuste reklaami üle.

14. novembril 2008 jõustusid **kogumispensionide seaduse, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse, investeerimisfondide seadu- se, kindlustustegevuse seaduse, Tagatisefondi seaduse ja tulu- maksuseaduse muutmise seaduse muudatused**. Muudatused tulenesid eelkõige vajadusest täpsustada ja ajakohastada kohus- tusliku kogumispensioni süsteemi, kõrvaldades analüüside käi- gus ilmnenud nõrkused ja kitsaskohad ning luua õiguslik alus kohustusliku kogumispensioni väljamakseteks. Rahandusmini- steerium on Finantsinspektsiooni kaasabil uurinud kohustuslike pensionifondide turu toimimist ja arengut ning meie poolt läbi viidud analüüsi tulemused olid osaliselt tehtud seadusemuuda- tuste aluseks.

Korrakaitseaduses on plaanis kajastada Finantsinspektsiooni korrakaitseorganina, seeläbi lisanduksid Finantsinspektsioonile mitmed lisafunktsioonid. Seoses korrakaitseaduse eelnõu väl- jatöötamisega tegi Finantsinspektsioon ettepanekud inspekt- siooni kui korrakaitseorgani staatuse ja pädevuse täpsustami- seks. Õiguskomisjoni ettepanekul korrakaitseaduse eelnõu teine lugemine 17. detsembril 2008 Riigikogus katkestati, kuna soovitakse jätkata korrakaitseaduse rakendusseaduse koosta- mist, mille kujundamisel osaleb samuti ka Finantsinspektsioon.

Finantsinspektsioon andis ka oma seisukoha **finantsjärelevalve subjektides oluliste osaluste omandamise ja võõrandamise regulatsiooni muudatusettepanekutele**. Kindlustustegevuse seaduse, väärtpaberituru seaduse, krediitiasutuste seaduse, investeerimisfondide seaduse ja Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse muutmise seaduse eelnõuga soovitakse viia Eesti sise- riiklik õigus kooskõlla finantssektoris osaluse omandamise ja selle suurendamise tehingute suhtes rakendatava usaldus- väärsuse hindamise menetluskorra ja kriteeriumitega. Lisaks täpsustatakse investeerimisfondide seaduses kehtivat regulat- siooni pensionifondivalitsejate huvide konfliktide režiimi osas ja muudetakse kindlustustegevus seaduse omavahendite regulat- siooni.

2008. aastal esitati Finantsinspektsioonile kooskõlastamiseks **audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu**, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/43/EÜ. Nimetatud direktiiviga reguleeritakse raamatu- pidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohus- tuslikku auditit. Eelnõus kehtestatakse nõuded vandeaudiitorile ja vandeaudiitorite ühingu ja sätestatakse nende tegevuse õiguslikud alused. Lisaks kehtestatakse järelevalve teostamise alused avaliku sektori siseaudiitori, vandeaudiitori, vandeaudi- torite ühingu ja Audiitorkogu üle. Erasektori siseaudiitorite kut- setegevusele ega nende kvalifikatsiooninõuetele eelnõus sätes- tatud regulatsioon ei laiene. Uue kohustustena vajab kindlasti märkimist nõue ettevõtetele auditikomitee moodustamiseks ning erisätted läbipaistvuse ja sõltumatuse tagamiseks. Inspekt- sioon kahtleb, kas imperatiivset auditikomitee nõuet tuleks rakendada krediitiasutuste ja kindlustusandjate suhtes.

Finantsinspeksioon analüüsis 2008. aastal ka **lepitusseaduse eelnõud**, mis Finantsinspektiooni hinnangul on üldjoontes sobiv raamistik võimalikule finantsteenuste kohtueelsete vaidluste lahendamise organile.

Finantsinspeksioon osales **hädaolukorra seaduse eelnõus** finantssüsteemis elutähtsat teenust reguleeriva raamistiku kujundamisel ja järelevalvelise vastutuse kujundamisel. Samuti andsime omapoolse arvamuse **riigieelarve seaduse, riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu** kohta. Eelnõuga võimaldatakse riigi kiirem ja paindlikum sekumine finantskriiside ärahoidmisse ja lahendamisse. Inspektiooni arvates on erakorralistes olukordades kriitiline tagada riigi võimetus kaasata ja investeerida turult kiiresti piisavas mahus vahendeid. Koostöös Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga töötati 2008. aastal välja ka **krediidiasutuste seaduse muutmise kava** – muudatusettepanekud järelevalveasutuse pädevuse laiendamiseks, krediidiasutuste jagunemiseks ja osaluse sundvõõrandamiseks. Muudatused on vajalikud selleks, et riigil oleks võimalik finantskriisi olukorras adekvaatselt reageerida.

Inspeksioon panustas samuti **kriminaalmenetluse seadustikus** jälitustoimingute reguleerimisse moel, mis võimaldaks eriti väärtpaberituru valdkonnas sujuvat finantsjärelevalve teostamist.

Finantsinspeksioon nõustas samuti Hea ühingujuhtimise tava täitmise kontrollimisele „täida või selgita“ põhimõttel seadusliku raami kujundamist ja muude ühingujuhtimise reguleerimise küsimuste sätestamist direktiivi 2006/46/EÜ ülevõtmisel Eesti õigustikku **raamatupidamise seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse** kaudu.

3.5.2. Aruandluse ühtlustamine ja optimeerimine

2008. aastal jätkus järelevalveliste aruannete koostamisel kasutatavate arvestus- ja aruandluspõhimõtete ühtlustamine. Ühtlustamine toimub kahes suunas: ühelt poolt ühtlustamine rahvusvaheliselt, eelkõige Euroopa Liidus kasutatavate arvestus- ja aruandluspõhimõtetega, teiselt poolt finantsturu erinevate sektorite vahel. Tänase integreeritud finantsturu tingimustes võimaldab see oluliselt vähendada nii kohalike kui ka rahvusvaheliselt finantsgruppide aruandluskoormust ning kulusid. Samas hõlbustab ühtsete arvestuspõhimõtete ja aruandevormide kasutamine infovahetust järelevalveasutuste vahel, suurendades seeläbi finantsjärelevalve efektiivsust

Kui 2007. aastal olid tähelepanu keskmes pankade aruanded, siis 2008. aastal keskenduti investeerimisühingute ja fondivalitsejate aruannetele. Investeerimisühingutele kehtestati uued usaldatavusnormatiivide aruanded seoses uue riskitundlikuma kapitali adekvaatsuse raamistiku Basel II rakendamisega 2008. aasta suvel. Nimetatud aruanded tuginevad CEBS⁴-i poolt välja töötatud aruannete pakatile, mis on kasutusel nii pankade kui investeerimisühingute usaldatavusnormatiivide aruandluses paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Investeerimisühingutele kehtestati ka uued rahvusvahelise finantsaruandluse standardite IFRS⁵ põhised järelevalveliste finantsaruannete vormid. Kuna raamatupidamise seaduse kohaselt on IFRS-i kasutamine investeerimisühingutele kohustuslik, annab see investeerimisühingutele võimaluse esitada finantsandmeid erinevatele osapooltele samade põhimõtete alusel ja samas vormis. Aruandevormid tuginevad CEBS-i poolt välja töötatud ühtsel finantsaruannete pakatile. Uute aruandevormide kasutamine on investeerimisühingutele kohustuslik alates 2009. aastast.

⁴ Committee of European Banking Supervisors

⁵ IFRS – International Financial Reporting Standards

3.5.3. Finantsinspektsooni juhendid

Fondivalitsejatele töötati samuti välja uued järelevalveliste finantsaruannete vormid. Kuna raamatupidamise seaduse kohaselt võib fondivalitseja oma raamatupidamisaruannete koostamisel kasutada kas Eesti head raamatupidamistava või IFRS-i, oli üheks eesmärgiks võtta kasutusele aruandevormid, mis võimaldaksid esitada nii Eesti hea raamatupidamistava kui ka IFRS-i arvestuspõhimõtete kohaselt kajastatavaid andmeid. Fondivalitsejate uued finantsaruannete vormid võetakse kasutusele 2009. aasta esimeses kvartalis.

2009. aastal jätkatakse tööd kindlustusandjate aruannetega.

Finantsinspektsooni soovituslike juhendite eesmärgiks on selgitada finantsvaldkonna tegevust reguleerivate õigusaktide sätteid ning suunata finantsjärelevalve subjekte õigusaktidest tulevate nõuete kohaselt käituma. Lisaks sellele, et soovituslike juhenditega selgitatakse õigusnorme ja suunatakse finantsjärelevalve subjekte, vähendatakse nende kaudu ka regulatiivseid konkurentsieelseid ning turuosaliste õigusriski oma käitumise kujundamisel ja kujundatakse head tava finantssektoris.

2008. aastal jõustusid järgmised 2007. aastal vastu võetud Finantsinspektsooni soovituslikud juhendid:

Tabel 9

Juhend	Jõustus
Nõuded sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi korraldamisele	1. jaanuar 2008
Üldnõuded kindlustuslepingutele (muudatused)	1. veebruar 2008
Nõuded kindlustusvahendusega tegelemiseks	1. veebruar 2008

2008. aastal Finantsinspektsooni poolt vastu võetud soovituslikud juhendid:

Tabel 10

Juhend	Jõustus
Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele	8. september 2008
Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsooni teavitamise tehnilised tingimused	3. november 2008
Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri	1. jaanuar 2009
Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele teabele	15. jaanuar 2009
Turukuritarvituse kahtlusest teatamine	31. märts 2009
Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes	1. aprill 2009

- **Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele**

8. septembril 2008 jõustunud juhendi Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele eesmärgiks on suunata isikuid, kes kaasavad avalikkuselt hoiuseid investeerimishoiuse lepingu alusel, avaldama enne kliendiga lepingu sõlmimist investeerimishoiuse tingimuste kohta asjakohast ja piisavat teavet. Teabe avaldamine aitab Finantsinspektsiooni hinnangul kaitsta klientide huve nende rahaliste vahendite kasutamisel ja tagab teadlike investeerimisotsuste tegemise.

- **Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise tehnilised tingimused**

3. novembril 2008 jõustunud juhend Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise tehnilised tingimused on koostatud Rahandusministri 14. juuli 2007. aasta määruse nr 52 Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise kord § 2 lg 2 ja Euroopa Komisjoni määruse nr 1287/2006 artikkel 12 § 1 ja § 2 ja artikkel 13 § 1 alusel ning kehtestab tehnilised tingimused Finantsinspektsioonile reguleeritud turule kauplemiseks võetud väärtpaberite tehinguandmetest teavitamiseks.

- **Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri**

1. jaanuaril 2009 jõustunud Finantsinspektsiooni soovituslik juhend Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri on kehtestatud väärtpaberituru seaduse § 90 lg 8 alusel, mille järgi peab Finantsinspektsioon koostama loendi andmetest, mille säilitamist investeerimisühingult nõutakse. Nimekirja aluseks on Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee CESR soovitus Finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID rakendusdirektiivi artikli 51 lg 3 sisalduva vähimate säilitatavate andmete nimekirja osas pädevatele asutustele.

- **Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele teabele**

15. jaanuaril 2009 aastal jõustunud juhendi koostamise tingis vajadus suunata krediidasutusi avaldama enne kliendiga lepingu sõlmimist eluasemelaenu tingimuste kohta asjakohast ja piisavat teavet, et tagada eeldused teadlike laenuotsuste tegemiseks. Juhend loob eeldused teenuse läbipaistvuse suurenemiseks ning aitab kliendil paremini mõista teenuse olemust, mis omakorda loob suuremad eeldused võimalike vaidluste vältimiseks.

- **Turukuritarvituse kahtlusest teatamine**

31. märtsil 2009 jõustunud juhend puudutab investeerimisteenuseid osutatavate isikute kohustust teatada Finantsinspektsioonile turukuritarvituse mõistlikust kahtlusest ja selgitab, millist teavet Finantsinspektsioon soovib investeerimisühingutelt turukuritarvituse kahtluse tekkimisel saada ning millises vormis teave Finantsinspektsioonile tuleb esitada. Ühtlasi selgitatakse, kuidas peab investeerimisühing käituma turukuritarvituse kahtluse tuvastamisel ja millised on võimalikud märgid, mis viitavad sisetabe alusel tehingu tegemise keelu rikkumisele.

- **Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes**

22. oktoobril 2008 Finantsinspektsiooni juhatuse otsusega vastu võetud juhendiga Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes antakse kohustatud isikutele suunavad ja selgitavad juhised rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud hoolsusmeetmete kohaldamiseks. Muuhulgas tuuakse juhendi lisas ära näidised madala maksumääraga piirkondades registreeritud äriühingute asutamisdokumentidest, et vähendada nimetatud piirkondades registreeritud äriühingute dokumentide väärkasutamise seonduvaid riske. Juhend jõustus 1. aprillil 2009.

3.6. Rahvusvaheline koostöö

Üle 90% Eesti finantssektorist moodustavad Euroopa Liidu finantsasutuste tütarettevõtjad või filiaalid ehk Eestis tegutsevad piiriüleised finantsgrupid. Euroopa Liidu (EL) liikmesriigina on Eesti finantssektor Euroopa ühtse finantsteenuste turu osa, Eesti finantsstabiilsus sõltub kõige otsesemalt tõhusast ja operatiivsest infovahetusest teiste Euroopa Liidu liikmesriikide, eeskätt Põhjamaadega. Põhjamaade finantsgruppide riskihindamise protsessi integreerituna kaardistab Finantsinspeksioon koos kolleegidega finantsturgudel toimuvat, et võimalike probleemide kerkides neile õigeaegselt reageerida. Koostöös saavad ka heakskiidu mudelid, mille alusel annavad pangad hinnangu võetud riskidele ja nende katmiseks vajaliku kapitali suurusele.

Rahvusvahelise järelevalvelise tava ja poliitika kujundamist Eesti finantsturu jaoks vastuvõetavas suunas saab Finantsinspeksioon mõjutada osaledes EL finantssektori järelevalve komiteede töös: Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitees CESR⁶, Euroopa Kindlustus- ja Pensionijärelevalveasutuste Komitees CEIOPS⁷ ja Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitees CEBS⁸.

Euroopa Liidu ühtse finantsturu loomiseks ja arendamiseks vastava õiguskeskkonna ning selle rakendamismudeli nn Lamfalussy raamistiku loomine 2001.aastal käivitas laialdase järelevalvelase koostöö Euroopa Liidus eesmärgiga parendada finantssektorit reguleerivate Euroopa Liidu õigusnormide ja nende rakendamise kvaliteeti.

Lamfalussy menetlusel on neli tasandit. Esimesel tasandil asetsevad Euroopa Komisjoni poolt otsustamiseks pakutud ning Euroopa Nõukogu ja Euroopa Parlamendi poolt kaasotsustusmenetluses vastu võetud määrused ja direktiivid. Nende õigusaktidega sätestatakse raampõhimõtted ja volitatakse Euroopa Komisjoni andma rakendusakte. Teisel tasandil asetsevad Euroopa Komisjoni rakendusaktid. Nende eelnõud valmistavad turuosalistega konsulteerides ette vastavad järelevalveasutuste komiteed (väärtpaberituru puhul CESR, pangandusturu puhul CEBS ning kindlustusturu puhul CEIOPS). Seega hoolitsevad kolmandal tasandil liikmesriikide järelevalveasutustest koosnevad komiteed Euroopa normide ühtse rakendamise eest liikmesriikide poolt, samuti on komiteede pädevuses anda soovituslikke juhendeid ja standardeid. Neljandal tasandil peab Euroopa Komisjon arvestust selle üle, kas Euroopa Liidu liikmesriigid on õigusaktid oma õigusesse üle võtnud. Juhul kui mingi õigusakti ülevõtmine ei ole toimunud õigeaegselt või on seda tehtud puudulikult, võib Komisjon liikmesriigi vastu algatada kohtumenetluse.

⁶ Committee of European Securities Regulators

⁷ Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors

⁸ Committee of European Banking Supervisors

3.6.I. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Liidu finantsjärelevalve komiteedes

2008. aastal olid Finantsinspektsiooni esindajad nimetatud 37 erineva komitee või töögrupi liikmeks, kohal käidi 30 erineva komitee plenaaristungi või (alam)töögrupi kohtumisel. Inspektsioonist on töögruppidesse nimetatud 26 inimest.

- **CEBS ehk Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee** jätkas 2008. aastal tööd tervikliku **kapitalinõuete direktiivi** (Basel II/CRD *Capital Requirements Directive* 2006/49/EC) tõlgendamise, aruandluse, järelevalvepraktika ühtlustamise ning grupijärelevalvega seotud küsimuste lahendamise. Samuti tegeleti mitmete kriisi mõjudest tulenevate küsimustega. CEBS-i kuuest koostööorganist osales Finantsinspektsioon 2008. aastal aktiivsemalt kolme ekspertgrupi töös: aruandluse ühtlustamisega tegelevas *Expert Group on Financial Information EGFI*, kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisega tegelevas *Groupe de Contact GdC* ning *Groupe de Contact* raames järelevalvepraktika ühtlustamisega tegelevas *Pillar 2 Convergence Network P2CN* töögruppides. Sarnaselt teiste komiteedega on CEBS-i üheks oluliseks töövahendiks kujunenud ka pangandusjärelevalve valdkonna direktiivide rakendamise võrdlevad analüüsid. Seda eesmärki silmas pidades tegutseb CEBS-i all **Review Panel**.

Aruandluse ja raamatupidamislikele ning auditeerimisküsimustele keskendunud **EGFI** töögrupi ülesandeks on analüüsida raamatupidamisarvestuse ja auditeerimistegevuse arengute mõju pangandussektorile. Samuti on raamatupidamise ja auditeerimise töögrupil juhtiv roll järelevalvelise aruandluse ühtlustamisel. Lihtsustatud ühiste andme- ja aruandlusvormide loomist on alustanud kõik kolmanda tasandi komiteed, mille tulemusena peaksid kõik EL-i pangad, kindlustusseltsid ja peamised investeerimisettevõtjad edaspidi täitma ja saatma järelevalveasutusele konsolideeritult ainult ühe täieliku aruandepaketi. Uute vormide rakendamise faas algab 2010. aastal ning lõplik rakendumistähtaeg on aasta 2012.

CEBS-i juures tegutseva **Groupe de Contact** töö on keskendunud kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisele ja järelevalvetevahelise informatsiooni vahetamisele. 2008. aasta teisest poolest alates on töögrupp keskendunud ülemaailmsest finantskriisist ajendatud järelevalvelise info vahetamisele, mõjude ja riskide hindamisele ning vajalike regulatsioonimuudatuste ettevalmistamisele. Finantsinspektsiooni osaleb ka kahe GdC alamtöögrupi töös. **Pillar 2 Convergence Network (P2CN)** tegeleb sisemiste protsesside ning riskide juhtimisega seotud tehniliste küsimuste analüüsi ning hindamisega. Kuna järelevalvekorralduse erinev tõlgendamine võib moonutada konkurentsi turul, siis on antud teema ka Eesti jaoks olulise tähtsusega. Suuremaid pangandusgruppe hõlmava **Supervisory Operational Network (SON)** võrgustiku ülesandeks on toetada grupijärelevalvelist koostöövõrgustikku, samuti töötatakse välja parimaid praktikaid grupijärelevalve teostamisel.

- **CEIOPS-is ehk Euroopa Kindlustus- ja Tööandja Pensionijärelevalve Komitees** jätkati 2008. aastal nii elu- kui ka kahjukindlustuses uue kapitali adekvaatsuse raamistiku **Solventsus II** direktiivi rakendamise ettevalmistamisega. 2008. aasta lõpul jõudis Solventsus II raamdirektiivi eelnõu Euroopa Nõukogusse ja Parlamenti. Finantsinspektsiooni eksperdid andsid 2008. aastal oma olulise panuse kõigi nelja Solventsus II ekspertgrupi töösse. Finantsinspektsiooni eesmärk on tagada, et uus regulatsioon arvestaks ka Eesti kui väikese turu eripäraga. Üheks tõhusaks meetodiks direktiivi riskipõhise lähenemise kasutuselevõtuks vajalike tehniliste meetmete väljatöötamiseks on olnud **kvantitatiivsete mõju-uuringute läbiviimine** (*Quantitative Impact Study, QIS*) turuosaliste seas. 2008. aasta novembri alguses avalikustati Euroopa Komisjoni tellimisel valminud neljanda uuringu raport **QIS 4**. Eesti kindlustusseltsid osalesid aktiivselt mõju-uuringus ning Eesti oli osalusprotsendi näitaja osas liikmesriikide eesotsas.

Financial Requirements Expert Group tegeleb Solventsus II standardsete kapitalinõuetega seonduvate küsimustega nagu näiteks standardnõuete kehtestamine tehniliste eraldiste ressursside ja kapitali adekvaatsuse osas nii kahju- kui ka elukindlustusseltside jaoks. Ka on 2008. aastal olnud oluliseks teemaks proportsionaalsuse põhimõtete väljatöötamine eesmärgiga leida kriteeriumid, millele vastamise korral on kindlustusseltsidel võimalik eraldiste ja kapitalinõuete arvutamisel kasutada lihtsustatud meetodeid. Solventsus II peab olema jõukohaselt rakendatav ka väiksematele ja keskmistele kindlustusandjatele. See on oluline põhimõte ka Eesti kindlustusseltside jaoks.

Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group tegeleb kindlustusandjate juhtimisele seatavate kvaliteetsete nõuete väljatöötamisega ning järelevalvelise tava kujundamisega. 2008. aastal valmistati ette mitu nõuandepaberit Euroopa Komisjonile, mis käsitlesid sisemisi juhtimisprotseduure, riske ja solventsusnõudeid.

Ühist aruandlusformaati on Solventsus II raames kindlustusseltsidele kavas rakendada alates 2012. aastast. Nii nagu pangandussektoris, töötatakse ka kindlustusvaldkonna aruandluse osas välja selge ühtne kontseptsioon, millist infot on järelevalveasutustel vaja koguda ning milliseid andmeid turudistsipliini tagamiseks tuleb avalikustada.

Internal Models Expert Group töögrupi ülesandeks on valmistada Solventsus II raamistikus ette üldised ning spetsiifilised sätted täielike ja osaliste sisemudelite kujundamiseks solvent-susnõuete arvutamisel. Finantskriisist ajendatuna valmistati ette tööpaber, mis uuris kindlustusgruppide sisemudelite töötamist kriisisituatsioonis.

Insurance Groups Supervision Committee on kindlustusgruppide järelevalvega tegelev töögrupp, mille peamine eesmärk on grupijärelevalvete vahelise koostöö tõhustamine ning järelevalveliste praktikate ühtlustamine. Samuti on töögrupi üheks väga oluliseks rolliks kindlustusgruppide kolleegiumite tegevuse koordineerimine. Eesti kuulub täna kolme kindlustusjärelevalve kolleegiumi koosseisu: Vienna Insurance Group, Sampo plc ning If P&C.

Lisaks Solventsus II töögruppidele osaleb Finantsinspektsioon ka CEIOPS-i **tarbijakaitse** küsimustega tegeleva töögrupi **Committee on Consumer Protection** (CCP) töös.

- **CESR ehk Euroopa Väärtpaberijärelevalvete Komitee** töötas 2008. aastal peamiselt viie erineva direktiivi – Finantsinstrumentide turgude direktiivi **MiFID** (*The Markets in Financial Instruments Directive*), **läbipaistvusdirektiivi** (*Transparency Directive*), **prospektidirektiivi** (*Prospectus Directive*), **turukuri-tarvituste direktiivi** (*Market Abuse Directive*) ja nn **avatud investeerimisfondide** (UCITS) direktiivi (*Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities*) rakendamisega seotud küsimustega. Finantsinspektsioon osales 2008. aastal kümne CESR-i ekspertgrupi töös.

Finantsinspeksioon osaleb **CESR-POL** ekspertgrupi ning selle alamtöörühmade tegevuses, mis koordineerivad CESR-i liikmete koostööd regulatsioonide jõustamisel eesmärgiga suurendada väärtpaberituru läbipaistvust, efektiivsust ning Euroopa väärtpaberituru integreeritust. CESR-POL-i tegevuse osaks on ka turukuritarvituste direktiivi (2003/6/EC *MAD-Market Abuse Directive*) mõjus rakendamine ja liikmesriike hõlmava ühtse turukuritarvituste andmebaasi loomine. Väärtpaberijärelevalve rahvusvahelise praktika ühtlustamiseks arutatakse erinevaid kaasusi ekspertgrupi **CESR-FIN** töö raames ning *European Enforcers Coordination Sessions* **EECS** töögrupis. CESR-i **Investment Management** ekspertgrupp nõustab Euroopa Komisjoni UCITS direktiivi (*Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities* 85/611/EC) ehk nn avatud investeerimisfonde ehk eurofonde käsitleva direktiivi muutmise eelnõu väljatöötamisel eesmärgiga lihtsustada fondide piiriülest pakkumist. Seoses üle-Euroopalise turukuritarvituste tõhusaks avastamiseks loodud väärtpaberitehingutest raporteerimise süsteemi (*Transactions Reporting Mechanism*, TREM) käivitamisega on CESR-Tech töögrupi töö raames ette valmistatud tehingukorralduste parima täitmise juhend. CESR-i töögrupp **CESR-Tech** tegeles 2008. aastal väga intensiivselt süsteemi käivitamiseks vajalike tehniliste küsimuste lahendamisega. Läbipaistvusdirektiivi *Transparency directive* (2004/109/EC) rakendussätete väljatöötamiseks loodud **läbipaistvustöörupi** (*Transparency Expert Group*) raames toetatakse ka MiFID-i andmebaasile tugineva OAM (*Officially Appointed Mechanism*) Euroopa elektroonilise teabevõrgustiku ülevaheldamist.

Võrdlevate analüüside läbiviimist väärtpaberijärelevalve valdkonna direktiivide rakendamisel koordineerib CESR-i all **Review Panel**. CESR-i eeskujul on loodud analoogsed *Review Panel*'id ka teiste järelevalvekomiteede juurde.

Lisaks sektorisesetele töögruppidele osaleb Finantsinspektsooni esindaja ka mõnede sektoriüleste (nn 3L3) töögruppide töös: delegeerimisküsimustega tegeleb *Delegation Task Force* **DTF** ning rahapesu tõkestamisega tegeleb *Anti Money Laundering Task Force* **AMLTF** ekspertgrupp. Delegeerimise töögrupp tegeleb nõuande ettevalmistamisega eesmärgiga lahendada järelevalvelise tegevuse ja vastutuse delegeerimisega seotud küsimusi kodu- ja asukohariikide järelevalvete (*home-host*) vahel. Kolme järelevalvekomitee üleselt on tegeletud ka järelevalvelise konvergentsi tõhustamise ning järelevalveasutuste töötajate vahetuse ning koolituste korraldamise teemadega.

3.6.2. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedes

Koos Eesti Pangaga osaleb Finantsinspeksioon Euroopa Keskpanka juures tegutseva pangajärelevalve komitee *Banking Supervision Committee* **BSC** töös. Osalemine Euroopa Liidu finantsstabiilsuse analüüsi- ja infovahetuse protsessis on Finantsinspektsooni jaoks oluline analüüside koostamisel ning koostööks järelevalvete ning keskpankadega kriisijuhtimise valdkonnas. Finantsinspeksioon osaleb kahe BSC juurde loodud töögrupi töös: *Working Group on Developments in Banking* **WGDB** ja *Working Group on Macroprudential Analysis* **WGMA**.

WGMA hindab Euroopa Liidu finants- ning pangandussüsteemi stabiilsust läbi iga liikmesriigi panganduse koondandmetel baseeruva makroanalüüsi. 2008. aastal olid ekspertgrupi peamiseks teemadeks riskide (s.h likviidsusrisiki) ja haavatavuse hindamise küsimuse ning tagatud võlakirjade turu ja kommerts-kinnisvaraturu mõju hindamine finantsstabiilsusele. Samuti ülemaailmse finantskriisi mõjude hindamine suuremate pangandusgruppide tegevusele. **WGDB** eesmärgiks on eelkõige Euroopa Liidu pangandussektori struktuursete muutuste analüüsimine ning hindamine. 2008. aastal olid peamised diskussioonid seotud pangandussektoris läbi viidud küsitlusega, mille käigus kaardistati peamised riskid, samuti tegeleti pankade likviidsusjuhtimise küsimuste analüüsiga.

3.6.3. Rahvus- vaheline koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

2008. aastal osales Finantsinspeksioon kaudselt ka selliste ülemaailmsete organisatsioonide nagu *International Association of Insurance Supervisors IAIS*, *Bank of International Settlements* juurde loodud Kesk- ja Ida Euroopa Regionaalgruppi *Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe BSCEE* ja *International Organization of Securities Commission IOSCO* töös. Finantsinspeksiooni esindajad võtsid osa nimetatud kolme organisatsiooni aastakonverentsidest.

3.6.4. Rahvus- vaheline koostöö rahapesu tõkestamise ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

2008. aastal osalesid Finantsinspeksiooni esindajad aktiivselt CEBS-i, CEIOPS-i ja CESR-i rahapesu tõkestamise töögrupi⁹ tegevuses. Peamine aruteluteema oli Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele nr 1781/2006 Raha ülekandmisel edastatava maksjaga seotud teave tõlgenduse andmine (*common understanding*). Ühise töö peamine eesmärk oli sätestada kriteeriumid, mille alusel makse vahendaja võib maksejuhises toodud andmed lugeda ebapiisavaks. Finantsinspeksiooni initsiatiivil kaasati aruteludesse Swedbank AS-i vastavuskontrolli (*compliance*) töötaja, kes esindas aruteludes Balti riikide krediitdiasutusi.

Finantsinspeksiooni esindaja valiti 2007. aasta lõpus Moneyval¹⁰-i büroo liikmeks. Büroo ülesanne on koordineerida komitee tegevust 28 liikmesriigi hindamissmissioonide ettevalmistamisel ja läbiviimisel, samuti tüpoloogia töögruppide tegevust.

⁹ 3L3 Anti Money Laundering Task Force (AMLTF)

¹⁰ Moneyval - The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures

3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega

Finantsinspeksioon vahetab informatsiooni ja kohtub regulaarselt nii Skandinaavia kui ka Baltimaade finantsjärelevalve asutustega. 2008. aastal oli turuolukorrast lähtuvalt prioriteediks koostöö Rootsi finantsjärelevalvega. Infovahetuses Rootsi järelevalvega oli ja on Finantsinspeksiooni eesmärgiks saada ülevaade maailma finantsturgudel toimuva mõjust Eesti krediidiasutuste emapankadele ning informeerida koduriigi järelevalvet Eesti finantssektori arengutest ja järelevalvesubjektide poolt võetavatest riskidest. Samuti toimusid möödunud aastal regulaarsed mitmepoolsed riskikohtumised Eesti ja Rootsi finantsjärelevalve ning Eesti krediidiasutuste emaettevõtjate esindajate osavõtul. Lõppfaasi jõuti läbirääkimistega SEB ja Swedbank'i grupiüleste kokkulepete sõlmimiseks.

2007. aastal alanud ja 2008. aastal jätkunud krediidiasutuste taotluste läbivaatamise raames üleminekuks krediidiriski ja operatsiooniriski kapitalinõuete arvestamisel sisemistele hindamissüsteemidele toimus aktiivne koostöö lisaks Rootsi järelevalveasutusele ka Läti ja Leedu järelevalvetega.

Koostöös teiste riikide järelevalveasutustega viidi samuti läbi mitmeid menetlusi. 2008. aastal jätkus ka töö järelevalvekolleegiumites, mille raames toimus mitmepoolseid kohtumisi Skandinaavia ja Baltimaade järelevalvete esindajate vahel.

Lisaks Eesti ja Rootsi järelevalvete vahel sõlmitud üldisele koostöökokkuleppele algasid 2008. aastal ettevalmistused üksikasjalikuma koostöökokkuleppe sõlmimiseks, mis käsitleb järelevalve teostamise põhimõtteid nende krediidiasutuste gruppide üle, kelle emaettevõtjad asuvad Rootsis.

Kindlustussektori järelevalves peab Finantsinspeksioon jätkuvalt lisaks koostööle Eesti turul tegutsevate kindlustusseltside filiaalide koduriikide järelevalvetega oluliseks koostööd Läti ja Leedu järelevalveasutustega. Viimast eeskätt juhtudel, kus Eesti ise on ühe või teise kindlustusandja filiaali koduriigiks. Osaleti mitme ülepiirilise kindlustusgrupi riskide kaardistamisel. Näiteks detsembris toimus kohtumine Soome järelevalves, kus olid kõne all OP Pohjola Group'i, Nordea Bank Finland Group'i ja Evli Bank Group'i puudutavad küsimused.

3.6.6. Rahvusvahelised missioonid

Koostöölepingud

26.augustil 2008 kirjutasid Venemaa Keskpank, kelle üheks funktsiooniks on ka pangandussektori järelevalve ning Finantsinspektsioon alla pikki aastaid ette valmistatud pangandusjärelevalve alasele koostöökokkuleppele *Memorandum of Understanding between the Central Bank of the Russian Federation and the Estonian Financial Supervision Authority*. Finantsinspektsiooni ja Venemaa Keskpanga vahelist koostöökokkuleppe kavandit asusid pooled ette valmistama kevadel 2005. Koostööprintsipi kokkuleppimise eesmärk oli pangandussüsteemi stabiilsuse tagamine kapitalijärelevalve teostamisel.

2008. aasta juunis kirjutas Finantsinspektsioon piiriülese finantsstabiilsuse tagamise eesmärgil alla koostööleppele Euroopa Liidu liikmesriikide finantsjärelevalvete, keskpankade ning rahandusministeeriumite vahel.

Lisaks alustati läbirääkimisi Põhjamaade kriisijuhtimise koostööraamistikku reguleeriva lepingu ettevalmistamiseks. Tegemist oli Balti ja Põhjamaade keskpankade, rahandusministeeriumite ja finantsjärelevalvete vahelise lepinguga, mille raames töötatakse välja ühine kriisijuhtimise raamistik.

Samuti alustas Finantsinspektsioon 2008. aastal liitumiskõnelusi IOSCO¹¹ liikmete vahel multilateraalse koostöökokkuleppe sõlmimise osas. Eesti alustas 2008. aastal ka läbirääkimisi liitumiseks OECD¹²-ga liitumiseks, kus liitumiskutse saamisel on oluline roll täita ka Finantsinspektsioonil.

Veebruaris 2008 toimus Rahvusvahelise Valuutafondi IMF finantssektori hindamise programmi FSAP (*Financial Sector Assessment Program*) hindamissmissioon Eestisse. IMF-i visiidi eesmärgiks oli tutvuda Eesti finantsüsteemi struktuuri ja järelevalve korraldusega ning analüüsida nii Eesti finantssektori olukorda kui muuhulgas ka järelevalve tööd. Hindamissmissioonile eelnes hindamisküsimustike täitmine ning IMF-i päringutele vastamine. Missioonijuhi Steven Seelig'i eestvedamisel toimusid Finantsinspektsioonis kohtumised väärtpaberi-, kindlustus- ja pangandusjärelevalve, tugevusanalüüside (stress-testide), aruandluse, pensionikindlustuse ning Finantsinspektsiooni kui organisatsiooni teemadel. Detsembris 2008 toimus jätkumissioon, mille käigus vaadati üle IMF-i poolt esitatud soovitude ellurakendamine. IMF andis oma raportis Eesti finantsjärelevalve teostamisele tervikuna, sealhulgas Finantsinspektsiooni spetsialistide tööle ning professionaalsusele väga kõrge hinnangu.

Samuti kohtuti 2008. aastal IMF-iga artikkel IV missiooni raames, mis iga-aastaselt hindab riikide finantsstabiilsuse olukorda. Ka korraldasid Eestisse missioone paljud reitinguagentuurid nagu näiteks Moodys, Fitch ja Standard&Poors.

2008. aasta veebruaris toimus Moneyval¹³-i Eesti hindamissmissioon. Moneyvali raport andis Eesti rahapesu tõkestamise alasele tööle väga kõrge vastavushinnangu, mis on tunnustuseks Eestis rakendatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmetele tervikuna, sh järelevalvetegevusele selles valdkonnas.

¹¹ International Organization of Securities Commissions

¹² Organisation for Economic Cooperation and Development

¹³ The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures

4 • Finantsinspektsiooni 2008. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Arvestuspõhimõtted

Üldine

Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruande koostamisel on lähtutud Finantsinspektsiooni seadusest ja rakendatud arvestuspõhimõtetest. Vastavalt Eesti Panga seadusele ei maksa Finantsinspektsioon tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud. Käibemaksuseaduse § 21 tulenevalt on Finantsinspektsioon registreeritud piiratud käibemaksukohuslaseks ja arvestab tasumisele kuuluva käibemaksu Euroopa Ühenduse siseselt soetatud või imporditud kaupade ja teenuste käibelt. Finantsinspektsiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuse printsiibi alusel nende toimumise momendil. Tulude-kulude aastaaruanne on koostatud tuhandetes kroonides, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele vääringule.

Tehingud välisvaluutas

Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale Eesti krooni (s.o Finantsinspektsiooni arvestusvaluuta). Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Eesti Panga valuutakursid.

Kasutusrendid

Kasutusrendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved ei ole üle kandunud rentnikule. Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Tulude-kulude aruanne (tuhandetes kroonides)

	Lisa	2008	2007
TULUD			
Järelevalvetasud	1	58 587	46 184
Muud tulud	2	1 991	510
Tegevustulud kokku		60 578	46 694
KULUD			
Tööjõukulud	3	37 154	29 036
Mitmesugused tegevuskulud	4	19 905	16 854
Muud kulud	5	649	773
Tegevuskulud kokku		57 708	46 663
Põhitegevuse kasum		2 870	31
Finantstulud ja -kulud	6	4 790	3 029
Aruandeaasta kasum		7 660	3 060

TULUDE-KULUDE AASTAARUANDE LISAD

LISA 1

Järelevalvetasu (tuhandetes kroonides)

	Makstud järelevalvetasud 2008	Osatähtsus %	Makstud järelevalvetasud 2007	Osatähtsus %
Krediitiasutused	38 272	65,3%	29 828	64,6%
Kahjukindlustusandjad	7 026	12,0%	5 500	11,9%
Fondivalitsejad	5 422	9,3%	4 793	10,4%
Elukindlustusandjad	4 130	7,0%	2 642	5,7%
Kindlustusmaaklerid	1 884	3,2%	1 902	4,1%
Investeerimisühingud	1 853	3,2%	1 519	3,3%
Kokku	58 587	100%	46 184	100%

Finantsinspeksiooni finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspeksiooni seadusega. Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist: kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalvesubjekti minimaalsest (neto)omavahendite, omakapitali või aktsiakapitali summast; mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Finantsinspeksiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalvesubjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele arvestatakse nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust ja hinnatakse nende järelevalvele kuuluvat ressursi ning lähtutakse eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav.

Järelevalvetasu kapitaliosa ja mahuosa ettemakse tasutakse Finantsinspeksioonile eelarveaastale eelneva aasta 31. detsembriks. Mahuosa lõppmakse tasutakse 30. septembriks.

Eelarveaastal jooksul lisanduvad järelevalvesubjektid tasuvad järelevalvetasu ainult kapitaliosa ulatuses 30 päeva jooksul arvates tegutsemise õiguse tekkimisest.

LISA 2

Muud tulud (tuhandetes kroonides)

	2008	2007
Menetlustasud	485	458
Muud tulud	1 506	52
Kokku	1 991	510

Vastavalt Finantsinspeksiooni seadusele tasub füüsiline isik, juriidiline isik või välismaa äriühingu filiaal, kes taotleb Finantsinspeksioonilt taotluse läbivaatamist või toimingute sooritamist, Finantsinspeksioonile menetlustasu.

Muud tulud kirje kajastab CEBS-i poolt hüvitatud Finantsinspeksiooni töötaja CEBS-is töötamise tähtajalise töölepingu kulu.

LISA 3

Tööjõukulu (tuhandetes kroonides)

	2008	2007
Palk	27 484	21 433
Maksud	9 148	7 171
Nõukogu tasud	522	432
Kokku	37 154	29 036

Palgakulus sisalduvad peamiselt palgakulu, lisatasud, juhatuse liikmete tasud ja Finantsinspeksiooni töötajate arvestuslik puhkusekohustuse suurenemine kasutamata puhkuste osas koos sotsiaalmaksuga.

Finantsinspeksiooni töötaja keskmine palk oli 2008. aasta lõpus 25 857 krooni kuus, 2007. aastal oli spetsialisti keskmine palk vastavalt 23 556 krooni. 2008. aastal oli Finantsinspeksiooni nõukogu ja juhatuse liikmetele väljamakstud tasu kogusuurus 4 678 tuhat krooni. Töötajatele makstud lisatasud kokku moodustasid 11,95% palgakulust.

LISA 4

Mitmesugused tegevuskulud (tuhandetes kroonides)

	2008	2007
Kinnisvara rent	6 466	4 466
IT süsteemid ja arendus	3 401	2 233
Töölähetus	3 043	2 471
Bürookulu	1 411	2 639
Koolitus	1 128	1 387
Liikmemaksud	1 699	1 465
Raamatupidamise teenus	780	780
Põhivara rendikulu	214	401
Tarbijateavitus ja reklaam	1 193	418
Teabeagentuurid	275	168
Personaliootsing	128	237
Õigusabi ja konsultatsioon	63	95
Auditorkontrolli kulu	104	94
Kokku	19 905	16 854

Tegevuskulud

Kinnisvara rent sisaldab Eesti Pangalt renditud büroopinda üldpinnaga 1 399 m² hinnaga 266 krooni m² kuus, milles sisalduvad kõik büroo haldamisega seotud kulud. Alates 2008. aastast samuti Finantsinspektsooni büroohoone renoveerimise kulusid.

Kulu IT Süsteemid ja arendus kajastab Eesti Pangalt ostetud info-tehnoloogia teenust arvestusliku kuluga 30 000 krooni ühe kasutaja aastakulu ja Finantsinspektsooni IT arendusprojektide kulu.

Töölähetusena käsitletakse Finantsinspektsooni esindamisega ja järelevalvelise koostööga seotud lähetusi.

Töölähetused olid eelkõige seotud CESR-i, CEIOPS-i, CEBS-i komitee ja alamkomiteede kohtumistega ja koostöö arendamisega Euroopa Liidu ja kolmandate riikide järelevalveasutustega. Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Eestis registreeritud järelevalvesubjektide välisriigis asuvate tütaretevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulusid. Kokku toimus Finantsinspektsoonis 2008. aastal 223 töölähetust. 2007 aastal oli töölähetusi 192.

Bürookulu sisaldab Finantsinspektsooni perioodika ja raamatute kulu, tõlketööde, kontoritarvete, nõupidamiste ja esinduskulu, kõnekulu ja transpordikulu.

Koolituskuluna käsitletakse Finantsinspektsooni töötajate osalemist koolitustel kodu- ja välismaal, sh. koolituslähetuste kulu. 2008. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu 19 857 krooni ja riigisisese koolituse kulu 4 776 krooni. Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid kapitaliregulatsiooni arendamine pangandus- ja kindlustussektoris, väärtpaberituru järelevalve, juriidilise kompetentsi arendamine ja oluliselt on edendatud ka töötajate keeleõpet.

Liikmemaksudena kajastatakse Finantsinspektsiooni poolt järgmistele rahvusvahelistele organisatsioonidele tasutud liikmemakse: CESR, IAIS, BSCEE, CEIOPS, CEBS, IOSCO.

Raamatupidamiskulu on Eesti Pangalt ostetava kuluarvestuse, osalise juhtimisarvestuse, palgaarvestuse, laenuarvestuse, maksete ja arvelduste teostamise kulu.

Põhivara rendikulu hõlmab Finantsinspektsiooni poolt makstud renti Eesti Pangale, mis arvestatakse Finantsinspektsiooni kasutuses oleva põhivara, st IT riist- ja tarkvara ning inventari kohta aasta baasil. Rendi suurus võrdub Eesti Panga vastava põhivara amortisatsiooni määraga. Materiaalseks põhivaraks loetakse Finantsinspektsiooni majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 50 tuhat krooni.

Tarbijateavitus ja reklaami kulu hõlmab Finantsinspektsiooni tarbijaveebi www.minuraha.ee väljatöötamise ja arendamise kulu, tarbijatele suunatud infomaterjalide väljaandmise ning Finantsinspektsiooni aastaraamatu kulu.

Teabeagentuuride kulu sisaldab teabeagentuuride kasutustasu ning Finantsinspektsiooni interneti kodulehe kulu.

Personaliotsing sisaldab Finantsinspektsiooni töötajate värbamiskulu.

Õigusabi ja konsultatsioonid kirjel kajastatakse Finantsinspektsiooni kulusid ekspertide kaasamisele, erakorralistele audititele, õigusarvamustele ja õigusabile seoses Finantsinspektsiooni järelevalvetegevusega.

Audiitorkontrolli kulu kajastab Finantsinspektsiooni tulude ja kulude aruande auditeerimise kulu. Finantsinspektsiooni seaduse § 51 lõike 3 kohaselt auditeerib Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruannet Eesti Panga audiitor.

LISA 5

Muud kulud (tuhandetes kroonides)

	2008	2007
Hüvitised ja soodustused	326	389
Kultuur ja sport	323	384
Kokku	649	773

Hüvitised ja soodustused on sünnitoetus, erakorraline toetus ja töötajate tervishoiu tagamise ning sportimisega seotud kulutused. Samuti kajastatakse antud kulukirjel Finantsinspektsiooni töötajatele osaluspensionide maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% osaleja aasta brutopalgast.

Kultuur ja sport kirjel kajastatakse Finantsinspektsiooni töötajale suunatud ürituste kulu.

LISA 6

Eesti Pank maksab intressi Finantsinspektsiooni arvelduskonto keskmise jäägi alusel ja intressimääraks on eelmise kvartali Eesti Panga välisvaluutareservi tootlus.

BILANS (tuhandetes kroonides)

VARAD	31.12.2008	31.12.2007
Raha ja pangakontod	95 939	92 098
Järelevalvetasude nõuded	4 613	1 519
Varad kokku	100 552	93 617
KOHUSTUSED JA RESERV		
Võlad töövõtjale	4 020	3 027
Maksuvõlg	1 360	1 146
Mitmesugused võlad	2 288	7 870
Tulevaste perioodide ettemakstud tulud	57 495	53 844
Kohustused kokku	65 163	65 887
Reserv	27 729	24 670
Aastaaruande kasum	7 660	3 060
Reserv ja aastaaruande kasum kokku	35 389	27 730
Kohustused, reserv ja aastaaruande kasum kokku	100 552	93 617

SELGITUSED 2008. AASTA BILANSI KOHTA

Raha ja pangakontodel on kajastatud arvelduskonto jääki Eesti Pangas.

Järelevalvetasu nõuded on Finantsinspeksioonile laekumata 2009. aasta järelevalvetasu ettemaksed summas 4 613 tuhat krooni.

Võlad töövõtjale sisaldab palgavõlga ja puhkusekohustust. Palgavõlg hõlmab Finantsinspeksiooni töötajatele väljamaksmata palgakulu summas 2 394 tuhat krooni. Puhkusekohustus kajastab Finantsinspeksiooni arvestuslik puhkusekohustust töötajate kasutamata puhkuste osas on summas 1 626 tuhat krooni.

Maksuvõlg kajastab Finantsinspeksiooni palkadega seotud maksukohustust.

Mitmesugused võlad sisaldavad Eesti Panga poolt 2008. aastal kaetud Finantsinspeksiooni kulusid, mille Finantsinspeksioon kompenseerib Eesti Pangale 2009. aastal. Finantsinspeksiooni kulud kajastatakse aastaaruandes tekkepõhiselt.

Tulevaste perioodide ettemakstud tulude all kajastatud 2009. aasta järelevalvetasude ettemakseid.

Reserv – Tulenevalt Finantsinspeksiooni nõukogu märtsi 2008. aasta otsusest määrati 2007. aasta kasum summas 3 060 tuhat krooni täies ulatuses reservi. Reservi jääk 2008. aastaks moodustas 27 729 tuhat krooni.

Aruandeaasta kasum 2008. aastal oli 7 660 tuhat krooni.

5 • Sõltumatu audiitori aruanne

Finantsinspektsiooni nõukogule:

Oleme auditeerinud kaasnevat Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruannet, mis sisaldab 31. detsember 2008 lõppenud aruande-aasta tulude-kulude aruannet, oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

Juhatuse kohustused tulude-kulude aastaaruande osas

Juhatuse kohustuseks on tulude-kulude aastaaruande koostamine ning õige ja õiglane esitamine kooskõlas Finantsinspektsiooni seadusega ja kaasnevas tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega”. Selle kohustuse hulka kuulub asjakohase sisekontrollisüsteemi kujundamine ja töös hoidmine, mis tagab tulude-kulude aastaaruande korrektse koostamise ja esitamise ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta; asjakohaste arvestuspõhimõtete valimine ja rakendamine; ning antud tingimustes põhjendatud raamatupidamishinnangute andmine.

Audiitori kohustused

Meie kohuseks on avaldada auditi põhjal arvamust tulude-kulude aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamaks põhjendatud kindlustunnet, et tulude-kulude aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab tulude-kulude aastaaruandes esitatud arvnäitajate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad audiitori otsustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et tulude-kulude aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab audiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase tulude-kulude aastaaruande koostamiseks ning esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja tulude-kulude aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab tulude-kulude aastaaruanne olulises osas õigesti ja õiglaselt Finantsinspektsiooni finantstulemust 31. detsember 2008 lõppenud aruandeaastal kooskõlas Finantsinspektsiooni seaduse ja kaasnevas tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega”.

Tiit Raimla
AS PricewaterhouseCoopers
16. märts 2009

Stan Nahkor
Vannutatud audiitor

6. Eesti finantsturu ülevaade

6.I. Majanduskeskkonna areng

2008. aastal toimus oluline tagasilöökk globaalses majanduskeskkonnas ja määramatus tuleviku suhtes püsib. Nõrgenevad ka Eesti peamiste kaubanduspartnerite majandused, mis seab meie majanduse väljavaated lisasurve alla.

2008. aastal pöördus Eesti majanduskasv languseks: aasta kokkuvõttes vähenes sisemajanduse koguprodukt 3,6%. Kui aasta esimeses kvartalis oli tegemist veel 0,2% suuruse majanduskasvuga, siis teises, kolmandas ja neljandas kvartalis toimunud majanduslanguse suuruseks oli vastavalt -1,1%, -3,5% ja -9,7%. Majanduslangust süvendas kõige rohkem sisenõudluse vähenemine, mis oli tingitud nii olulisemate majandussektorite ärikonjunktuuri halvenemisest kui tarbijate kindlustunde vähenemisest. 2009. aasta esimestel kuudel ei ole nii ettevõtjate kui tarbijate kindlustunne paranemise märke näidanud. Samuti vähenes 2008. aastal välisnõudluse kahanemise tõttu kaupade ja teenuste eksport. Aasta kokkuvõttes vähenes kaupade ja teenuste import 7,9% ning eksport 1,1%. Tarbimise ja investeringute languse tõttu on impordimahud vähenenud suuremas ulatuses kui ekspordil, mis tähendab väliskaubandusbilansi paranemist ning jooksevkonto defitsiidi taandumist.

Eesti Panga hinnangul võib järsult langenud välisnõudluse tõttu Eesti majanduslangus ulatuda 2009. aastal 12,3%-ni. Majanduskasvu taastumist oodatakse aastal 2010.

2008. aastal inflatsioonitempo eelmise aastaga võrreldes kiirenes: aasta keskmine tarbijahindade kasv oli 10,4% (2007. aastal 6,6%). Tarbijahindade kasvu mõjutasid peamiselt eluasemekulutuste suurenemine ning toidu, mootorikütuse, alkohoolsete jookide ja tubakatoodete kallinemine. 2009. aasta esimestel kuudel on inflatsioonitempo oluliselt alanenud ja ei ulatu Eesti Panga hinnangul aasta kokkuvõttes üle 2%.

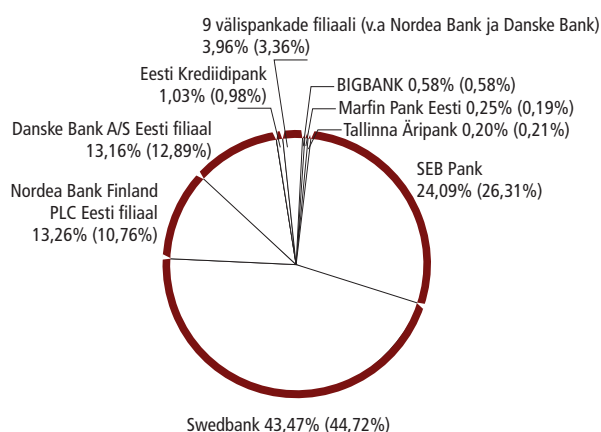
2008. aasta esimesel poolel madalal püsinud töötuse määr kasvas aasta teisel poolel märgatavalt ja tõusis aasta lõpuks viimase kolme aasta kõrgeimale tasemele. Aasta kokkuvõttes kasvas töötuse määr 5,5%-ni (2007. aastal 4,7%). 2007. aastaga võrreldes tööhõive aasta keskmise näitajana tegelikult isegi suurenes. Samas vähenes tööga hõivatud inimeste arv märgatavalt aasta viimases kvartalis – kokku 8000 inimese võrra. 2009. aastal võib oodata tööpuuduse jätkuvat kasvu ja tööhõive langust.

6.2. Krediidiasutused

Seisuga 31. detsember 2008 tegutses Eestis kuus krediidiasutust Eestis väljastatud tegevusloa alusel ja kümme väliskrediidiasutuste filiaali. 2008. aastal registreeriti kolm uut turuosalist: AB Bankas Snoras Eesti filiaal, Pohjola Bank plc Eesti filiaal ja Danske Bank A/S Eesti filiaal, millest viimane asendas AS-i Sampo Pank selle ühinemisel Danske Bank A/S-iga.

Laenuturul suurenes väliskrediidiasutuste filiaalide turuosa 2008. aastal oli konkurents pankade laenuturul jätkuvalt väga tihe. Turuosa laenuturul¹⁴ on tugevdanud Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal, Danske Bank A/S Eesti filiaal ning väiksematest väliskrediidiasutuste filiaalidest eelkõige Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal. Turuosa on suurendatud suurimate pankade – Swedbank AS-i ja AS-i SEB Pank arvelt (vt joonis 1). 2008. aasta lõpus oli eelnimetatud kahe suurima panga osakaal laenuturul kokku 68%. Kahe suurima panga turuosa on võrreldes eelmise aastaga vähenenud kokku 3 protsendi võrra. Suuremate pankade laenupoliitika on varasemaga võrreldes muutunud konservatiivsemaks, eeskätt ollakse konservatiivsed kinnisvarasektori finantseerimisel. Eeldatavasti jätkavad välispankade filiaalid laienemist ja turuosade suurendamist ka 2009. aastal.

Joonis 1. Pankade turuosad mittefinantssektorile väljastatud laenude järgi seisuga 31.12.2008 (sulgudes seisuga 31.12.2007)

9 välispankade filiaali on Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal, AS Parex banka Eesti filiaal, Scania Finans AB Eesti filiaal, Siemens Financial Services AB Eesti filiaal, Svenska Handelsbanken AB Eesti filiaal, AS UniCredit Bank Eesti filiaal, Allied Irish Banks, p.l.c. Eesti filiaal, AB Bankas Snoras Eesti filiaal ning Pohjola Bank plc Eesti filiaal

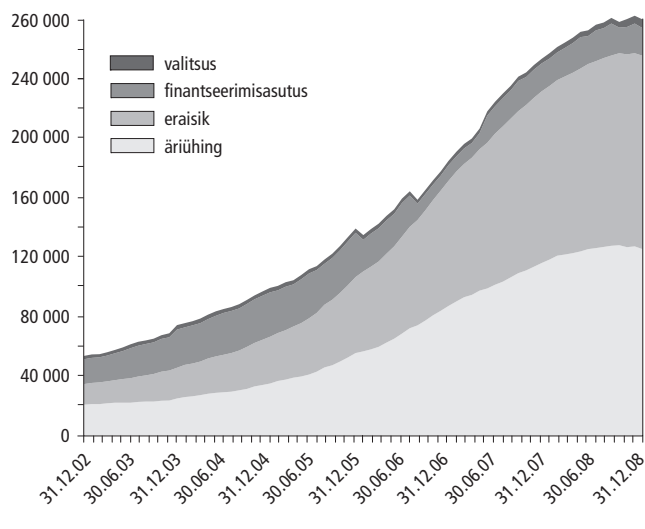
¹⁴ Ei sisalda laene krediidiasutustele ja muudele finantseerimisasutustele

Laenukasv pidurdus märgatavalt

2008. aastal suurenesid pankade koguvarad 7% ning nende maht seisuga 31. detsember 2008 moodustas 341,5 miljardit krooni. Peamiselt mõjutas bilansimahu suurenemist klientide laenuportfelli kasv, mis oli 9% (2007. aastal 35%). 2008. aasta lõpus oli pankade koondlaenuportfelli suuruseks 260,4 miljardit krooni moodustades 76% koguvaradest.

2008. aasta lõpu seisuga moodustasid pankade koondlaenuportfelli 45% äriühingute, 46% eraisikute, 7% finantseerimisasutuste ja 2% valitsussektorile antud laenud (vt joonis 2). 2008. aasta lõpu seisuga oli äriühingutele väljastatud laenude jääk 116,8 miljardit krooni ja eraisikute laenude jääk 120,9 miljardit krooni. Pankade nõuded finantseerimisasutustele moodustasid 17,3 miljardit krooni ning valitsussektorile 5,4 miljardit krooni.

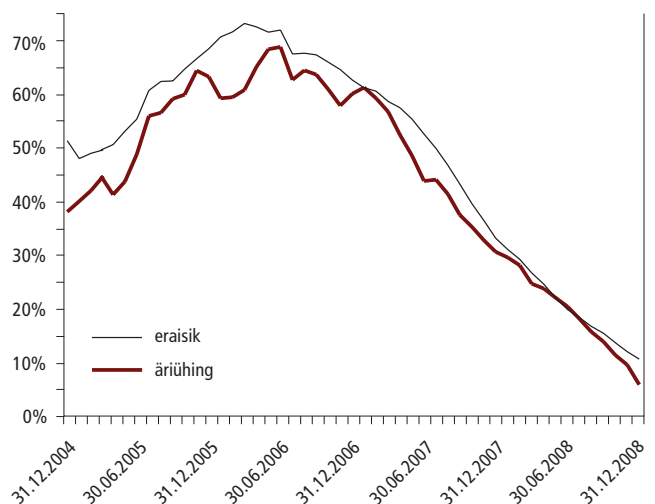
Joonis 2. Pankade laenuportfelli struktuur olulisemate kliendigruppide lõikes (mln kr)

2008. aastal jätkus nii eraisikute kui ka äriühingute finantseerimise kasvu aeglustumine. Kui 2006. aastal kasvasid eraisikutele väljastatud laenud 63% ja 2007. aastal 33%, siis 2008. aasta lõpuks aeglustus eraisikute finantseerimise kasv 11%-ni (vt joonis 3). Sama suundumus puudutab äriühinguid, mille finantseerimine kasvas 2006. aastal 60%, 2007. aastal 31% ning 2008. aasta lõpuks aeglustus 6%-ni. Koondlaenuportfelli kasv aeglustus eeskätt suurimate pankade – Swedbank AS-i ja AS-i SEB Pank tegevuse tulemusena.

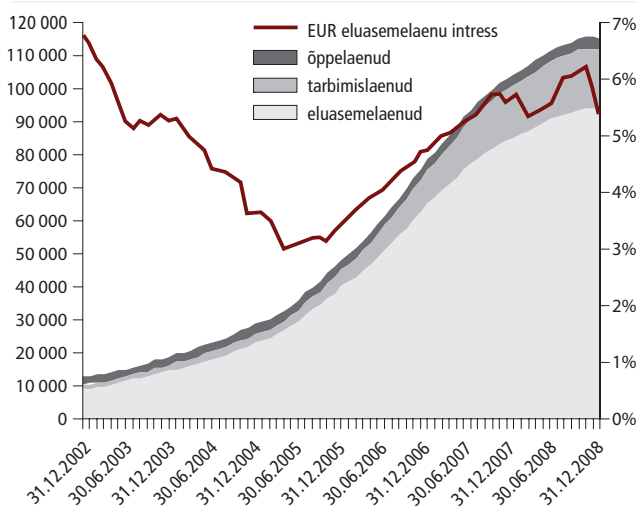
Välispankade filiaalide laenuportfelli kasv jäi aga 2008. aastal suhteliselt kiireks, olles Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaalil 35%, Danske Bank A/S Eesti filiaalil 12%, Bank DnB NORD A/S Eesti filiaalil 60% ning Svenska Handelsbanken AB Eesti filiaalil 33%. Eraisikutele väljastatud laenude kasvu aeglustumist mõjutab üha enam tarbijate kindlustunde vähenemine. Korporatiivklientide laenuportfelli kasvu aeglustumise põhjuseks oli eelkõige kinnisvarasektori finantseerimise pidurdumine. Rahvusvahelist ja Eesti majanduslangust arvestades võib prognoosida, et laenukasvu aeglustumine jätkub ka lähitulevikus.

Joonis 3. Eraisikute ja äriühingute laenude aastakasv (%)

2008. aastal aeglustus nii eluaseme- kui tarbimislaenude kasv. Eraisikutele antud laenude mahu suurenemise taga oli sarnaselt eelmistele aastatele eelkõige eluasemelaenude kasv (vt *joonis 4*), mis varasema ajaga võrreldes aeglustus siiski tunduvalt. Kui 2006. aastal kasvas eluasemelaenude maht 63% ja 2007. aastal 31%, siis 2008. aasta lõpuks kasv pidurdus 10%-ni. Tarbimislaenude kasvutempo aeglustumine oli veelgi kiirem. Kui 2006. aastal kasvas tarbimislaenude maht 94% ja 2007. aastal 56%, siis 2008. aasta lõpuks oli kasv aeglustunud 15%-ni. Eluaseme- ja tarbimislaenude kasvu aeglustumise põhjuseks oli nii laenukäitumist mõjutav tarbijate kindlustunde vähenemine kui ka pankade konservatiivsem laenupoliitika. Valdav osa eluaseme-laene on seotud üleeuroopalise pankadevahelise rahaturu intressimäära Euriboriga. 2008. aasta viimastel kuudel vähendas Euribori langus eluasemelaenude keskmist intressi: aasta lõpuks oli keskmine intress euros väljastatud eluasemelaenu puhul langenud 5,34%-ni (aasta tagasi oli see näitaja 5,76%).

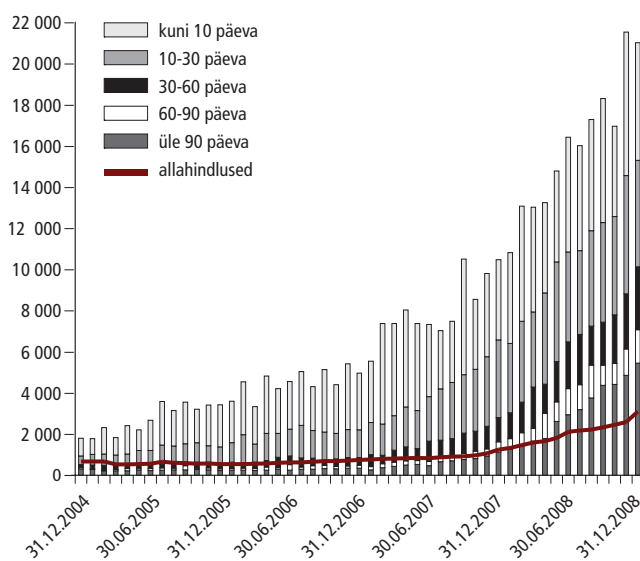
Joonis 4. Eraisikute laenud (mln kr) ja euros väljastatud eluasemelaenu intress

Laenuportfelli kvaliteet halveneb

2008. aastal pankade laenuportfelli kvaliteet oluliselt halvenes. Majanduskeskkonna jahtumisest tingituna on hakanud kasvama viivises olevad laenud ja seda nii absoluutmahult kui ka osakaaluna laenuportfelist tervikuna (vt *joonis 5*). Eriti märgatavalt kasvasid 2008. aasta jooksul üle 90 päeva viivises olevad laenud. Kui 2007. aasta lõpus moodustas viivislaenude osakaal 0,5% pankade laenuportfelist, siis 2008. aasta detsembri lõpuks oli see näitaja 2,1%. Halvenenud on ka pikaajaliste viivislaenude kaetus allahindlustega. Kuigi pangad tegid aasta jooksul palju uusi allahindlusi, on viivislaenude kasv osutunud oluliselt kiiremaks. Kui veel 2008. aasta alguses olid üle 90-päevased viivislaenud kaetud allahindlustega 103% ulatuses, siis detsembri lõpus olid üle 90-päevased viivislaenud allahindlustega kaetud 57% ulatuses. Pankade koondlaenuportfelist klassifitseeriti seisuga 31. detsember 2008 "korras"¹⁵ klassi laenudeks 83%. "Kahtlased", "kardetavad" ja "lootusetud" laenud kokku moodustasid 6% (2007. aastal 3%) koondlaenuportfelist. Majanduskeskkonna viimaseid arenguid silmas pidades on oodata viivislaenude ning allahindluste kasvu jätkumist ka 2009. aastal.

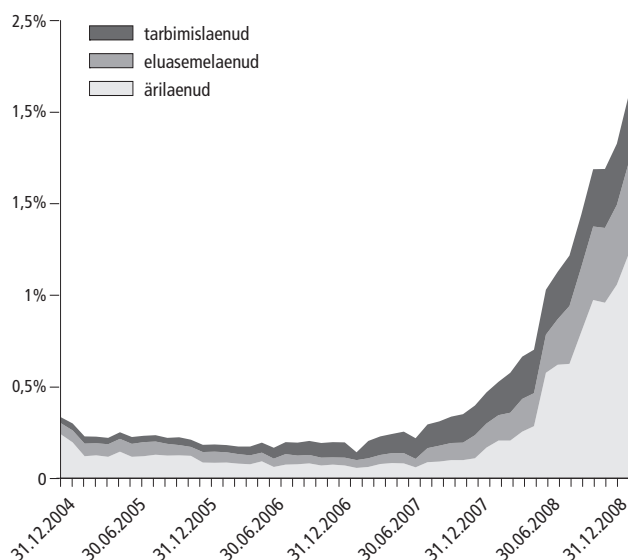
Joonis 5. Pankade viivislaenud ja allahindlused (mln kr)

¹⁵ Klassifitseerimine vastavalt Eesti Panga presidendi 27.06.2000.a määrusele nr 9

Üle 90 päeva viivises olevad laenud kasvasid 2008. aasta jooksul kõikides tootegruppides, viivisesse jäi nii eraisikute eluaseme-laene, tarbimislaene kui ka korporatiivklieentidele antud laene. Mahuliselt kasvasid kõige rohkem ning ka kõige kiiremini viivisesse jäänud äri-laenud (vt *joonis 6*). 2008. aasta algusega võrreldes on korporatiivklieentide viivislaenud kasvanud ligi kaheksa korda. Viivislaenud eluasemelaenude ning tarbimislaenude tootegrupis kasvasid vastavalt neli ja kaks korda. Korporatiivklieentide puhul oli üle 90 päeva viivises olevate laenude kasv tingitud eeskätt kinnisvarasektori viivislaenude olulisest kasvust.

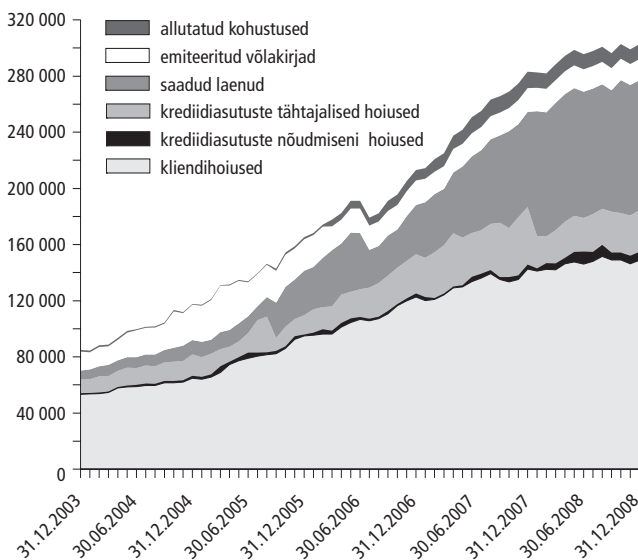
Joonis 6. Üle 90 päeva viivises olevate laenude struktuur

Kasvasid peamiselt emapankadelt saadud vahendid

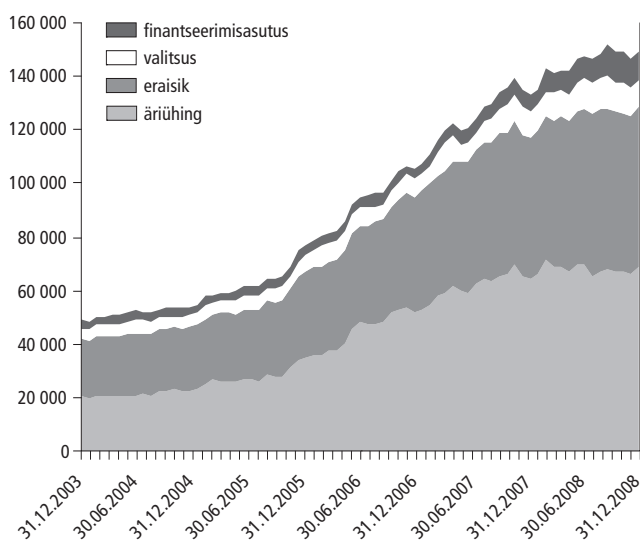
2008. aasta lõpuks ulatus pankade koguressurssi maht 303 miljardi kroonini, kasvades aastaga 7%. Saadud laenude näol kasvasid eelkõige emapankadelt saadud vahendid (vt *joonis 7*). Seetõttu on 2008. aastal suurenenud ka institutsionaalse välislaenamise osakaal: kui 2007. aastal moodustasid laenud 46% koguressurssist, siis 2008. aasta lõpuks oli see näitaja tõusnud 48%-ni. 2008. aasta lõpus moodustasid kliendihoiused 48% pankade ressursibaasist. Kliendihoiuste osakaal on langenud, sest finantseerimine emapankade poolt on kasvanud. Kohaliku ressursi nappusest kõneleb ka aasta lõpuks kasvanud laenuhoiuste suhe: seisuga 31. detsember 2008 oli näitaja 175% (2007. aasta lõpus 168%). Kuna Eestis tegutsevate pankade likviidsusriski juhtimine toimub üldjuhul emapanga gruppide tasandil, sõltub riski realiseerumine otseselt ühe või teise emapanga võimest oma kohustusi rahaturgudel refinantseerida ja täiendavaid ressursse kaasata.

Joonis 7. Pankade ressursibaas (mln kr)

2008. aasta lõpuks ulatus pankade poolt kaasatud kliendihoiuste maht ligi 149 miljardi kroonini, kasvades aastaga 4% võrra. Suurima osa hoiustest moodustasid äriühingute hoiused – 46% kogumahuga 68,8 miljardit krooni (vt *joonis 8*). Erasisikutele kuulus 40% hoiustest hoiuste kogumahuga 59,6 miljardit krooni. Valitsussektori hoiuste maht oli 9,9 miljardit krooni moodustades 7% koguhoiustest. Ligikaudu sama suur osakaal oli ka finantseerimisasutustelt kaasatud hoiuste puhul, nende hoiuste maht oli 2008. aasta lõpus 10,6 miljardit krooni.

Joonis 8. Pankade poolt kaasatud hoiuste struktuur olulisemate kliendigruppide lõikes (mln kr)

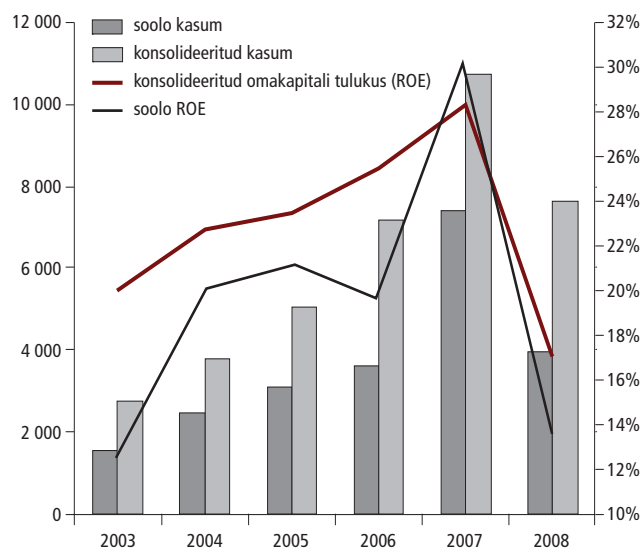

Pankade kasumlikkus langeb

2008. aastal teenisid Eestis tegutsevad pangad soolo baasil 3,9 miljardit krooni puhaskasumit, seda on ligi kaks korda vähem kui 2007. aastal (vt *joonis 9*). Siinkohal peab aga arvestama, et pankade poolt 2007. aastal teenitud kasumis kajastuvad erakorralised tulud Swedbank AS-i (AS-i Hansapank) poolt oma tütarettevõtjatelt saadud dividenditulu näol. Erakorralisi tulusid arvestamata oli pankade 2008. aasta kasum möödunud aastaga võrreldes mitte kaks korda, vaid 19% võrra väiksem. Kasum vähenes eeskätt varasemaga võrreldes oluliselt kõrgemate allahindluskulude tõttu: aastaga on allahindluskulud suurenenud ligi neli korda. Pangagrupid said aastaga puhaskasumit kokku 7,6 miljardit krooni, mida on 29% võrra vähem kui 2007. aastal.

Puhaskasumi vähenemise mõjul on märgatavalt langenud omakapitali tulukuse (ROE) koondnäitajad nii soolo kui ka konsolideeritud baasil: soolo baasil on näitaja 13,5% ning konsolideerituna 17% (2007. aastal vastavalt 30% ja 28,3%). Rahvusvahelise ning Eesti majanduse väljavaateid arvestades langeb pankade kasumlikkus ka lähitulevikus.

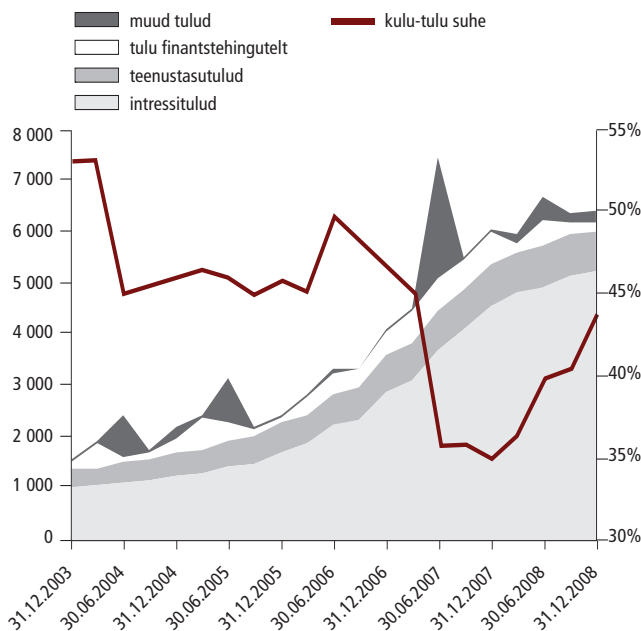
Joonis 9. Pankade kasumid (mln kr) ja ROE

Nii nagu eelmisel aastal, said ka 2008. aastal pangad tulu peamiselt traditsioonilisest pangategevusest ehk laenude väljastamisest. Intressitulu osakaal kogutuludest moodustas 2008. aasta lõpu seisuga 79% (aasta tagasi 66%). Osakaal on aasta jooksul tõusnud ning selle põhjuseks on eeskätt väiksemad tulud finantstehingutelt ning muud tulud (vt joonis 10).

Samas on intressitulude kasv aeglustumas ning pankade intressikulud tähtajalistele hoiustele ning emapangast saadud vahenditele kasvavad intressituludest kiiremini. Seetõttu võib 2009. aastal oodata puhta intressitulu vähenemist. Samuti avaldab lähitulevikus teatud mõju intressitulude vähenemisele ka baasintressi oluline langus, kuna enamik Eestis väljastatud laene on seotud Euriboriga. Finantsturgude arengud tähendavad varasemaga võrreldes oluliselt kokku tõmbunud tulusid finantstehingutelt: aastaga on need vähenenud ligi kaks korda. Väiksemate tulude tõttu oli pankade agregeeritud kulu-tulu suhe aasta lõpuks 44% (2007. aastal 35%).

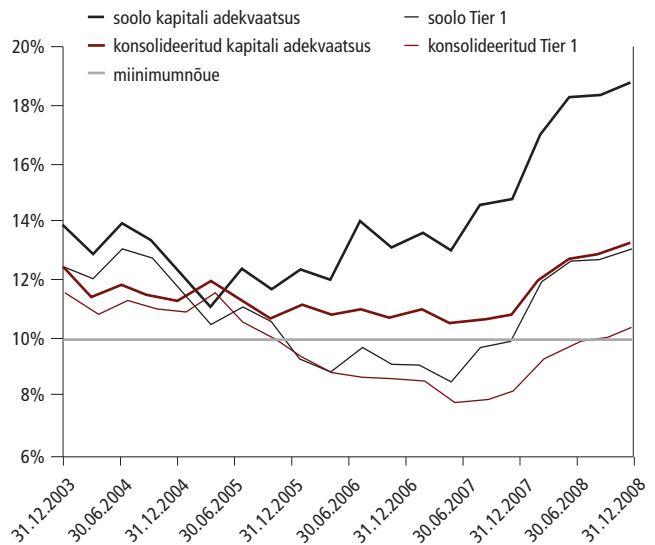
Joonis 10. Pankade tulud kvartalite lõikes (mln kr) ja kulu/tulu suhe

Pankade kapitaliseeritus on tugev

Seisuga 31. detsember 2008 moodustas pankade kapitali adekvaatsuse koondnäitaja soolo arvestuses 18,82%. Aasta tagasi oli vastav näitaja 14,78%. Pangagruppide kapitali adekvaatsuse näitaja oli 2008. aasta lõpus konsolideerituna 13,32% (2007. aasta lõpus 10,84%). Aasta läbi püsisid heal tasemel nii soolo kui ka konsolideeritud nn Tier 1 näitaja¹⁶: 2008. aasta lõpuks ulatus soolo Tier 1 näitaja 13,08% ning konsolideerituna 10,40%-ni. Pangandussektori suurimaks riskiks jääb krediidirisk. Sarnaselt 2007. aastale ei võetud välisomandis olevatest pankadest ka 2008. aastal omanikutulu.

Joonis 11. Pankade kapitali adekvaatsus

6.3. Kindlustusseltsid

2008. aastal tegutses Eestis tegevusloa alusel kindlustusandjana kaheksa kahjukindlustusseltsi, viis elukindlustusseltsi ning kindlustusandjana piiri- ja edasikindlustuse alal Eesti Liikluskindlustuse Fond. Lisaks pakkus viis välisriigi kindlustusseltsi kahjukindlustusteenuseid oma filiaalide kaudu. Aasta lõpus oli piiriülese kindlustusteenuse pakkujate registrisse kantud 313 kahjukindlustus- ja 80 elukindlustusteenuse pakkujat.

2008. aastal kogusid kindlustusseltsid kindlustusmaksleid kokku 5,8 miljardit krooni ja maksid kindlustusvõtjatele välja hüvitisi 3,7 miljardi krooni ulatuses. Valusamalt tabas aktisaturgude kukkumine ja majanduslangus elukindlustust. Eesti elukindlustusseltside kindlustusmaksete maht vähenes 2008. aastal 29,7%, samas kasvas kahjukindlustusseltside maksete maht 2,9%. Kindlustusmaksete mahu vähenemise taga on peamiselt investeerimisriskiga elukindlustuse populaarsuse järsk langus. Alates 2008. aasta teisest poolaastast võis täheldada ka kahjukindlustusturu kokkutõmbumise märke.

Kindlustusseltside omanikeringis toimus muudatusi

2008. aastal lõpetas kindlustustegevuse QBE Kindlustuse Eesti AS. Kindlustusselts andis 1. novembrist 2008 oma kindlustusportfelli üle sama grupi QBE Insurance (Europe) Limited Eesti filiaalile.

Omanik muutus ka elukindlustusseltsil Seesam Life Insurance SE, mille senine omanik Suomi Mutual Life Assurance Company müüs 100% aktsiatest Wiener Städtische Versicherung AG Vienna Insurance Group'ile.

Aktiikapitali tõstsid 2008. aastal kaks kahju- ja üks elukindlustusselts. Muudatused kindlustusseltside aktiikapitalis, seltside arvus ja omanikeringis mitteresidentide otsese osaluse suurusele aktiikapitalis mõju ei avaldanud. Osalus püsis peaaegu muutumatuna: 71%. Mitteresidentide poolt otseselt kontrollitav osa 2008. aasta kindlustusmaksete alusel oli kokku 65%, sh kahjukindlustuses 77% ja elukindlustuses 43%. Ülejäänud 57% elukindlustusturust kuulub Eesti kindlustusseltsidele, mille omanikud on Rootsi investorite poolt otseselt kontrollitavad kaks Eesti suurpanka.

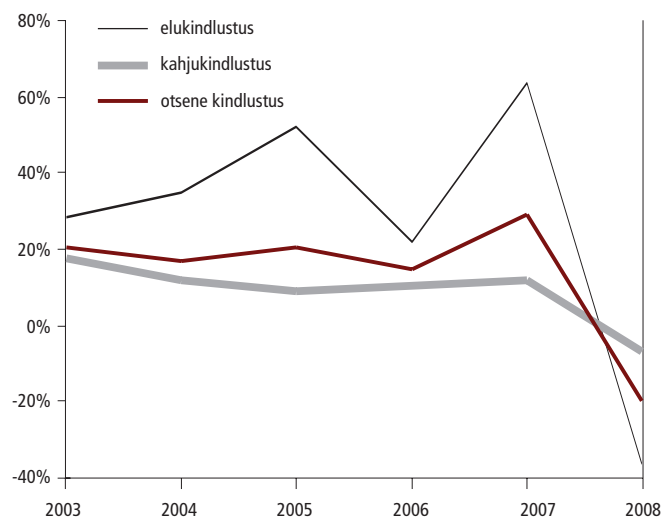
Kaks kahjukindlustusseltsi asutasid filiaalid Balti riikides

Uute kindlustusvõtjate leidmiseks laiendasid kaks kindlustusseltsi oma tegevust lähiriikidesse. 2008. aastal andis Finantsinspeksioon Swedbank Varakindlustus AS-ile (kuni 17. märts 2009 AS Hansa Varakindlustus) loa filiaali avamiseks Lätis ja AS-ile IF Eesti Kindlustus loa filiaalide avamiseks Lätis ja Leedus.

Kahjukindlustuse osakaal suurenes

Otsese kindlustuse, st elu- ja kahjukindlustuse turujaotus muutus aasta jooksul 9% võrra kahjukindlustuse kasuks. Kahjukindlustuse osakaal suurenes 65,9%-ni. Arvestades, et 2008. aastal kasvas tarbijahinnaindeks 10,4%, pöördus 2007. aasta 29,2% suurune otsese kindlustuse reaalkasv 2008. aastal negatiivseks. 2008. aastal oli reaalkasv -19,5% (vt joonis 12). Eesti kindlustusseltside tegevus edasikindlustusandjana on jätkuvalt marginaalne.

Joonis 12. Kindlustusmaksete reaalkasv, 2003–2008

6.3.I. Elu- kindlustusseltsid

2008. aastal kogusid elukindlustusandjad kindlustusmakseid 1,98 miljardit krooni, kindlustusmaksete maht vähenes 29,7%. Hüvitisi (sh ka tagasiostud) maksti välja 1,4 miljardi krooni eest. Ligi kolmandik kindlustusmaksetest koguti Eesti elukindlustusseltside Läti ja Leedu filiaalide kaudu.

Investeeringisriskiga elukindlustuse müük vähenes oluliselt. Langus maailma finantsturgudel ja ebakindlus Eesti majanduse tuleviku suhtes on muutnud kindlustusvõtjad väga ettevaatlikuks. Investeeringisriskiga elukindlustuse müük vähenes aastaga 47,6%. Traditsiooniliste elukindlustuslepingute¹⁷ kindlustusmaksed kasvasid küll 15,2%, kuid osa sellest kasvust tuleb kanda Euroopa äriühingu Seesam Life Insurance SE moodustamise arvele 2007. aasta lõpus, mil seltsi Läti ja Leedu filiaalide andmed lisandusid kindlustusseltsi portfelli.

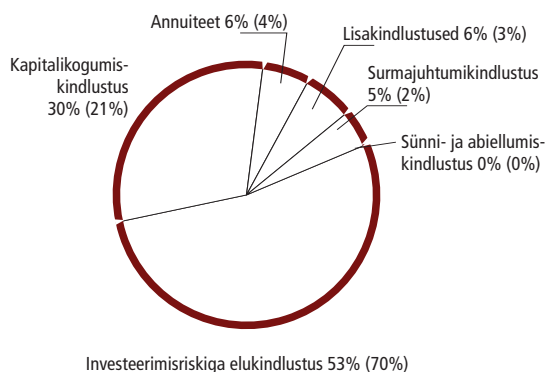
2008. aasta lõpu seisuga oli Eesti elukindlustusseltsidel jõus 293 179 põhilepingut ja 187 372 lisakindlustuslepingut kogusummas¹⁸ 75,8 miljardit krooni ja annuiteetide aastasummaga ligikaudu 0,9 miljardit krooni. Kasv võrreldes möödunud aastaga oli põhilepingute puhul vastavalt 9,6% ja lisakindlustuslepingute puhul 6,7%.

Lepingute arvu järgi on liidripositsioonil endiselt kapitalikogumiskindlustus, mis hõlmas 40,3% kõikidest aasta lõpul jõus olnud põhikindlustuslepingutest. Kapitalikogumiskindlustuse lepingute osakaal on viimastel aastatel aga järjepidevalt vähenenud. Samal ajal on kasvanud investeeringisriskiga elukindlustuslepingute osakaal. Kuigi investeeringisriskiga elukindlustuslepingute müük sai 2008. aastal suure tagasiöögi osaliseks, kasvas nende lepingute osakaal põhikindlustuslepingutes 29,2%-lt 31,4%-ni.

Kõige rohkem sõlmiti uusi surmajuhtumikindlustuse lepinguid. Kindlustusmaksete maht suurenes 2008. aastal kõikides kindlustusliikides peale abiellumis- ja sünnikindlustuse ning investeeringisriskiga elukindlustuse. 2008. aastal sõlmitud uuestest põhikindlustuslepingutest moodustasid suurima osa surmajuhtumikindlustuse lepingud, mis moodustasid 43,3% kõikidest aasta jooksul sõlmitud uuestest põhikindlustuslepingutest.

Kindlustusmaksete alusel oli populaarseimaks kindlustusliigiks jätkuvalt investeeringisriskiga elukindlustus, kuivõrd investeeringisriskiga elukindlustuse kindlustuslepingutele on üldjuhul iseloomulik keskmisest kõrgem kindlustusmaks. Samas maksete osakaal vähenes siin aastaga 71,4%-lt 53,2%-le (vt joonis 13).

Joonis 13. Elukindlustusliikide turuosad kindlustusmaksete alusel 2008 (sulgudes 2007)

¹⁷ Kindlustus surmajuhtumiks, kapitalikogumiskindlustus, sünni- ja abiellumiskindlustus ning pensionikindlustus

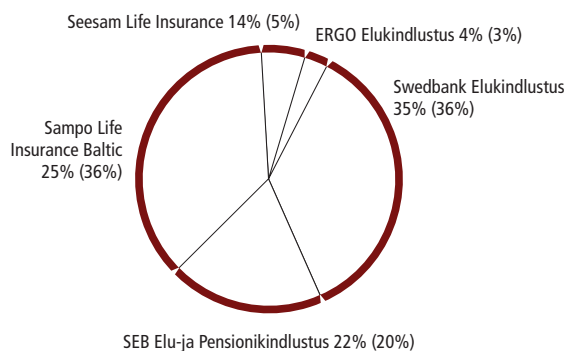
¹⁸ Aasta jooksul maksimaalselt väljamakstavad kindlustussummad (ei sisalda annuiteetmaksetena makstavaid summasid)

Kolm suurimat elukindlustusseltsi kogusid 82% kindlustusmaksetest

Investeeringuriskiga elukindlustuse müügi vähenemine mõjutas oluliselt peamiselt investeerimisriskiga elukindlustusele spetsialiseerinud SE Sampo Life Insurance Baltic tegevust, kindlustusseltsi turuosa vähenes aastaga ligi 11% langedes 25%-le. Seesam Life Insurance SE turuosa suurenes seoses Euroopa äriühingu moodustamisega 5%-lt 14%-le. Turuliidriks on jätkuvalt Swedbank Elukindlustus AS (kuni 17. märts 2009 AS Hansa Elukindlustus) (vt joonis 14).

Swedbank Elukindlustus AS-i, AS-i SEB Elu- ja Pensionikindlustus ja SE Sampo Life Insurance Baltic poolt kogutud kindlustusmaksed moodustasid kokku 82% kõikidest kindlustusmaksetest.

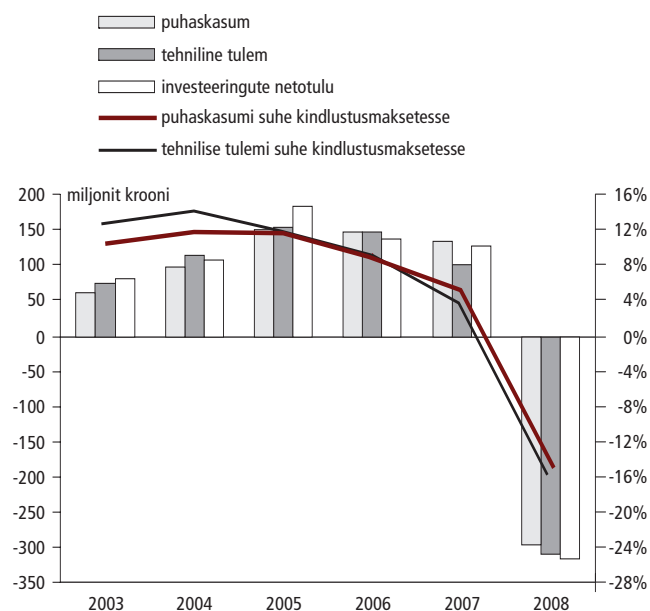
Joonis 14. Elukindlustusandjate turuosad kindlustusmaksete alusel 2008 (sulgudes 2007)

Elukindlustussektor lõpetas aasta suure kahjumiga

Auditeerimata andmetel lõpetasid 2008. aastal oma tegevuse kahjumiga neli kindlustusseltsi viiest. Elukindlustusandjate summaarne auditeerimata kindlustustehniline kahjum aastal 2008 oli 310,6 miljonit krooni ja puhaskahjum 297,1 miljonit krooni. Võrdluseks: 2007. aasta lõpetasid seltsid 134,4 miljoni kroonise kasumiga. 2008. aasta negatiivse tulemi allikaks oli eelkõige 317,3 miljoni kroonine investeerimiskahjum (vt joonis 15). Kindlustusandjad tegelesid aasta teisel poolel aktiivselt investeerimisstrateegiate ümbervaatamisega, et varade edasist langust vältida. Investeeringute maht lühiajalistesse tähtajalistesse hoiustesse kasvas 2008. aasta jooksul märgatavalt, enne uute väärtpaberiinvesteeringute soetamist oodatakse finantsturgude stabiliseerumist.

Joonis 15. Elukindlustusseltside kasum (tehniline tulem) ja kasumimarginaal (tehnilise tulemi marginaal), 2003–2008

6.3.2. Kahju- kindlustusseltsid

Elukindlustusseltside varad vähenesid aastaga 27%

Elukindlustusseltside varad vähenesid aastaga 26,8% ja ulatusid 2008. aasta lõpuks 6,2 miljardi kroonini. Seltside kohustused kindlustusvõtjate ees ehk kindlustustehnilised eraldised ja garanteeritud finantskohustused kasvasid aasta jooksul 4,4% ning ulatusid aasta lõpuks 3 miljardi kroonini. Finantsturgude langus koos tagasiostudega viis investeerimisriskiga elukindlustuse investeeringute mahu 4,5 miljardilt kroonilt 2,3 miljardi kroonini. Kindlustusandjate koondbilansis oli investeeringuid koos raha ja rahaekvivalentidega kokku 3,7 miljardit krooni. Kõik elukindlustusseltsid täitsid kindlustustegevuse seadusest tulenevad nõuded seotud varale ja omavahendite suurusel.

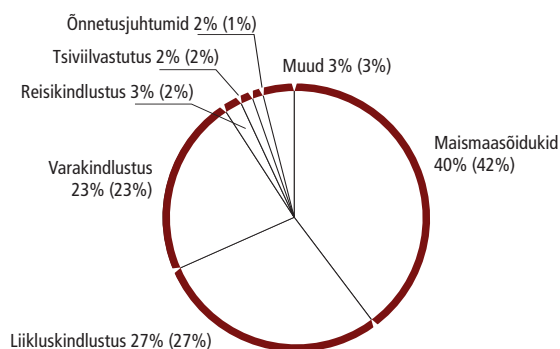
Kahjukindlustusseltside poolt kogutud kindlustusmaksete maht 2008. aastal oli 3,8 miljardit krooni, kasvades aastaga 3%. 2007. aastal oli kasv eelneva aastaga võrreldes 19%. Kindlustusmaksete mahu kasv aeglustus märgatavalt aasta teisel poolel, kusjuures viimases kvartalis asendus kasv kahanemisega – makseid koguti 6% vähem kui 2007. aasta neljandas kvartalis. Hüvitisi maksti 2,2 miljardi krooni ulatuses, mis on 7% enam kui 2007. aastal.

Kaskokindlustuse kindlustusmaksete maht vähenes

Kahjukindlustusturul domineerivad jätkuvalt sõidukitega seotud kindlustusliigid. Maismaasõidukite kindlustuse ja liikluskindlustuse kindlustusmaksete maht moodustab üle 2/3 kahjukindlustusturu mahust. Kolmas suurim kindlustusliik on varakindlustus. Ülejäänud kindlustusliikide osatähtsused jäävad vahemikku 1–3% (vt joonis 16).

Kindlustusmaksete maht vähenes maismaasõidukite kindlustuses ja juriidiliste isikute varakindlustuses ligikaudu 1% ja kasvas liikluskindlustuses 3%. Kuna kindlustusturu kasv on viimastel aastatel toetunud eelkõige kohustustusele kindlustada laenu või liisingu abil soetatud sõiduk või eluase, siis olukorras, kus kinnisvaraturg jahtub ning uute autode müük ja liisimine väheneb, on kindlustusturu kasvu aeglustumine mõisteta.

Joonis 16. Kahjukindlustusliikide turuosad otsese kindlustuse kindlustusmaksete alusel 2008 (sulgudes 2007)

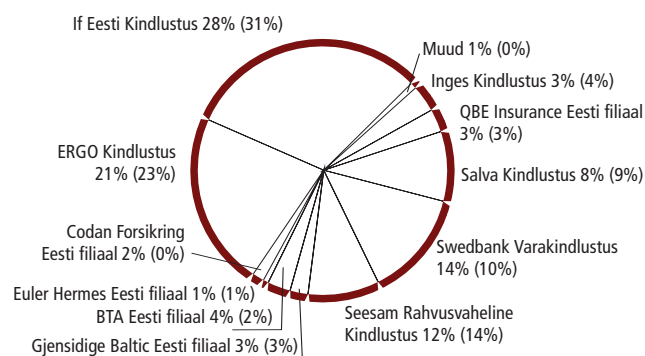
Konkurentsi pakuvad välismaiste kahjukindlustusseltside filiaalid

Eestis tegevusloa alusel tegutsevatele kahjukindlustusseltsidele pakuvad järjest tihedamat konkurentsi ka välismaiste kahjukindlustusseltside filiaalid. Seltside ja filiaalide koondnäitajate alusel kasvas kindlustusmaksete maht 2008. aastal kokku 8%, mis on viie protsendi võrra kõrgem kui ainult seltside andmete alusel arvutatud kasv. Filiaalidest pakkusid suurimat konkurentsi eelkõige BTA apdrošināšanas akciju sabiedrība Eesti filiaal, AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal ning ka 2007. aasta lõpus tegevust alustanud Codan Forsikring A/S Eesti filiaal.

Kolm suurimat kahjukindlustusseltsi kontrollivad 63% kahjukindlustusturust

Kindlustusandjate turuosades toimusid 2008. aastal olulised muutused. Turuliider on jätkuvalt AS If Eesti Kindlustus, kuid seltsi turuosa vähenes 2008. aastal kolme protsendi võrra. Kahjukindlustusturu ümberjagamise konkurentsist väljusid võitjatenähtavalt Swedbank Varakindlustus AS ja välisriikide kindlustusandjate filiaalid. Swedbank Varakindlustus AS kasvatas oma turuosa aastaga 10%-lt 14%-le, möödudes aastaid kolmandal positsioonil asunud Seesam Rahvusvaheline Kindlustus AS-ist. Kindlustusandjate filiaalid kokku moodustasid 2008. aastal kindlustusmaksete mahust märkimisväärsed 11% (2007. aastal 6%). Kolme suurima kahjukindlustusseltsi poolt kontrollitav turuosa oli 2008. aasta lõpu seisuga 63%, mis 2007. aastaga võrreldes oluliselt ei muutunud (vt joonis 17).

Joonis 17. Kahjukindlustusandjate turuosad kindlustusmaksete alusel 2008 (sulgudes 2007)

Edasikindlustuse osakaal kindlustusmaksetes vähenes

Turul tervikuna vähenes 2008. aastal edasikindlustuse osakaal kindlustusmaksetes 12%-ni võrrelduna 2007. aasta 14%-ga. 2008. aasta andmete alusel varieerub väljamineva edasikindlustuse osakaal kindlustusmaksetest seltsiti 4%-st 60%-ni.

Liikluskindlustuse kahjud vähenesid

2008. aasta kujunes kahjukindlustusseltside tulemuslikumaks kui 2007. aasta, mis väljendub seltside kindlustustegevust iseloomustavates suhtarvudes. Neto kahjusuhe¹⁹ oli väiksem peaaegu kõigil kahjukindlustusseltsidel. Kahjusuhte vähenemise peamiseks allikaks oli liikluskindlustus, kus vastav näitaja vähenes võrreldes 2007. aastaga umbes 24% võrra (nii bruto- kui netoarvestuses). Maismaasõidukite kindlustuse kahjusuhe jäi enam-vähem 2007. aasta tasemele, varakindlustuses see kasvas. Kahjukindlustuse bruto kahjusuhe oli 2008. aastal 61,1% (2007. aastal 63,8%), neto kahjusuhe 61,5% (2007. aastal 66%).

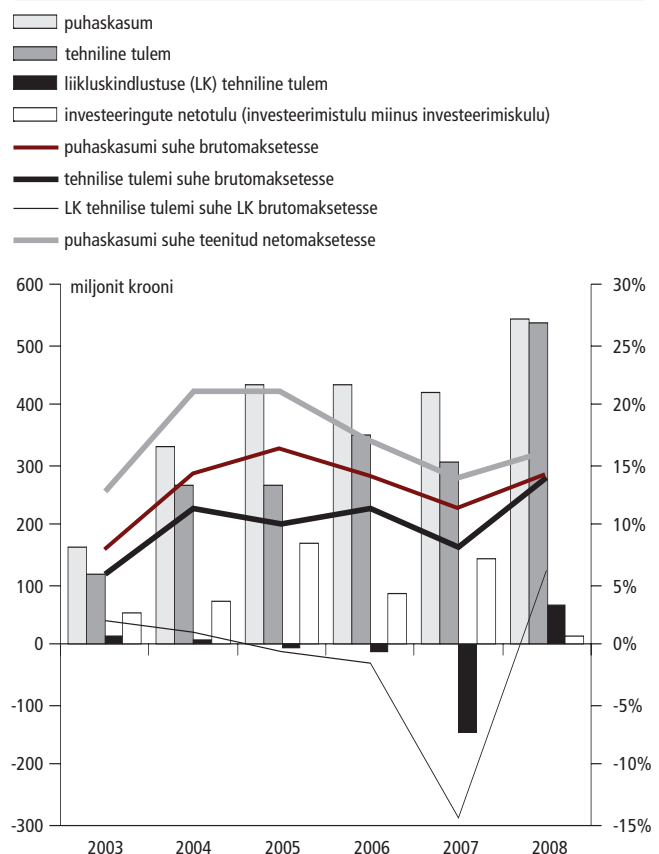
Kasvav konkurents on sundinud kahjukindlustusseltse tegutsema kuluefektiivsemalt. Kahjukindlustusseltside 2008. aasta bruto ja neto kulusuhted²⁰ olid vastavalt 21,7% ja 22,4%. Mõlemad on ligikaudu 1% võrra väiksemad kui 2007. aastal.

Kahjukindlustusseltside 2008. aasta bruto kombineeritud suhte²¹ kujunes 82,9% ja seltside enda kasumlikkust iseloomustav neto kombineeritud suhe oli 83,9%. Mõlemad on madalamad kui 2007. aasta vastavad näitajad.

Kahjukindlustusseltside puhaskasum kasvas rohkem kui neljandiku võrra

Kahjukindlustussektori jaoks oli 2008. aasta kasumlik²²: investeerimiskasum kokku 16 miljonit krooni, tehniline tulem 536 ja puhaskasum 539 miljonit krooni. Tulem oli finantskriisist tingituna kõige kehvem neljandas kvartalis, kuid kogusummas siiski positiivne. Madalat investeringute netotulu kompenseeris erakordselt hea tehniline tulem. 2008. aasta andmetel kasvas kahjukindlustusseltside puhaskasum kokku 28%. Puhaskasumiga lõpetasid 2008. aastal kõik seltsid peale ühe (vt joonis 18).

Joonis 18. Kahjukindlustusseltside kasum (tehniline tulem) ja kasumi marginaal (tehnilise tulemi marginaal), 2003–2008

¹⁹ Kahjunõuete suhe kindlustusmaksetesse (brutonäitaja sisaldab ka edasikindlustuse osa)

²⁰ Administratiivkulude ja periodiseeritud sõlmimiskulude suhe kindlustusmaksetesse

²¹ Kombineeritud suhe = kahjusuhe + kulusuhe (brutonäitaja sisaldab ka edasikindlustuse osa)

²² Auditeerimata andmed

6.4. Kindlustusvahendajad

Kahjukindlustusseltside varad kasvasid 10% võrra

Kahjukindlustusseltside varade maht oli 2008. aasta lõpus 5,4 miljardit krooni. Seltside kindlustustehniliste eraldiste (netona edasikindlustusest) maht jäi 2008. aasta lõpus 2007. aasta lõpu tasemele ja ulatus 2,1 miljardit kroonini, osakaal bilansimahust 38,6%. Kindlustusseltside koondbilansis oli investeeringuid koos raha ja rahaekvivalentidega kokku 4,7 miljardit krooni. 2008. aasta lõpu seisuga täitsid kõik kahjukindlustusseltsid kindlustustegevuse seadusest tulenevad nõuded seotud varale ja omavahendite suurusele.

Seisuga 31. detsember 2008 oli kindlustusvahendajate nimekirja kantud 26 Eestis registreeritud kindlustusmaaklerit, ligi 600 piiriülest kindlustusmaaklerit ning ligi 1100 piiriülest kindlustusagenti, kellel on õigus Eesti kindlustusvahenduse turul tegutseda.

Kui 2006. ja 2007. aastal kasvas maaklerite poolt vahendatud kindlustuslepingute brutomaksete maht eelmise aastaga võrreldes keskmiselt 20-35% ning vahendustasude (komisjonitasude) mahu kasv jäi erinevatel maakleritel reeglina vahemikku 20-50%, siis 2008. aastal kasv aeglustus. 2008. aastal vahendatud kindlustuslepingute brutomaksete mahud kasvasid võrreldes 2007. aastaga 2-10%, olles üksikutel juhtudel ka kõrgemad.

Valdav enamik suuremaid ja staažikamaid Eestis registreeritud kindlustusmaaklereid on Eesti Kindlustusmaaklerite Liidu liikmed, kellest absoluutne enamik saavutas 2008. aastal möödunud aastaga võrreldes sama müüginahu. Üksikud maaklerid suutsid oma näitajaid ka parandada.

Kahjukindlustusseltsid maksid 2008. aastal vahendatud lepingute eest (sh varasematel aastatel vahendatud lepingud) kindlustusmaakleritele ligi 170,5 miljonit krooni. Teiste riikide kindlustusmaakleritele maksti vahendustasusid ligi 1,8 miljonit krooni

Elukindlustuses on kindlustusmaaklerite kasutamine vahendajatenä harvaesinev. Elukindlustusseltsid maksid 2008. aastal vahendatud lepingute eest kindlustusmaakleritele ligi 296 tuhat krooni. Teiste riikide kindlustusmaakleritele maksti vahendustasusid ligi 360 tuhat krooni

Aasta-aastalt suureneb Euroopa Liidu liikmesriikidest saadatud piiriüleste kindlustusteenuste vahendamise teadete hulk, kuid täna ei ole piiriüleste kindlustusvahendajate tegevuse mõju siinsele kindlustusvahenduse turule veel märkimisväärne. Kindlasti on oodata kasvu välisriikidest vahendatud kindlustuslepingute osas nende kindlustusliikide puhul, millele on siinselt kindlustus-turult soovidele vastavat kindlustustoodet raske leida.

Majanduslangusest tulenevalt võib 2009. aastaks prognoosida vahendatavate kindlustuslepingute arvu ja mahu vähenemist, mille tingib müüdavate kindlustuslepingute üldmahu vähenemine.

6.5. Fondivalitsejad ja fondid

6.5.I. Fondivalitsejad

Seisuga 31. detsember 2008 tegutses Eestis 14 tegevusluba omavat fondivalitsejat.

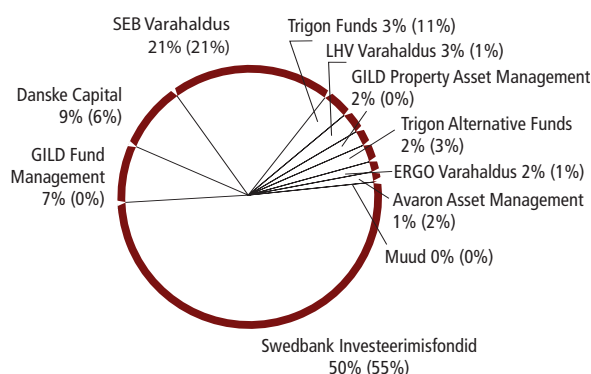
2008. aastal tuli turule kolm uut fondivalitsejat: AS Limestone Investment Management, Nordea Pensions Estonia AS ja AS Redgate Asset Management (endise ärinimega AS Redgate Varahaldus). AS Limestone Investment Management pakub teenust Luksemburgis registreeritud fondidele ja Nordea Pensions Estonia AS keskendub oma tegevuses pensionifondide valitsemisele. Aasta lõpus tegevusloa saanud AS Redgate Asset Management tegevust 2008. aastal alustada ei jõudnud. 2008. aastal alustasid fondiosakute pakkumist ka 2007. aastal tegevusloa saanud AS GILD Property Assets Management ja AS GILD Fund Management.

Fondivalitsejate turuosad muutusid

Aktiafondide mahtude märkimisväärne vähenemine tõi 2008. aastal kaasa fondivalitsejate turuosade ümberjagamise. Eelisolukorras olid fondivalitsejad, kelle põhitegevuseks on pensionifondide valitsemine: Danske Capital AS, AS LHV Varahaldus, ERGO Funds AS ja Nordea Pensions Estonia AS (vt joonis 19). Lisaks suutsid tugeva positsiooni saavutada tegevust alustanud *hedgefondi* valitseja AS GILD Fund Management ja kinnisvarafondi valitseja AS GILD Property Asset Management. Aasta lõpuks moodustas nimetatud kahe fondivalitseja turuosa kokku 9%. Suurimaks kaotajaks oli aktsiafondidele spetsialiseerunud AS Trigon Funds, mille turuosa vähenes aastaga 11%-lt 3%-le. Turuliidri Swedbank Investeeringufondid AS-i turuosa vähenemise taga oli samuti aktsiafondide suur osakaal tema poolt valitsetavate fondide kogumahu.

Joonis 19. Fondivalitsejate turuosad vastavalt valitsetavate

investeeringufondide mahtudele 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

Turuosa muutustele vaatamata on fondituru kontsentratsioon jätkuvalt kõrge. 2008. aasta lõpus kuulus kolmele suurimale fondivalitsejale kokku 80% fonditurust (2007. aastal 82%).

Valitsetavate varade kogumaht vähenes märkimisväärselt

Fondivalitsejate poolt valitsetavate varade kogumaht vähenes 2008. aasta jooksul 41,7 miljardilt kroonilt 27,8 miljardi kroonile. Sellest 21,3 miljardit krooni moodustasid valitsetavad investeerimisfondid ning 6,5 miljardit krooni klientide väärtpaberiportfellid, kusjuures väärtpaberiportfellide maht aastaga oluliselt ei muutunud. Väärtpaberiportfellide valitsemise teenust pakkus 2008. aastal viis fondivalitsejat.

²⁴ 2007. aasta teisel poolel fondivalitseja tegevusloa saanud AS GILD Property Asset Management ja AS GILD Fund Management ei olnud seisuga 31.12.2007 veel fondiosakute pakkumist alustanud.

6.5.2. Investeeringimis- ja pensionifondid

Fondivalitsejate varade kogumaht kasvas 12%

Fondivalitsejate endi varade kogumaht ulatus aasta lõpus 1,4 miljardi kroonini ja varade struktuuris olulisi muutusi ei toimunud. Aasta lõpu seisuga olid bilansis suurima osakaaluga nõuded krediitiasutustele: 46%. Teine oluline osa fondivalitsejate varade mahust kuulus investeeringutele enda valitsetavatesse fondidesse, mis moodustasid 2008. aasta lõpus ligikaudu 24% bilansimahust.

Sektori kasum oli üle kolme korra väiksem

2008. aastal teenisid fondivalitsejad auditeerimata andmetel kokku kasumit 101 miljonit krooni, mida on 72% vähem kui 2007. aastal. Rahvusvahelisele finantskriisile vaatamata lõpetas üle poole fondivalitsejatest aasta kasumiga. Sektori kasumit vähendas peamiselt valitsemistasude vähenemine ja realiseerimata kahjum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt. Väärtpaberiturude languse tõttu kandsid suurimat kahjumit tururiskile enam avatud fondivalitsejad. Peamiseks tururiski allikaks kujunesid vabatahtlikud investeeringud enda valitsevatesse investimisfondidesse ja investeeringud väärtpaberitesse.

Fondivalitsejate sektori administratiivkulud kasvasid 2008. aastal umbes 36%, mille põhjuseks olid uute fondivalitsejate tegevuse alustamisega seotud kulud. Staažikamate fondivalitsejate administratiivkulude kogusumma vähenes.

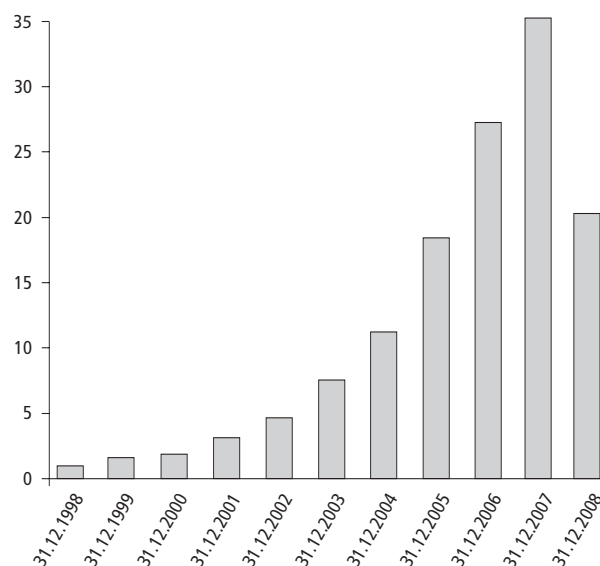
Finantskriis kärpis sektori omakapitali tulukust märkimisväärselt, 2008. aasta tulukuseks kujunes 8%. Võrdluseks: 2007. aastal küündis tulukus 37%-ni.

Fondivalitsejate sektori omavahendite ülejääk omavahendite normatiivist kasvas 2008. aasta jooksul 219%-lt 324%-le. Ülejääk varieerub fondivalitsejate lõikes oluliselt. Omavahendite ülejäägi kasvu toetas 2007. aastal teenitud korralik kasum, millest põhiline osa jäeti dividendidena välja võtmata.

Investeeringimisfondide, sh pensionifondide varade puhasväärtus vähenes aastaga 40% ehk 14 miljardi krooni võrra ulatudes aasta lõpuks 20,6 miljardi kroonini. Selline varade maht on võrreldav 2006. aasta keskepaiga tasemega (vt joonis 20).

2008. aastal toimunud sündmused globaalsetel finantsturgudel avaldasid Eesti fondisektorile tugevat mõju. Investeeringute väärtuse vähenemise tulemusena vähenes oluliselt investeeringimis- ja pensionifondide varade maht, mis omakorda väljendus fondide negatiivses tootluses ning seeläbi ka osakuomanikele kuuluvate osakute väärtuse vähenemises. Fondide maht vähenes nii investeeringute väärtuse vähenemise läbi kui ka seetõttu, et investorid väljusid fondidest.

Joonis 20. Investeeringimisfondide (sh pensionifondide) vara puhasväärtuse dünaamika 1998–2008 (mlrd kr)

Jaanuaris vähenes fondide koondvarade maht 3,6 miljardi krooni võrra. Järgmise seitsme kuu jooksul jäi koondvarade maht suhteliselt stabiilseks, püsidis 31–32 miljardi krooni piirides. Septembris USA investeerimispanka Lehman Brothers pankrotist alguse saanud aktsiaturgude lauskukkumise tulemusena vähenes fondide varade koondmaht aasta viimase nelja kuuga 11,1 miljardi krooni võrra, millest 6,4 miljardit krooni langes oktoobrikusse (vt joonis 21).

Vaatamata keerulistele aegadele maailma finantsturgudel ning investorite pessimistlikule meeleolule registreeriti Eestis 2008. aastal hulk uusi investeerimis- ja pensionifonde. 2008. aastal suurenes Eestis registreeritud investeerimisfondide arv 58-lt 76-ni. 2008. aastal lisandusid turule 1 võlakohustuste fond, 3 aktsiafondi, 4 kohustuslikku pensionifondi, 5 vabatahtlikku pensionifondi, 3 kinnisvarafondi ning 2 *hedge* fondifondi. Uute fondide varade puhasväärtus moodustas 31. detsembri 2008. aasta seisuga 2,5 miljardit krooni ehk 12% investeerimis- ja pensionifondide koondvaradest. Uute fondide tulek kompenseeris teatud määral sektori langust 2008. aastal.

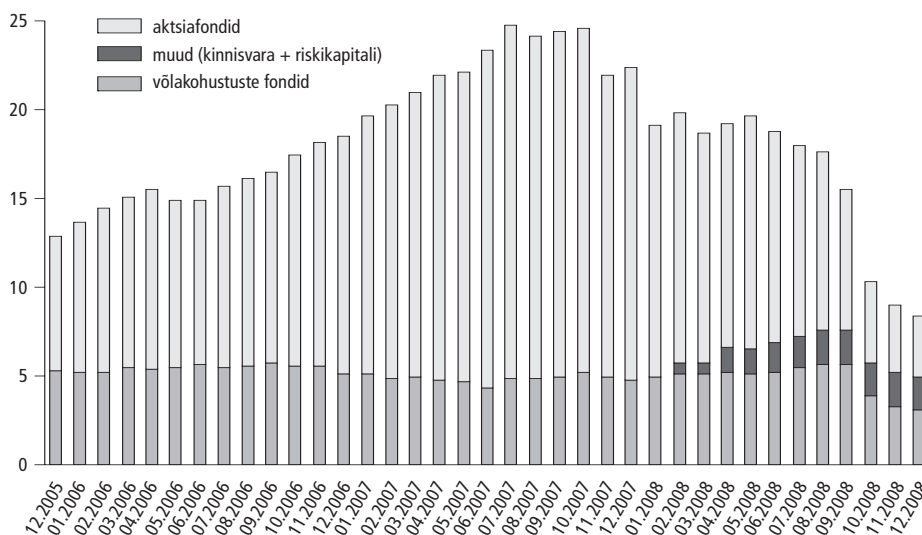
Aktsiafondide varude maht vähenes

Pikaaegses kasvufaasis olnud aktsiafondide jaoks osutus 2008. aasta väga raskeks: Eestis registreeritud aktsiafondide varade maht vähenes aasta alguse 17,7 miljardilt kroonilt aasta lõpuks 3,5 miljardile kroonile ehk 80%. Viimati oli aktsiafondide varade maht sellisel tasemel 2004. aasta lõpus. Aktsiafondide osakuomanike arv oli aasta lõpus 25 647.

Võlakohustuste fondide – rahaturu- ja intressifondide varade maht vähenes aastaga 36% moodustades 2008. aasta lõpuks 3,1 miljardit krooni. Võlakohustuste fondide osakuomanike arv oli aasta lõpus 4 452.

2008. aastal Eesti turule tulnud muud liiki fondide – kinnisvara –, riskikapitali- ja *hedge* fondide varade maht moodustas aasta lõpus kokku 1,8 miljardit krooni ning muude fondide osakuomanike arv ulatus 603-ni.

Joonis 21. Investeerimisfondide varade maht (mlrd kr)

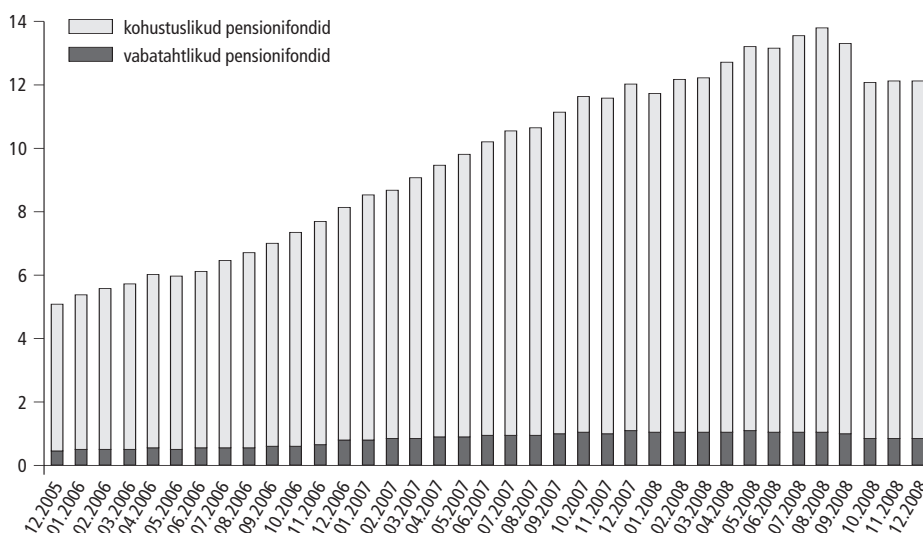
Pensionifondide varade maht vähenes

Eelmiste perioodidega võrreldes Eesti pensionifondide varade mahu kasv 2008. aasta esimese kaheksa kuuga aeglustus. Kui 2007. aastal kasvas kohustuslike pensionifondide varade maht keskmiselt 300 miljoni krooni võrra kuus, siis 2008. aasta esimese kaheksa kuuga kasvas kohustuslike pensionifondide varade maht keskmiselt 225 miljonit krooni kuus. Järgnevate kuude jooksul muutus olukord aga oluliselt. Vaatamata pensionisüsteemiga liitunud regulaarsetele sisse maksetele vähenes kohustuslike pensionifondide varade kogumaht kokkuvõttes 1,5 miljardi krooni võrra, seda eelkõige oma väärtust järsult kaotanud aktsiainvesteeringute tõttu.

Selle tulemusena jäi erinevalt viimastest aastatest kohustuslike pensionifondide varade maht aastaga praktiliselt muutumatuks, suurenedes aastaga vaid 3% ehk 0,38 miljardi krooni võrra moodustades aasta lõpus 11,4 miljardit krooni (vt *joonis 22*). Kohustuslike pensionifondide osakuomanike arv oli aasta lõpus 580 046.

Vabatahtlike pensionifondide varade maht vähenes aastaga 27% ehk 0,3 miljardi krooni võrra, moodustades aasta lõpus 0,8 miljardit krooni. Vabatahtlike pensionifondide osakuomanike arv oli aasta lõpus 53 031.

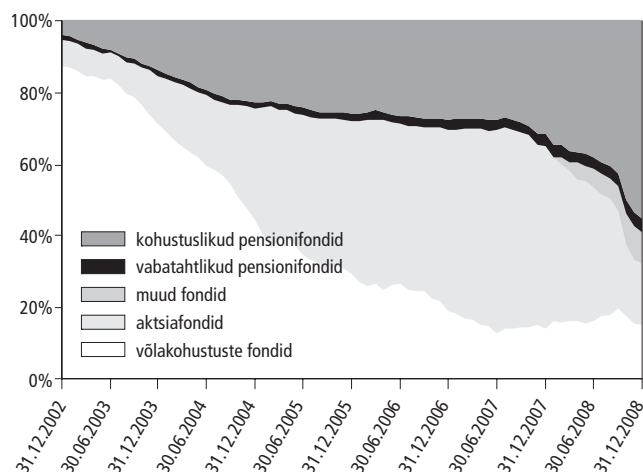
Joonis 22. Pensionifondide varade maht (mlrd kr)

Fondituru struktuur muutus

2008. aastal muutus oluliselt viimastel aastatel stabiilsena püsinud Eesti fondituru struktuur. Seni domineerinud aktsiafondide osakaal vähenes 51%-lt 17%-ni. Kohustuslike pensionifondide osakaal kasvas 32%-lt 55%-ni ning seeläbi said kohustuslikud pensionifondid suurimaks fondiliigiks Eesti fondisektoris. Võlakohustuste fondide osakaal suurenes 14%-lt 15%-ni turu kogumahust. Vabatahtlike pensionifondide osakaal kasvas 3%-lt 4%-ni. Muud fondid moodustasid kokku 9% turu kogumahust (vt *joonis 23*).

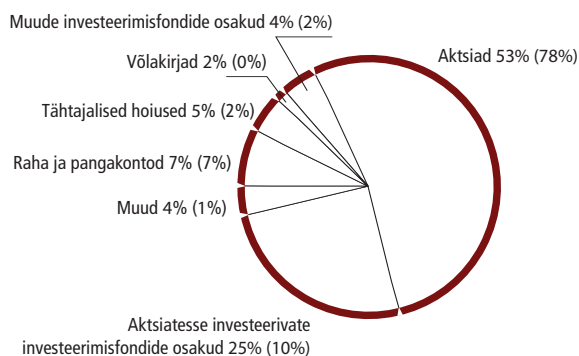
Joonis 23. Erinevat tüüpi fondide osakaalud kogu fondituru mahust
31.12.2002–31.12.2008

Aktsiainvesteeringute osakaal vähenes

Aktsiaturgudel toimuv põhjustas ka fondide investeeringute struktuuri muutuse. Aktsiafondide investeeringute koondportfellis vähenes aktsiainvesteeringute osakaal 88%-lt 78%-ni. Sealhulgas vähenesid otseinvesteeringud aktsiatesse 78%-lt 53%-ni. Investeeringud teistesse aktsiafondidesse suurenesid 10%-lt 25%-ni (vt *joonis 24*).

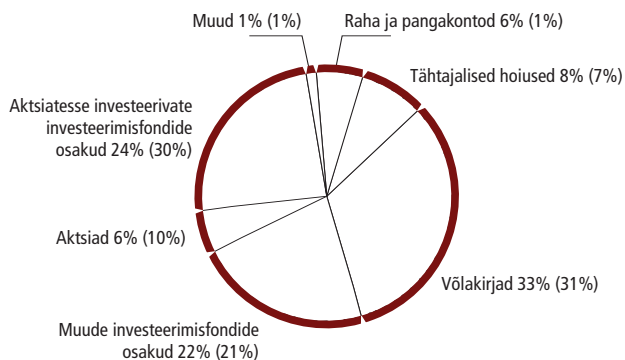
Joonis 24. Aktsiafondide varade struktuur seisuga 31.12.2008
(sulgudes 31.12.2007)

Suurenenud on intressikandvate instrumentide – võlakirjainvesteeringute ja tähtajaliste hoiuste osakaal.

Aktsiainvesteeringute osakaal on vähenenud ka kohustuslike pensionifondides 40%-lt 30%-ni, sealhulgas otseinvesteeringud aktsiatesse vähenesid 10%-lt 6%-le. Investeeringud teistesse aktsiafondidesse vähenesid 30%-lt 24%-ni (vt *joonis 25*).

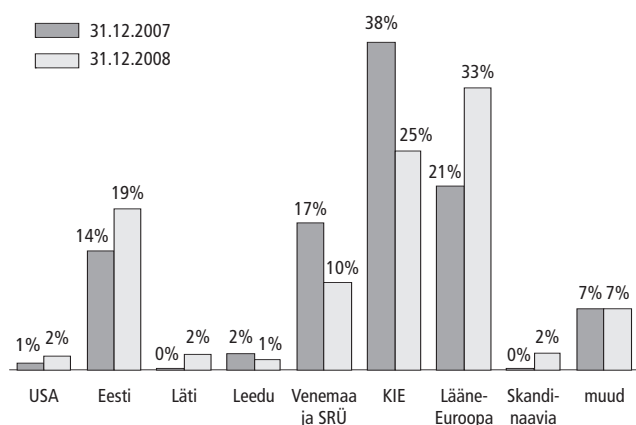
Joonis 25. Kohustuslike pensionifondide varade struktuur seisuga 31.12.2008
(sulgudes 31.12.2007)

Investeeringute geograafilises jaotuses toimus nihe arenenud turgude suunas

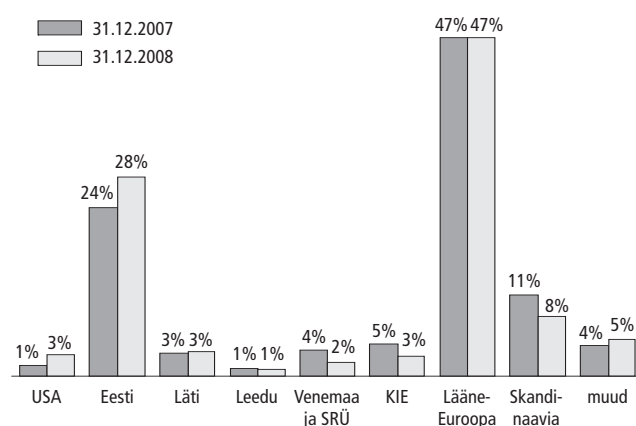
Aktsiafondide investeeringute geograafilises jaotuses toimus nihe Kesk- ja Ida-Euroopa turgudelt Lääne Euroopa poole. Kesk- ja Ida-Euroopas registreeritud emitentide osakaal vähenes aastaga 38%-lt 25%-ni, Lääne Euroopas asuvate emitentide osakaal aga kasvas 21%-lt 33%-ni (vt joonis 26).

Joonis 26. Aktsiafondide investeeringute geograafiline jaotus

Kohustuslike pensionifondide investeeringute geograafilises jaotuses, kus juba varasematel perioodidel kasutati investeeringute valikul konservatiivsemat lähenemist, olid muutused väiksemad. Siingi aga on märgata arenevate maade osakaalu vähenemist: Venemaa ja SRÜ osakaal vähenes 4%-lt 2%-ni, Kesk- ja Ida-Euroopa 5%-lt 3%-ni (vt joonis 27).

Joonis 27. Kohustuslike pensionifondide investeeringute geograafiline jaotus

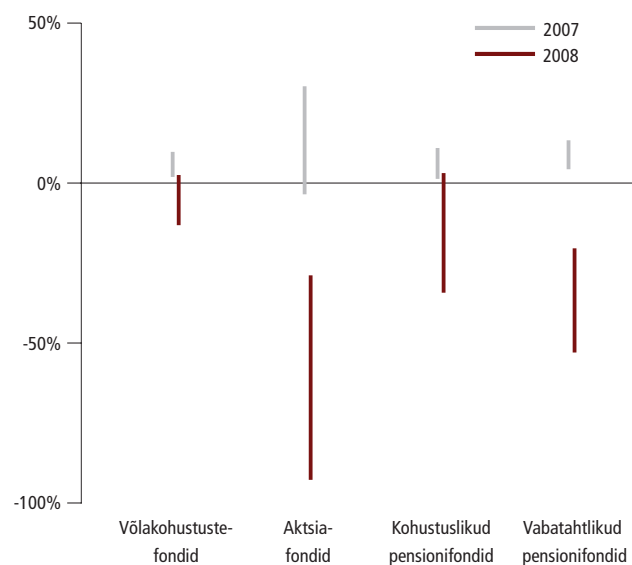
Enamiku fondide tootlus oli negatiivne

Ainult 4 Eestis registreeritud fondi saavutasid 2008. aastal positiivse tootluse:

SEB Konservatiivne Pensionifond (+3%), Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension Intress (+2%), Sampo Likviidsusfond (+2%) ja ERGO Pensionifond 2P1 (endine Rahulik Pensionifond +2%).

Eriti drastiliselt tabas finantskriis aktsiafonde, millede tootlus jäi 2008. aastal vahemikku -93% kuni -29%, kusjuures 18 aktsiafondis langes osakute väärtus kaks korda ja rohkem. Võlakohustuste fondide tootlus jäi vahemikku -13% kuni +2%, kohustuslike pensionifondide tootlus -34% kuni +3%, vabatahtlike pensionifondide tootlus -53% kuni -20%.

Joonis 28. Aastatootluse vahemikud eriliigiliste fondide lõikes

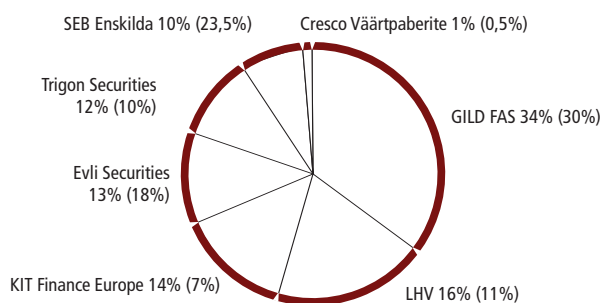
6.6. Investeeringis- ühingud

Tegevusloa alusel tegutses 2008. aastal Eestis 7 investeerimisühingut, arv aasta jooksul ei muutunud. Eestis tegutses ka üks välisinvesteeringisühingu filiaal, Soome investeerimisühingu Privanet Pankkiiriliike Privanet Eesti filiaal.

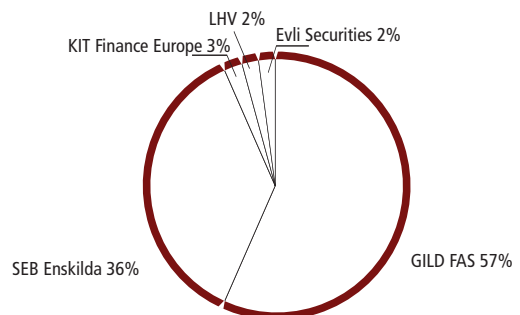
Turuosad muutused

Investeeringisteenusete müügi käibe järgi oli sektori turuliidriks AS GILD Financial Advisory Services, kes suutis väheneva turunõudluse taustal püsida konkurents ja hõivata nii finantsalase nõustamise kui ka varahalduse turul üle 50% sektori käibest. Turuosa suurendasid samuti AS LHV Varahaldus ja AS KIT Finance Europe, keda vähenenud nõudlus mõjutas vähem. Mõlemad ettevõtted tegelesid peamiselt väärtpaberivahenduse teenuste pakkumisega, mille järele nõudlus püsis 2008. aastal üllatavalt stabiilsena. Turuosa kaotasid oluliselt Evli Securities AS ja AS SEB Enskilda. Viimane oli eriti mõjutatud ettevõtete finantsnõustamise teenuste (nn ettevõtterahanduse teenuste) turu madalseisust (vt joonised 29–32).

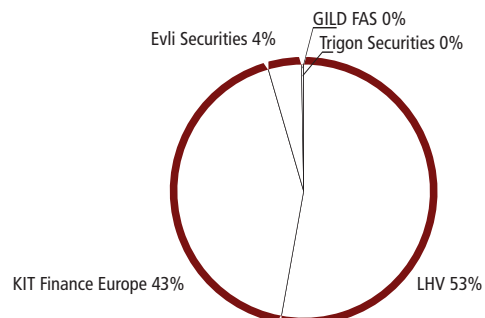
Joonis 29. Investeeringisühingute turuosad investeeringisteenusete müügi mahu järgi 2008 (sulgudes 2007)

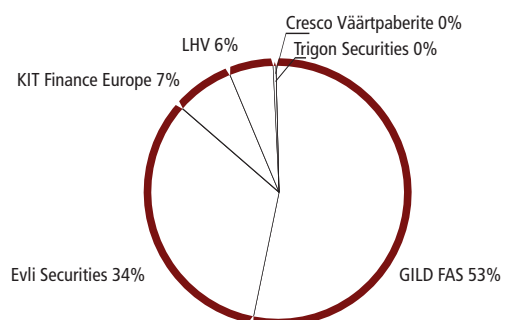
Joonis 30. Finantsalane nõustamine

Joonis 31. Väärtpaberivahendus

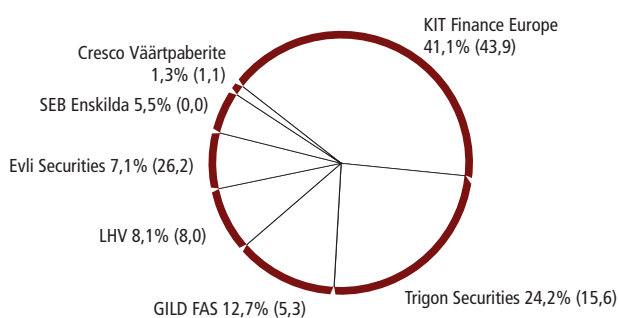

Joonis 32. Portfelli valitsemine ja muu varahaldus

Varade mahult suurim turuosaline oli jätkuvalt Venemaa pangagruppi kuuluv AS KIT Finance Europe (vt joonis 33).

Joonis 33. Investeeringusühingute turuosad bilansimahu järgi seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

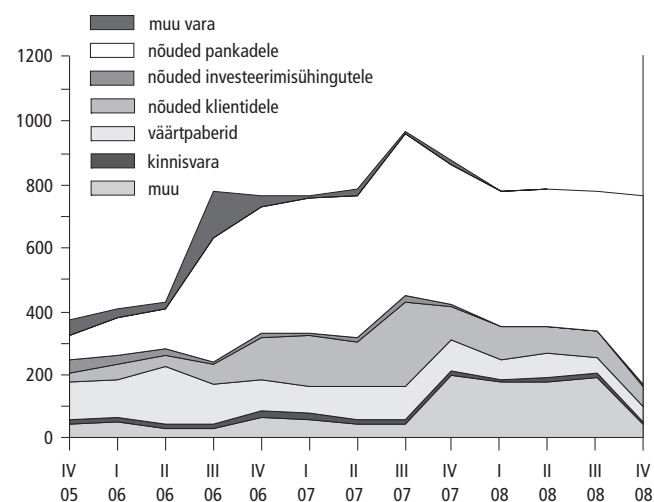

Bilansilised riskid on madalad

Sektori varade maht ja struktuur aasta jooksul oluliselt muutunud. Investeeringusühingute varade maht püsis aasta jooksul 800 miljoni krooni piires, jättes investeeringusühingud väikseimaks Finantsinspeksiooni järelevalve all olevaks sektoriks. Investeeringusühingud teenisid peamiselt tulu vahendus- ja nõustamisteenuste müügist, mis ei eelda oluliste bilansiliste riskide võtmist. Seetõttu jäi ka investeeringusühingute varade maht tagasihoidlikuks (vt joonis 34).

Ükski investeeringusühing ei omanud märkimisväärset aktiivselt juhitavat kauplemisportfelli. Väärtpaberinvesteeringute osakaal varades moodustas 2008. aastal vaid 9% (2007. aastal 12,5%). Mitu investeeringusühingut väljastasid klientidele väärtpaberite tagatisel lühiajalisi laene, seda enamasti eesmärgiga võimendada klientide lühiajalisi väärtpaberinvesteeringuid. Tulenevalt väiksemast nõudlusest võimendusega investeeringute vastu vähenesid klientidele väljastatud laenud aasta jooksul 11%-lt 6%-ni.

Joonis 34. Investeeringusühingute koondvarad (mln kr)

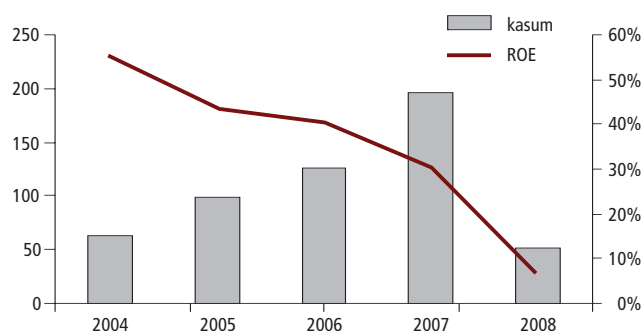

Kasum ja tulud vähenesid oluliselt

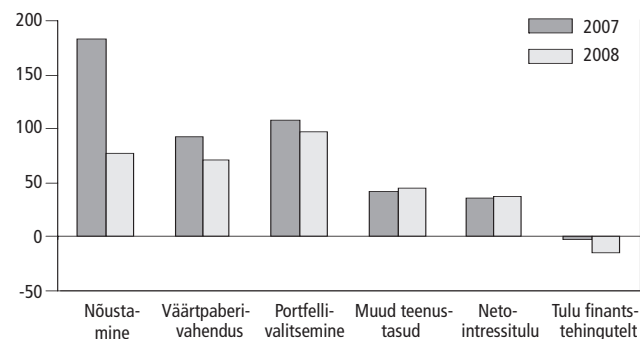
Investeeringisühingute kasum on võrreldes 2007. aastaga märkimisväärselt vähenenud. Sektori kasum vähenes võrreldes 2007. aastaga tervelt 75% (vt *joonis 35*). Kasumi vähenemise põhjuseks oli väiksem investeeringisteenu müük. Investeeringisühingud teenisid investeeringisteenu müügilt 289 miljonit krooni, mis kolmandiku võrra vähem kui aasta eest (2007. aastal 426 miljonit krooni). Teiseks kasumi languse põhjuseks on 30% kasvanud administratiivkulud (vt *joonis 36*).

Kasumlikkus on oluliselt vähenenud kõikidel investeeringisühingutel, kuid suures kahjumis oli siiski ainult üks investeeringisühing, ülejäänud sektor opereeris kas nulli lähedase kahjumiga või positiivse kasumlikkusega. Järgmiseks aastaks võib prognoosida veelgi suuremat teenustasutulude vähenemist, kuid positiivset mõju peaks tuleval aastal avaldama kulude kokkuhoid.

Joonis 35. Investeeringisühingute kasum ja omakapitali toolikkus (ROE) (mln kr)

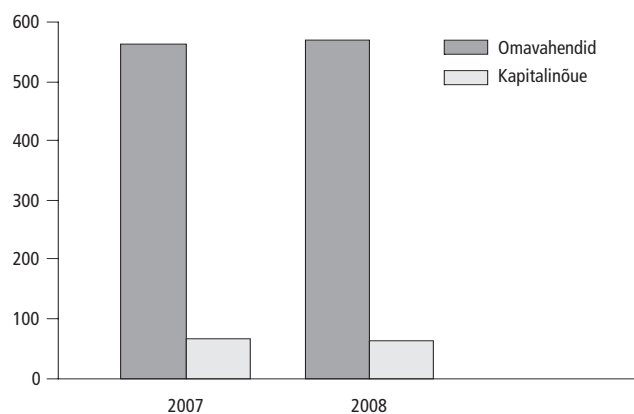
Joonis 36. Investeeringisühingute tulud tegevusvaldkondade kaupa (mln kr)

Kapitalipuhvrid on kõrged

Sektori regulatiivsete omavahendite ülejäägid ületasid investeerimisühingutele kehtestatud kapitalinõuet 9-kordselt ehk sektor keskmiselt oli märkimisväärselt ülekapitaliseeritud (vt *joonis 37*). Samas üksikute kahjumlikult tegutsevate investeerimisühingute puhul võib rääkida potentsiaalsest omavahendite ebapiisavusest ning need ettevõtted oli Finantsinspektsiooni teravdatud tähelepanu all. Ülejäänud investeerimisühingud olid vähemalt rahuldavalt kapitaliseeritud ning kuna enamus investeerimisühinguid ei teeni veel suurt kahjumit, siis otsest ohtu normatiivi täitmisele ei esinenud.

Joonis 37. Investeeringisühingute summaarsed omavahendid ja kapitalinõue (mln kr)

6.7. Investeermisteenused

6.7.1. Väärtpaberi- portfellide valitsemine

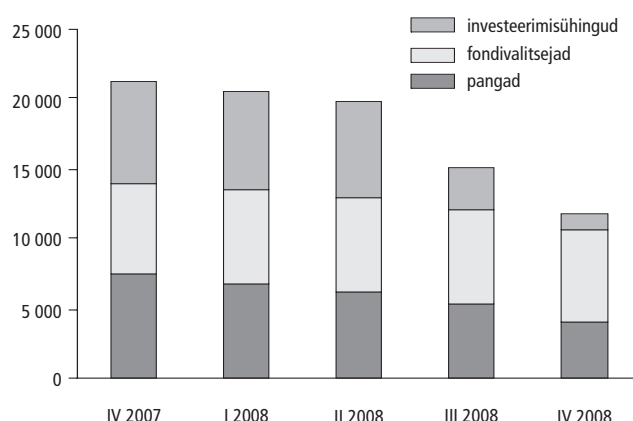
Väärtpaberiportfelli valitsemise teenus on väärtpaberitest moodustatud portfelli valitsemine iga kliendi jaoks eraldi vastavalt kliendi poolt antud üldistele juhistele. Väärtpaberiportfelli valitsemise teenust võivad osutada fondivalitsejad, investeerimisühingud ja krediidasutused.

Aasta lõpu seisuga valitsesid Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvad subjektid klientide väärtpaberiportfelle kokku 12 miljardi krooni ulatuses (2007. aastal 21 miljardit krooni). Valitsevatate portfellide maht on aastaga vähenenud 45% võrra (vt joonis 38). Eriti märgatav oli klientide investeerimisportfellide väärtuse vähenemine investeerimisühingute sektoris, kus mitme suure kutselise investori portfelli juhtimine on Eestist välja viidud.

Klientide investeerimisportfellide vähenemine on suure tõenäosusega tingitud globaalsete aktsiaturgude langusest, mis oli eriti ulatuslik Kesk- ja Ida-Euroopa turgudel. Aktsiaturgudel kantavad kahjumid sundisid paljusid investoreid oma investeerimisstrateegia ümber vaatama ning edaspidiste kahjumite vältimiseks vahendid kindlamatesse instrumentidesse ümber paigutada.

Klientide väärtpaberiportfellide kasv ei taastu tõenäoliselt enne, kui Kesk- ja Ida-Euroopa majandusarengud hakkavad ilmutama paranemise märke ning investorite ootused piirkonna väljavaadete suhtes muutuvad positiivsemateks.

Joonis 38. Väärtpaberiportfellide valitsemine sektorite lõikes (mln kr)

6.7.2. Väärtpaberite hoidmine

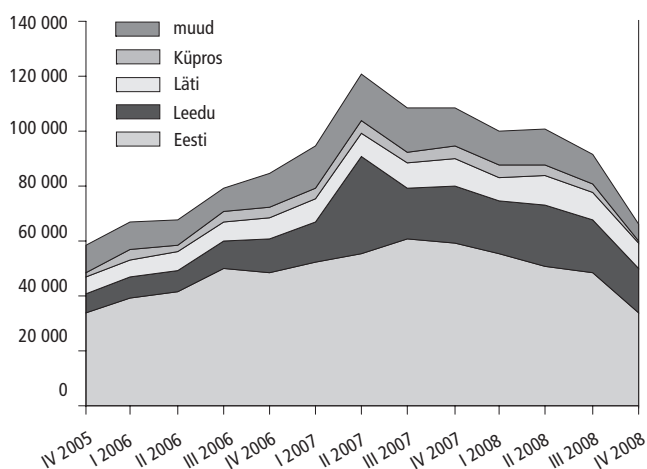
Väärtpaberite hoidmise teenus on väärtpaberite hoidmine krediitiasutuse või investeerimisühingu nimel avatud väärtpaberikontodel kolmandate osapoolte juures või väärtpaberite keskregistris sel moel, et kolmandate osapoolte jaoks ei ole väärtpaberite lõplik omanik tuvastatav. Eestis ja paljudes Euroopa Liidu riikides kehtivate seaduste kohaselt on klientide jaoks hoitavad väärtpaberid lahutatud teenusepakkuja pankrotivarast.

Üle 90% väärtpaberite omanikeks on kutselised investorid: teised pangad, kindlustusandjad, fondid, valitsus jt.

Pangad hoidsid väljaspool oma bilanssi aasta lõpu seisuga 66 miljardi krooni eest klientide väärtpabereid. Hoitavate väärtpaberite maht on aastaga kahanenud 40% võrra (vt joonis 39). Enim on vähenenud klientidele kuuluvate aktsiate ja investeerimisfondide osakute väärtus. Oluline klientide investeringute mahu langus toimus nii väärtpaberiturgude languse mõjul väärtpaberite turuväärtuse vähenemise tõttu kui ka klientide soovi tõttu likvideerida riskantsemaid investeringuid.

Investeerimisühingud hoidsid 2008. aasta lõpu seisuga klientide investeringuid 1,7 miljardi krooni eest võrreldes 2,9 miljardi krooniga 2007. aasta lõpus.

Joonis 39. Pankades hoitavad klientide väärtpaberid klientide asukohariikide lõikes (mln kr)

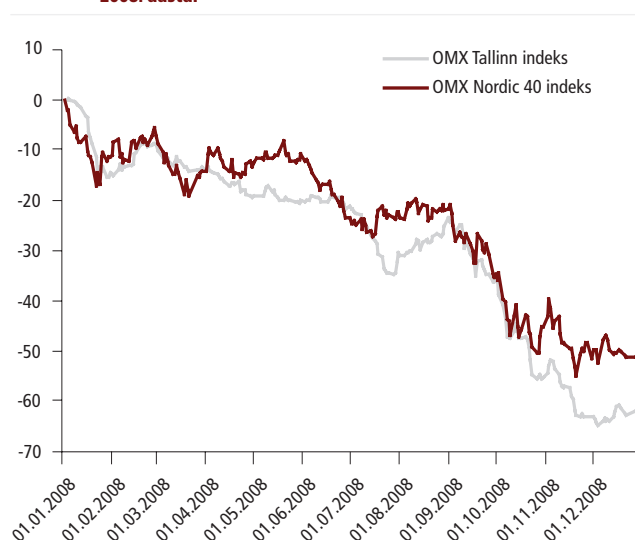

6.8. Emitendid

Nii 2008. aasta alguses kui ka aasta lõpus oli Eesti ainukesel reguleeritud väärtpaberiturul NASDAQ OMX Tallinna börsil kauplemisele lubatud 18 Eesti ettevõtte aktsiad. Seni viiest ettevõttest koosnenud võlakirjaemitentide nimekiri täienes ühe ettevõtte võrra. 2008. aastal ei toimunud ühtegi aktsiate avalikku esmapakkumist, mida võib seletada möödunud aastal aset leidnud aktsiate järsu hinnalangusega, mis ei jätnud puutumata ühtegi varaklassi ega regiooni ning tõi kaasa seninägematu hinnakorrektsiooni ka NASDAQ OMX Tallinna börsil noteeritud ettevõtete aktsiahindades.

NASDAQ OMX Tallinna börsil noteeritud aktsiate üldist suunamuutust kajastab indeks OMX Tallinn, mis saavutas Tallinna börsi üheteistkümneme tegevusaasta kõrgeima tipu ehk 1043 punkti taseme 2007. aasta veebruaris. 2007. aasta 31. detsembri seisuga oli indeksi väärtus 742 punkti. 2008. aasta jooksul langesid aktsiahinnad veelgi ning aasta lõpus oli indeksi väärtus 275 punkti. See tähendab ligi 63%-list langust. Põhjamaade 40 suurima ettevõtte koondindeksi OMX Nordic 40-ga võrreldes oli OMX Tallinna indeksi langus küll 13% võrra suurem, kuid sellest hoolimata näitab see väike erinevus, et langus tabas ka väga suuri väärtpaberiturge ning NASDAQ OMX Tallinna börs ei olnud siin erand (vt joonis 40).

Joonis 40. OMX Tallinn ja OMX Nordic 40 indeksite muutus protsentides
2008. aastal

AS Saku Õlletehas lahkus põhinimekirjast

Negatiivsetest hinnamuutustest hoolimata jätkasid kõik emitendid oma äritegevust. Carlsberg A/S 100%-line tütarettevõtja Carlsberg Breweries A/S omandas 9. mail 2008. aastal ülejäänud 50% Baltic Beverages Holding AB aktsiatest. Tehingu tulemusena saavutas Carlsberg A/S valitseva mõju Saku Õlletehase AS-i üle ja pärast kohustuslikku ülevõtupakkumist kuulus talle kokku ligikaudu 92,4% Saku Õlletehase kõigist aktsiatest. Võttes arvesse kohustusliku ülevõtmispakkumise tulemusi otsustas Carlsberg A/S alustada toiminguid ülejäänud väikeaktsionäridele kuuluvate aktsiate ülevõtmiseks, mille tulemusena lahkus 20. septembril 2008 AS Saku Õlletehas NASDAQ OMX Tallinna börsi põhinimekirjast.

AS Merko Ehitus restruktureeriti

14. märtsil teatas AS Merko Ehitus kavast eraldada oma igapäevane majandustegevus maadevahetusega seotud kriminaalasjast. Ettevõtte juhtkond esitas aktsionäridele omapoolse ettepaneku kontserni restruktureerimise kohta ning ühtlasi teavitas ettevõtte investoreid soovist peatada kauplemine AS Merko Ehitus aktsiatega kuni restruktureerimise kava avaldamiseni. NASDAQ OMX Tallinna börs asus seisukohale, et kauplemise pikaajaline peatamine vaid ettevõtte restruktureerimise kavatsuse avalikustamise tõttu ei ole kooskõlas investorite huvidega ja lükkas taotluse tagasi. AS Merko Ehituse restruktureerimise tulemusena nimetati seni tegutsenud ettevõtte ümber AS-iks Järvevana ning kõik varad, kohustused ja lepingud anti üle uuele äriühingule, mis hakkas tegutsema AS Merko Ehituse nime all ning mille aktsiad lisandusid börsinimekirja 11. augustil 2008.

AS Kalev ja Alta Capital Partners S.C.A tehing jäi ära

31. märtsil 2008 allkirjastasid AS Kalev ja Alta Capital Partners S.C.A 100%-lise kontrolli all olev AS Alta Foods 20. septembril 2007 aastal sõlmitud AS-i Kalev tütarettevõtjate AS-i Kalev Chocolate Factory, AS Kalev Jõhvi Tootmine, AS-i Kalev Paide Tootmine, AS-i Valmetek Invest, AS-i Vilma ja OÜ Maiasmokk osaluste müügi lõpuleviimise memorandumi. Müügilepingu objektiks olevate äriühingute aktsiate eest pidi ostja hiljemalt 30. maiks 2008 tasuma 660 miljonit krooni, kuid Alta Capital Partners S.C.A kokkulepitud tähtajaks ostuhinda ei tasunud ning seetõttu ei andnud müüja ostjale üle ka äriühingute aktsiad.

Noteeriti OÜ Manutent võlakirjad

NASDAQ OMX Tallinna börsi Noteerimis- ja Järelevalvekomisjon otsustas esialgu investorite kaitseks keelduda noteerimast OÜ Manutent võlakirju, lähtudes ettevõtte majanduslikust olukorrast, turupositsioonist, tegevusvaldkonnast ja muudest asjaoludest. Pärast täiendavate tingimuste täitmist otsustati siiski 7000 OÜ Manutent võlakirja kogumahus ligi 110 miljonit krooni noteerida.

6.9. Väärtpaberituru korraldajad

6.9.I. NASDAQ OMX Tallinn

NASDAQ OMX Tallinna börs on ainus reguleeritud väärtpaberite järelturg Eestis, mille kaudu toimub väärtpaberitega kauplemiseks vajaliku keskkonna haldamine, tehingukorralduste sobitamine, väärtpaberitehingute arveldamine ja ettevõtete noteerimine.

Tallinna börsi omanikering ja ärinimi muutus

2008. aastal tekkis NASDAQ-i ja OMX-i ühinemisel maailma suurim börsikontsern. Ettevõtete liitumise tulemusena muutus ka AS Tallinna Börsi ärinimi, mis 2008. aasta detsembrist on NASDAQ OMX Tallinn. Börsikontsern käivitas septembris NASDAQ OMX tehnoloogiaplatvormil põhineva kauplemiskeskonna NASDAQ OMX Europe, aasta lõpus ühendati Põhja- ja Baltimaade börside infoedastusteenused kaubamärgi Globe-Newswire alla. 2009. aastal on kavas hakata NASDAQ OMX Balti börsidel noteeritud aktsiate hinnainfot edastama ka reaajas ning pikendada Balti börside kauplemisperioodi kahe tunni võrra.

Balti börside ja seal hulgas ka NASDAQ OMX Tallinna börsi liikmeks said 2008. aastal Instinet LLC (Suurbritannia), UAB Finhill (Leedu), SEB AB (Rootsi), AB bankas Finasta (Leedu), Evli Bank plc (Soome) ning ülebaltiliseks liikmeks AB Ukio bankas (Leedu). Liikmelisuse lõpetasid Nordnet (Rootsi) ja Evli Securities AS (Eesti). Aasta lõpu seisuga oli Balti börsidel 42 liiget.

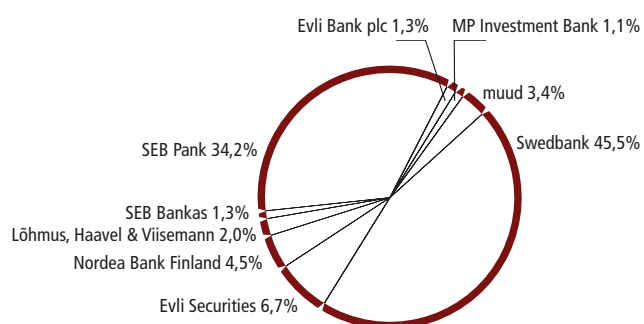
Aktiivseim kaupleja oli Swedbank AS

2008. aasta kokkuvõttes oli kõige aktiivsemaks NASDAQ OMX Tallinna börsil kauplejaks Swedbank AS, kelle kauplemine moodustas börsi kogukäibest ligi 46% ja tehingute koguarvust veidi üle 37%. Talle järgnesid AS SEB Pank vastavate näitajatega 34% ja 20% ning Evli Securities AS, mille kauplemine moodustas börsi kogukäibest 7% ja tehingute koguarvust 5% (vt joonis 41).

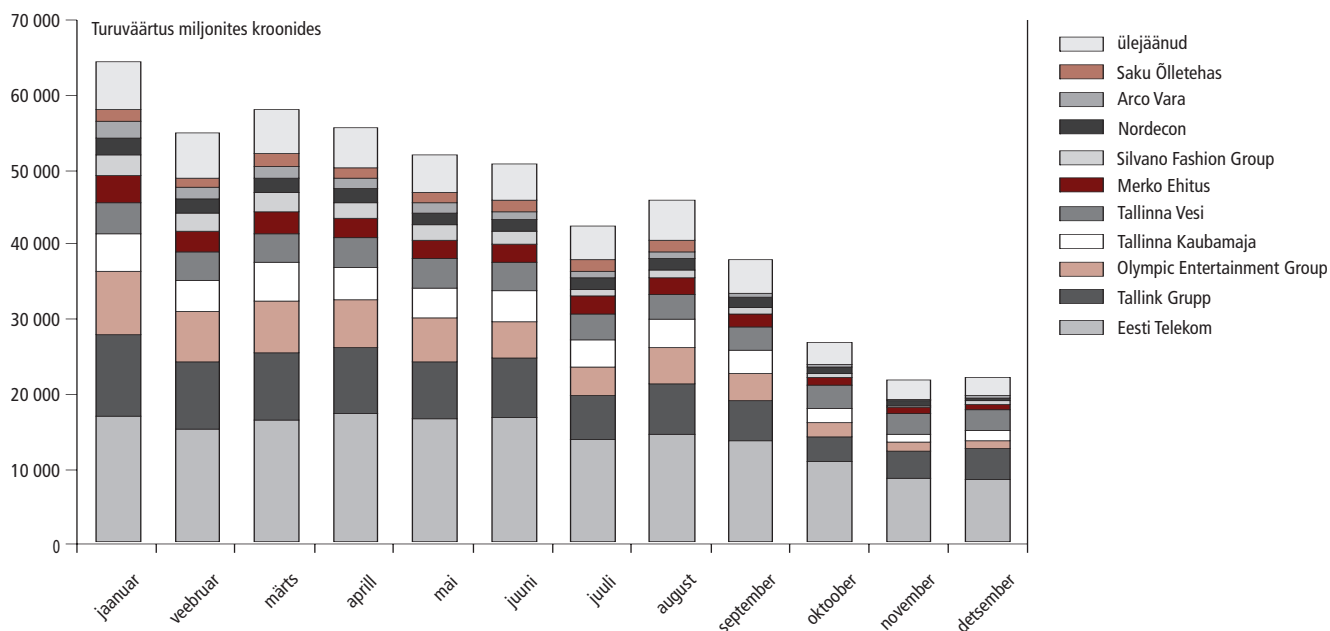
Börsiettevõtete turuväärtus langes järsult

Tallinna börsiettevõtete aktsiate turuväärtus oli 2008. aasta alguses 64,2 miljardit krooni ja aasta lõpus 22 miljardit krooni, mis tähendab ligi 66%-list vähenemist (vt joonis 42).

Joonis 41. Börsiliikmete osakaalud kogukäibes 2008. aastal

Joonis 42. NASDAQ OMX Tallinna börsil noteeritud väärtipaberite turuväärtus 2008. aastal

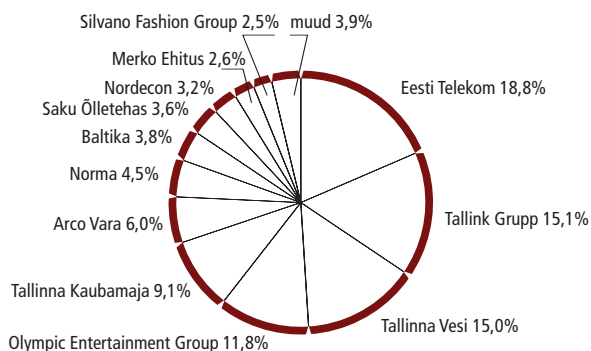

6.9.2. Eesti väärtpaberite keskregister

Börsi käive vähenes oluliselt

NASDAQ OMX Tallinna börsi käive oli 2008. aastal 60% võrra väiksem kui 2007. aastal jäädes 77 265 tehingu juures 9,7 miljardi krooni piirimaile. Keskmise börsitehingu väärtuseks oli veidi üle 125 000 krooni. 2008. aastal kaubeldi kõige aktiivsemalt AS-i Eesti Telekom aktsiatega, järgnesid AS Tallink Grupp ja AS Tallinna Vesi aktsiad (vt joonis 43).

Joonis 43. Väärtpaberite käivete osakaal 2008. aastal

Ka Baltikumisisene kauplemine näitas aeglustumise märke, tehingute arv vähenes aastaga ligi viiendiku võrra. Kokku tehti piiriüleseid väärtpaberitehinguid Eesti-Läti-Leedu vahel eelmisel aastal 69 470. Lisaks toimus 132 tehingut Eesti ja Poola vahel. Koostööleping Eesti Väärtpaberikeskuse ja Poola Väärtpaberite Keskdepositooriumi vahel sõlmiti 2007. aasta juulis.

Turu likviidsuse peamine näitaja ehk käibe ja keskmise turuväärtuse suhe oli NASDAQ OMX Tallinna börsil 2007. aastal 35,4%, mis langes 2008. aasta jooksul 22,4%-ni. Aktsiate ja võlakirjadega tehti kokku 77 265 tehingut. Langus võrreldes 2007. aastaga oli rohkem kui 45%.

1994. aastal loodud AS Eesti Väärtpaberikeskus (algselt Eesti Väärtpaberite Keskdepositoorium) on Eesti väärtpaberite keskregistri ja kogumispensioni elektroonilise registri pidaja Eestis, kes peab arvet kõigi Eestis avatud väärtpaberikontode, kogumispensioni kontode ning Eestis tegutsevate aktsiaseltside aktsiaraamatute üle. Samuti haldab AS Eesti Väärtpaberikeskus (EVK) kogumispensioni ehk pensionisüsteemi II samba liitumisa Valduste vastuvõtmist ning fondiosakute väljalaskmist. AS Eesti Väärtpaberikeskus on rahvusvahelisse NASDAQ OMX gruppi kuuluv väärtpaberituru infrastruktuuri ettevõtte, mille omanik on NASDAQ OMX Tallinn AS.

2008. aasta lõpuks oli EVK-s kehtivaid väärtpaberikontosid 131 228, eraisikutele kuulus neist 117 138 (aastane kasv 5%). Vähemalt viis tehingut (börsitehingud ja börsivälised tehingud kokku) teinud ehk aktiivsed investorid omasid läbi 2008. aasta ligikaudu 24 000 kontot, mis on 1000 võrra vähem kui 2007. aastal. Ka tühjade kontode arv püsis aasta jooksul võrdlemisi stabiilsena, kuid hakkas kasvama 2008. aasta viimastel kuudel.

Lisa I. Finantsinspeksiooni struktuur

Lisa 2

Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. detsember 2008

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
Krediidiasutused				
AB Bankas Snoras Eesti filiaal	Roosikrantsi 17, 10119 Tallinn	www.snoras.com	6 272 971	Raivo Sulg
Allied Irish Banks PLC Eesti filiaal	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	www.amcredit.ee	6 277 180	Jeffrey Gawley
AS Eesti Krediidipank	Narva mnt 4, 15014 Tallinn	www.krediidipank.ee	6 690 900	Andrus Kluge
AS Parex banka Eesti filiaal	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	www.parex.ee	7 700 000	Sofia Krist
AS SEB Pank	Tornimäe 2, 15010 Tallinn	www.seb.ee	6 655 100	Ahti Asmann
AS UniCredit Bank Eesti filiaal	Liivalaia 13/15, 10118 Tallinn	www.unicreditbank.ee	6 688 300	Taavi Laur
Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal	Tartu mnt 10, 10145 Tallinn	www.dnb nord.ee	6 868 500	Hans Pajoma
BIGBANK AS	Rüütli 23, 51006 Tartu	www.bigbank.ee	7 377 570	Targo Raus
Danske Bank A/S Eesti filiaal	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	www.sampopank.ee	6 800 800	Aivar Rehe
Marfin Pank Eesti AS	Pärnu mnt 12, 10148 Tallinn	www.marfinbank.ee	6 802 500	Riho Rasmann
Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal	Hobujaama 4, 15068 Tallinn	www.nordea.ee	6 283 300	Vahur Kraft
Pohjola Bank plc Eesti filiaal	Pärnu mnt 141, 11314 Tallinn	www.pohjola.fi	6 630 840	Arja Helena Jurmu
Scania Finans AB Eesti filiaal	Peterburi tee 72, 11415 Tallinn	www.scania.ee	6 651 263	Veljo Barbo
Svenska Handelsbanken AB Eesti filiaal	Harju 6, Tallinn 10130	www.handelsbanken.se	6 808 300	Rauno Klettenberg
Swedbank AS	Liivalaia 8, 15040 Tallinn	www.swedbank.ee	6 310 310	Håkan Berg
Tallinna Äripanga AS	Vana-Viru 7, 10111 Tallinn	www.tbb.ee	6 688 000	Valeri Haritonov
AS DnB NORD Banka Eesti filiaal (likvideerimisel)	Tartu mnt 10, 10145 Tallinn	www.dnb nord.ee	6 868 500	Hans Pajoma, Kairi Evard, Andis Paulins (likvideerijad)
Siemens Financial Services AB Eesti filiaal (likvideerimisel)	Pärnu mnt 139C, 11317 Tallinn	www.siemens.ee	6 305 705	Jarl Anders Stenbock (likvideerija)

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
Elukindlustusandjad				
AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus	Tornimäe 2, 10145 Tallinn	www.seb.ee	6 656 840	Indrek Holst
ERGO Elukindlustuse AS	Lauteri 5, 10114 Tallinn	www.ergo-kindlustus.ee	6 106 677	Kęstutis Bagdonavičius
Seesam Life Insurance SE	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	www.seesamlife.ee	6 103 000	Olga Reznik
SE Sampo Life Insurance Baltic	Jõe tn 3, 10151 Tallinn	www.sampolife.ee	6 812 300	Imre Madison
Swedbank Elukindlustus AS	Liivalaia 12, 15036 Tallinn	www.hansa.ee/elukindlustus	6 131 120	Mihkel Mandre
Kahjukindlusandjad				
D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS	Veerenni 58A, 11314 Tallinn	www.das.ee	6 799 450	Maiko Kalvet
ERGO Kindlustuse AS	A. Lauteri 5, 10114 Tallinn	www.ergo-kindlustus.ee	6 106 500	Kęstutis Bagdonavičius
AS If Eesti Kindlustus	Pronksi tn 19, 10124 Tallinn	www.if.ee	6 671 100	Andres Sooniste
AS Inges Kindlustus	Raua 35, 10124 Tallinn	www.inges.ee	6 410 436	Voldemar Vaino
Salva Kindlustuse AS	Pärnu mnt 16, 10141 Tallinn	www.salva.ee	6 800 500	Tiit Pahapill
Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS	Vambola 6, 10114 Tallinn	www.seesam.ee	6 281 801	Ivo Kuldmäe
Swedbank Varakindlustus AS	Liivalaia 12, 15039 Tallinn	http://www.swedbank.ee/ /varakindlustus	8 882 100	Margus Liigand
MTÜ Eesti Liikluskindlustuse Fond	Mustamäe tee 44, 10621 Tallinn	www.lkf.ee	6 671 800	Kristjan Niinemaa
Fennia Mutual Insurance Company Eesti filiaal	Harju 6, 10130 Tallinn	www.fennia.fi	6 310 691	Kalmet Kala
Euler Hermes Kreditversicherungs-Aktiengesellschaft Eesti filiaal	Pirita tee 20, 10127 Tallinn	www.eulerhermes.ee	6 028 105	Frank Wille
BTA Apdrošināšanas akciju sabiedrība Eesti filiaal	Lootsi 3a, 10151 Tallinn	www.bta-kindlustus.ee	6 868 060	Lauris Boss
Codan Forsikring AS Eesti filiaal	Peterburi tee 2f, 11415 Tallinn	www.royalsunalliance.ee	6 224 557	Kaido Kepp
AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal	Sõpruse pst 145, 13417 Tallinn	www.gjensidige.ee	6 755 380	Marko Privoi
QBE Insurance (Europe) Limited Eesti filiaal	Sõpruse pst 145, 13417 Tallinn	www.qbeurope.com/ estonia	6 671 400	Aivar Vähi

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
Kindlustusmaaklerid				
AAA Kindlustusmaakler OÜ	Narva mnt 4-420			Artur Karaman
Aadel Kindlustusmaaklerid OÜ	Laki 11 12915 Tallinn	www.aadel.ee	6 816 910	Tõnis Laks
OÜ ABC Kindlustusmaaklerid	Endla 69/Keemia 4, 10615	www.kindlustuseabc.ee	6 679 650	Erik Sei
AS AON Eesti Kindlustusmaakler	Liivalaia 13/15, 10118 Tallinn	www.aon.com	6 996 227	Lauri Tõnise
BCP Kindlustusmaakler OÜ	Narva mnt 9A, 10117 Tallinn	www.kindlusmaaklerid.ee	6 616 844	Janek Järva
Colemont Kindlustusmaakler OÜ	Peterburi tee 2f, 11415 Tallinn	www.colemont.ee	6 679 130	Heiki Nurmeots
CHB Kindlustusmaakler OÜ	Mustamäe tee 24, 10621 Tallinn	www.chb.ee	6 650 160	Andry Saarm
Clemenc Kindlustusmaakler OÜ	Punane 6-203, 13619 Tallinn		6 213 065	Elina Skljárova
Credo Kindlustusmaakler OÜ	Mäepealse 21a, 12618 Tallinn	www.credokindlustus.ee	6 829 696	
Fix-Kindlustus				
Kindlustusmaakler OÜ	Kaarna 32, 10620 Tallinn		5 500 004	Gerli Toomla
IIZI Kindlustusmaakler AS	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.iizi.net	6 660 300	Risto Rossar
AS In Bro & Partners	Tartu mnt 87d, 10112 Tallinn	www.inbro.ee	6 115 240	Markus Haiba
Kindlustusmaakler				
KindlustusEst	Mustamäe tee 55, 10621	www.kindlustusest.ee	6 678 683	Maldon Ots
Kindlustusmaakler OÜ	Tallinn			
K. Kindlustusmaakler OÜ	Narva mnt 90, 10127 Tallinn	www.kindlustusjuht.ee	6 022 025	Reet Lahesalu
Kominsur Kindlustusmaakler OÜ	Mooni 18, 10613 Tallinn	www.kominsur.ee	6 616 970	Dmitri Soljanik
Krooni Kindlustusmaaklerid OÜ	Pikk 11, 80010 Pärnu	www.kroonivara.ee	4 423 001	Eve Pöldemaa
Lõuna Kindlustusmaakler OÜ	Raatuse 20, 51009 Tartu		7 407 134	Andro Ross
OÜ Marks ja Partnerid	Endla 69/Keemia 4, 10615	www.marks.ee	6 680 266	Jaan Marks
Kindlustusmaaklerid	Tallinn			
Marsh Kindlustusmaakler AS	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn	www.marsh.ee	6 811 000	Mart Mere
Optimal Kindlustusmaakler OÜ	Nõmme tee 59/2, 11311 Tallinn	www.optimal.ee	6 562 828	Tarmo Hillep
AS Smart Kindlustusmaakler	Lõõtsa 2B, 11415 Tallinn	www.smartkindlustus.ee	6 181 610	Heiki Puusaar
AS SEB Kindlustusmaakler	Tornimäe 2, 10145, Tallinn	www.seb.ee	6 549 677	Raivo Piibor
OÜ Kindlustusmaakler				
Tiina Naur	Juhkentali 52, 10132 Tallinn	www.naur.ee	6 420 022	Tiina Naur
Vagner RE Kindlustusmaakler OÜ	Villardi 23-2, 10136 Tallinn		6 312 627	Roman Illarionov
Vagner Kindlustusmaakler AS	Villardi 23-2, 10136 Tallinn	www.vagner.ee	6 312 627	Roman Illarionov
AS Vandeni Kindlustusmaaklerid	Tornimäe 7 PO Box 149 10145 Tallinn	www.vanden.ee	6 164 550	Raul Källo

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
Fondivalitsejad ja fondid				
AS Avaron Asset Management	Narva mnt 5-58, 10117 Tallinn	www.avaron.ee	6 644 205	Kristel-Kivimurm Priisalm
Avaron Areneva Euroopa Väikeettevõtete Fond Avaron Balkani Fond Avaron Valitud Aktsiate Fond				
Danske Capital AS	Narva mnt 9A, 10117 Tallinn	www.sampopank.ee	6 752 295	Silja Saar
Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 25 Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 50 Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension Intress Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension 100 Pluss Vabatahtlik Pensionifond Sampo Pension Intress Pluss Danske Likviidsusfond Danske Invest Globaalne Kasvufond Danske PP Arenenud Turgude Aktsiastrateegia Fond Danske PP Arenevate Turgude Aktsiastrateegia Fond Danske PP Intressistrateegia Fond Danske Uus Euroopa Fond				
Ergo Funds AS	A. Lauteri 5, 10114 Tallinn	www.ergofondid.ee	6 106 500	Marek Zacek
Ergo Pensionifond 2P1 (endine Rahulik Pensionifond) Ergo Pensionifond 2P2 (endine Tuleviku Pensionifond) Ergo Pensionifond 3P1 Ergo Pensionifond 3P2 Ergo Pensionifond 3P3				
AS GILD Fund Management	Tartu mnt 2, Tallinn 10145	www.gildbankers.com	6 800 401	Tõnis Haavel
GILD Arbitrage Riskikapitalifond				

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
AS GILD Property Asset Management Eastern Europe Real Estate Investment Fund	Rävala pst 6, Tallinn 10143	www.gildrealestate.com	6 814 761	Urmas Laur
AS Kawe Kapital Kawe Investeeringufond	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	www.kawe.ee	6 651 704	Ago Lauri
AS LHV Varahaldus LHV Täiendav Pensionifond Pensionifond LHV Uued Turud Pensionifond LHV Maailma Aktsiad Pensionifond LHV Tasakaalustatud Strateegia Pensionifond LHV Dünaamilised Võlakirjad Pensionifond LHV Kvaliteetsed Võlakirjad LHV Tõusva Euroopa Alfa Fond LHV Pärsia Lahe Fond LHV Maailma Aktsiad Fond	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.lhv.ee	6 800 400	Mihkel Oja
AS Limestone Investment Management	Väike-Karja 12, 10140 Tallinn	www.limestonefunds.eu	7 120 801	Mihkel Õim
Nordea Pensions Estonia AS Nordea Pensionifond A Nordea Pensionifond B Nordea Pensionifond C Nordea Pensionifond Aktsiad 100	Hobujaama 4, 15068 Tallinn	www.nordea.ee	6 283 300	Angelika Tagel
AS Redgate Asset Management	Sõpruse pst 151, 13417 Tallinn	www.redgatecapital.eu	6 668 200	Veikko Maripuu
AS SEB Varahaldus SEB Kasvufond SEB Geneerilise Farmaatsia Fond SEB Tasakaalukas Fondifond SEB Aktiivne Fondifond SEB Dünaamiline Fondifond SEB High Yield Bond Fund SEB Ida-Euroopa Võlakirjafond SEB Likviidsusfond SEB Konservatiivne Pensionifond SEB Optimaalne Pensionifond	Tornimäe 2, 15010 Tallinn	www.seb.ee	6 655 100	Sven Kunsing

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
SEB Progressiivne Pensionifond				
SEB Aktiivne Pensionifond				
SEB Tasakaalukas Pensionifond				
Swedbank Investeerimisfondid AS	Liivalaia 8, 15038 Tallinn	www.swedbank.ee	6 310 310	Fabio Filipozzi
Swedbank Intressifond				
Swedbank Ida-Euroopa Aktsiafond				
Swedbank Ida-Euroopa Völakirjafond				
Swedbank Rahaturufond				
Swedbank Venemaa Aktsiafond				
Swedbank Kesk-Aasia Aktsiafond				
Swedbank Ida-Euroopa Kinnisvara Aktsiafond				
Swedbank Private Debt Völakirjafond				
Swedbank Fondifond 30				
Swedbank Fondifond 60				
Swedbank Fondifond 100				
Hansa GAM Diversity Fond (likvideerimisel)				
Hansa GAM Multi-Arbitrage Fond (likvideerimisel)				
Swedbank Pensionifond K1				
Swedbank Pensionifond K2				
Swedbank Pensionifond K3				
Swedbank Pensionifond V1				
Swedbank Pensionifond V2				
Swedbank Pensionifond V3				
AS Trigon Alternative Funds	Viru väljak 2, 10111 Tallinn	www.trigoncapital.com	6 679 200	Heiti Riisberg
Trigon Active Alpha Fund				
Trigon Adriatic Property Kinnisvarafond				
Trigon Ukrainian Property Kinnisvarafond				
AS Trigon Funds	Viru väljak 2, 10111 Tallinn	www.trigoncapital.com	6 679 200	Mehis Raud
Trigon Balkani Fond (endine Trigon Teise Laine Fond)				
Trigon Uus Euroopa Väärtusfond (endine Trigon Kesk- ja Ida-Euroopa Fond)				

Järelevalvesubjektid	Aadress	Kontakt		Tegevjuht
Trigon Uus Euroopa				
Väikeettevõtete Fond				
Trigon Top 10 Fond				
Trigon Arenevate Turgude				
Finantssektori Fond				
Trigon Arenevate Turgude				
Põllumajandussektori Fond				
Investeerimisühingud				
AS GILD Financial Advisory				
Services	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.gildbankers.ee	6 800 401	Rain Tamm
AS KIT Finance Europe	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	www.kitfinance.ee	6 676 270	Kaido Kaljulaid
AS Lõhmus, Haavel & Viisemann	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.lhv.ee	6 800 400	Erki Kilu
AS SEB Enskilda	Tornimäe 2, 15010 Tallinn	www.enskilda.ee	6 655 390	Henrik Igasta
AS Trigon Securities	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	www.trigoncapital.com	6 679 200	Merle Keskel
Cresco Väärtpaberite AS	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.cresco.ee	6 405 880	Olev Schults
Evli Securities AS	Tartu mnt 2, 10145 Tallinn	www.evli.com	6 405 700	Aidas Galubickas
Privanet Pankkiiriliike Oy				
Eesti filiaal	Videviku 1, 93815 Kuressaare	www.privanet.fi		Jaanika Merilo

FINANTSINSPEKTSIOON

Sakala 4

15030 TALLINN

Telefon: +372 668 0500

Faks: +372 668 0501

E-post: info@fi.ee

Veebileht: www.fi.ee

Majandusaasta algus: 1. jaanuar 2008

Majandusaasta lõpp: 31. detsember 2008

Põhitegevusala: Finantsjärelevalve teostamine

Juhatus: Raul Malmstein, Kilvar Kessler,
Andres Kurgpöld, Kaido Tropp

Auditorkontroll: AS PricewaterhouseCoopers